T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM YÖNETİMİ VE POLİTİKASI ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ VE TEFTİŞİ PROGRAMI

YÖNETİCİ, ÖĞRETMEN VE ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİNE GÖRE ANKARA İLİ GENEL LİSE VE MESLEK LİSESİ ÖĞRENCİLERİNİN OKUL MALINA KARŞI GÖSTERDİKLERİ TAHRİPÇİ DAVRANIŞLAR

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Mevlüt Oruç

Tez Danışmanı: Prof.Dr. İnayet Aydın

Ankara
Mayıs, 2008

Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğüne,

Bu çalışma jürimiz tarafından Eğitim Yönetimi ve Politikası Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi ve Teftişi Programında YÜKSEK LİSANS TEZİ ÇALIŞMASI RAPORU olarak kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Ali BALCI (Başkan) .....

Prof. Dr. İnayet AYDIN (Danışman) (Üye) .....

Prof. Dr. Selahiddin ÖĞÜLMÜŞ (Üye) .....

Onay

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

..... / ..... / 2008

Prof. Dr. Ayşe Çakır İLHAN

Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

Bu araştırmada genel lise ve meslek lisesi öğrenci, öğretmen ve yöneticilerinin görüşlerine göre; okullarda öğrencilerin okul malına karşı tahripçi davranışların hangi türlerini hangi sıklıkla gösterdikleri; bu davranışların nedenlerinin neler olduğu; bu davranışları gösteren öğrencilerin özelliklerinin neler olduğu ve bu davranışları önlemek ya da azaltmak için nelerin yapılması gerektiği ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Bu çalışmayı yaparken bilgisini esirgemeden bana yol gösteren hocam Sayın Prof.Dr.İnayet Aydın'a; anketi hazırlamamda yardımlarını esirgemeyen Sayın Prof.Dr. Ali Balcı'ya, Sayın Doç.Dr.Yasemin Kepenekçi'ye, Sayın Yard.Doç.Dr. Şakir Çınkır'a, alanla ilgili kaynaklarını benimle paylaşan Sayın Prof.Dr.Selahiddin Öğülmüş'e; bölüm asistanlarımıza, Ölçme ve Değerlendirme Bölümü'nün çok değerli hocaları Sayın Prof.Dr.Nizamettin Koç, Sayın Doç.Dr.Nükhet Çıkrıkçı Demirtaşlı ve Sayın.Yard.Doç.Dr.Ömay Çokluk Bökeoğlu'na; anketin cevaplanması için zamanını ayıran bütün okul yöneticisi, öğretmen ve öğrencilerimize katkılarından dolayı içtenlikle teşekkür ederim.

Ayrıca her zaman yanımda olarak beni destekleyen eşim Hatice'yi; bu süreçte kendileriyle yeterince ilgilenemediğim sevgili oğullarım Emir ve Arda'yı da sevgiyle anıyorum.

Mevlüt Oruç

ANKARA, 2008

ÖZET

YÖNETİCİ, ÖĞRETMEN VE ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİNE GÖRE ANKARA İLİ GENEL LİSE VE MESLEK LİSESİ ÖĞRENCİLERİNİN OKUL MALINA KARŞI GÖSTERDİKLERİ TAHRİPÇİ DAVRANIŞLAR

Mevlüt Oruç

Yüksek Lisans Tezi: Eğitim Yönetimi ve Politikası Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof.Dr. İnayet Aydın

Mayıs – 2008

Bu çalışma, genel lise ve meslek lisesi öğrencilerinin okul malına karşı gösterdikleri tahripçi davranışlara ilişkin yönetici, öğretmen ve öğrenci görüşlerinin belirlenmesine ve karşılaştırılmasına dönük, tarama modelinde bir araştırmadır.

Araştırmanın hedef evrenini, Ankara ili Çankaya ve Mamak ilçelerinde bulunan genel lise ve meslek liselerinde görev yapan yönetici ve öğretmenlerle, bu okullarda öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmanın örnekleminde, 178 okul yöneticisi, 356 öğretmen ve 383 öğrenci olmak üzere toplam 917 katılımcı bulunmaktadır. Araştırmada toplanan verilerin analizi SPSS 15.0 istatistik programı ile yapılmıştır. Analizlerde aritmetik ortalama, standart sapma kullanılmıştır. Yönetici, öğretmen ve öğrencilerin okul tahripçiliği ile ilgili görüşleri arasında anlamlı farklılıklar ya da benzerlikler olup olmadığını bulmak için; ikili karşılaştırmalarda t-testi; üç ve daha fazla faktörün karşılaştırmasında (sınıf seviyelerine göre öğrencilerin görüşlerinin karşılaştırılması ya da kıdemlerine göre yöneticilerin görüşlerinin karşılaştırılması vb.) ise tek yönlü varyans analizi yapılmıştır.

Araştırmada şu sonuçlara ulaşılmıştır:

Genel lise ve meslek liselerinde görev yapan yönetici ve öğretmen ile bu okullarda öğrenim gören öğrencilerin görüşlerine göre okullarda en fazla görülen tahripçi davranış sıraların üzerine yazı yazılmasıdır. Tahripçi davranışlara en fazla şahit olanlar ise öğretmenlerdir. Genel liselerde ve meslek liselerinde en az karşılaşılan tahripçi davranış türü ise ders saatleri dışında öğretmenler odasındaki eşyalara zarar verilmesidir.

Katılımcıların görüşlerine göre; okullarda görülen tahripçi davranışların en önemli nedenleri, okullarda yeterli sosyal ve sportif etkinliklerin düzenlenmeyişi ve derslerin sıkıcı geçmesidir. Öğretmenlerin ve idarecilerin katı tutumları, öğrencilere karşı adaletsiz tutum takınmaları gibi etkenlerin okul tahripçiliği üzerinde etkisinin çok az olduğu düşünülmektedir.

Araştırma sonuçlarına göre; okullarda tahripçi davranışları en fazla gösteren öğrenciler, derslerin akışını bozan, kavgacı, geçimsiz ve gelecekten ümitsiz öğrencilerdir. Sınıflarda arka sıralarda oturan, fiziksel açıdan arkadaşlarından daha gelişkin olan ve lise son sınıf öğrencilerinin okullarda tahripçi davranışlar gösterdiklerine ilişkin maddelere katılım ise en alt düzeyde kalmıştır.

Okullarda tahripçi davranışları önlemek ya da azaltmak için yapılabileceklere ilgili olarak; okulun çevre düzenlemesinin yapılarak, estetik bir görünüme kavuşturulması, okulun bakım ve onarımlarının düzenli olarak yapılması ve okullarda şiir günleri, sinema ve tiyatro günleri gibi etkinliklerin arttırılmasına yüksek düzeyde katılımın olduğu tespit edilmiştir.

Okul malına verilen zararların velilere ödetilmesi, okulun iç ve dış alanlarının izlenmesi ve tahripçilik olaylarının polise bildirilmesi gibi polisiye ve cezaya dönük önerilere katılımın ise en alt düzeyde kaldığı görüldü.

ABSTRACT

THE OPINIONS OF PRINCIPALS, TEACHERS AND STUDENTS RELATED TO VANDALISTIC BEHAVIORS AGAINST SCHOOL PROPERTIES OF HIGH SCHOOL AND VOCATIONAL SCHOOL'S STUDENTS IN ANKARA

Mevlüt Oruç

Master Thesis, Department of Educational Administration and Policy

Thesis advisor: Prof. Dr. İnayet Aydın

May – 2008

This study is about the opinions of principals, teachers and students related to vandalistic behaviors against school goods of high school and vocational school's students. Survey model was used for this study.

The population of the research consists of principals and teachers working in high schools and vocational schools in the counties of Çankaya and Mamak, and students in these schools. There have been 178 principals, 356 teachers and 383 students (totally 917 participators) in the sample of the research. The data gathered in the research was analyzed via SPSS 15.0. Arithmetic mean and standard deviation were used in the analyses. In order to determine whether there have been significant differences or similarities amongst principals, teachers and students' opinions about school vandalism t-test was used for dual comparisons; analysis of variance (ANOVA) was used for triple or more comparisons.

The results of the research are below:

"Writing on the desks" is the most widely-seen destructive behaviour according to opinions of principles and teachers working in high schools and

vocational schools, and students of these schools. Mostly, teachers encounter destructive behaviours. In high schools and vocational schools, the least encountered behaviour is destroying goods in teachers' room in none teaching periods.

According to the groups participated to the research, the leading reason of destructive behaviors is lack of social and sportive activities and boring classes. The factors such as hard lines of principals and teachers, unfair attitudes to students have been thought as the least effective on school vandalism.

According to the research findings, students behaving most destructive are the ones who are aggressive, incompatible, hopeless for future and disturb lessons. Agreement to the items related to students sitting in the behind desks, stronger than his/her friends and last-year students are at the lowest degree.

It is determined that participants highly agree with that landscaping of school, regular caring and repairing of the school, arranging activities such as poem, cinema and theatre days are effective to prevent or decrease destructive behaviors in schools.

It is seen that the participators have been agree at the lowest degree with the proposals such as charging from parents for damaged school goods, monitoring inside and out side of the school, calling police or punishing.

İÇİNDEKİLER

JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI

ÖNSÖZ……..ii

ÖZET……iii

ABSTRACT……v

İÇİNDEKİLER……..……...vii

TABLOLAR LİSTESİ……..xi

BÖLÜM I

GİRİŞ…….. 1

Problem……. 1

Tahripçiliğin Tanımı……. 3

Tahripçiliğin Boyutları……. 5

Tahripçilik Türleri……. 11

Tahripçiliğin Nedenleri……... 14

Okul Tahripçiliği…….. 21

Okul Tahripçiliği Türleri…….. 23

Okul Tahripçiliğinin Nedenleri…….. 24

Tahripçiliği Önlemeye Dönük Çalışmalar…….. 27

Çevreyi Esas Alan Yaklaşımlar……. 27

İnsanı Esas Alan Yaklaşımlar…… 28

Araştırmanın Amacı……. 33

Araştırmanın Önemi……. 34

Sınırlılıklar…… 34

Tanımlar……. 35

BÖLÜM II

YÖNTEM…… 36

Araştırmanın Modeli……. 36

Evren ve Örneklem……. 37

Örnekleme İlişkin Demografik Bilgiler……. 40

Veri Toplama Aracının Geliştirilmesi…….. 44

Araştırmanın Uygulanması…….. 51

Verilerin Analizi…….. 52

BÖLÜM III

BULGULAR VE YORUM…… 53

Çankaya ve Mamak'ta Bulunan Genel Lise ve Meslek Lisesi Yönetici, Öğretmen ve Öğrencilerinin Görüşlerine Göre Öğrencilerin Okul Malına Karşı Gösterdikleri Tahripçi Davranışların Görülme Sıklığı……. 53

Çankaya ve Mamak'ta Bulunan Genel Lise ve Meslek Lisesi Yönetici, Öğretmen ve Öğrencilerinin Görüşlerine Göre Okul Malına Karşı Öğrencilerin Gösterdikleri Tahripçi Davranışların Nedenleri…….. 55

Çankaya ve Mamak'ta Bulunan Genel Lise ve Meslek Lisesi Yönetici, Öğretmen ve Öğrenci Görüşlerine Göre, Okullarda Tahripçi Davranış Gösteren Öğrencilerin Özellikleri…….. 57

Okullarda Tahripçi Davranışları Önlemek İçin Yapılabileceklere İlişkin Görüşler……. 59

Okullarda Görülen Tahripçi Davranışların Görülme Sıklığına İlişkin Öğrenci, Öğretmen ve Yönetici Görüşleri Arasındaki Benzerlik ya da Farklılıklar..... 61

Okullarda Görülen Tahripçi Davranışların Nedenlerine İlişkin Öğrenci, Öğretmen ve Yönetici Görüşleri Arasındaki Benzerlik ya da Farklılıklar… 63

Okullarda Tahripçi Davranış Gösteren Öğrencilerin Özelliklerine İlişkin Öğrenci, Öğretmen ve Yönetici Görüşleri Arasındaki Benzerlik ya da Farklılıklar……. 65

Öğrenim Gördükleri Okul Türüne Göre Öğrencilerin Okul Malına Verilen Zararların Sıklığına, Okul Malına Zarar Verme Nedenlerine, Okul Malına Zarar Veren Öğrencilerin Özelliklerine ve Okul Malına Verilen Zararları Önlemeye İlişkin Görüşleri…….. 66

Cinsiyetlerine Göre Öğrencilerin; Okul Malına Verilen Zararların Sıklığına, Okul Malına Zarar Verme Nedenlerine, Okul Malına Zarar Veren Öğrencilerin Özelliklerine ve Okul Malına Verilen Zararları Önlemeye İlişkin Görüşleri ……..... 69

Sınıf Seviyelerine Göre Öğrencilerin, Okul Malına Verilen Zararların Sıklığına, Okul Malına Zarar Verme Nedenlerine, Okul Malına Zarar Veren Öğrencilerin Özelliklerine ve Okul Malına Verilen Zararları Önlemeye İlişkin Görüşleri…… 70

Kıdemlerine Göre Öğretmenlerin; Okul Malına Verilen Zararların Sıklığına, Okul Malına Zarar Verme Nedenlerine, Okul Malına Zarar Veren Öğrencilerin Özelliklerine ve Okul Malına Verilen Zararları Önlemeye İlişkin Görüşleri……. 73

Kıdemlerine Göre Yöneticilerin; Okul Malına Verilen Zararların Sıklığına, Okul Malına Zarar Verme Nedenlerine, Okul Malına Zarar Veren Öğrencilerin Özelliklerine ve Okul Malına Verilen Zararları Önlemeye İlişkin Görüşleri……. 75

Okul Türüne Göre Öğretmenlerin; Okul Malına Verilen Zararların Sıklığına, Okul Malına Zarar Verme Nedenlerine, Okul Malına Zarar Veren Öğrencilerin Özelliklerine ve Okul Malına Verilen Zararları Önlemeye İlişkin Görüşleri…… 78

Okul Türüne Göre Yöneticilerin; Okul Malına Verilen Zararların Sıklığına, Okul Malına Zarar Verme Nedenlerine, Okul Malına Zarar Veren Öğrencilerin Özelliklerine ve Okul Malına Verilen Zararları Önlemeye İlişkin Görüşleri…… 80

BÖLÜM IV

SONUÇ VE ÖNERİLER…… 82

Sonuçlar…… 82

Öneriler…… 85

KAYNAKÇA…… 88

EKLER

1 – Çankaya ilçesindeki genel lise ve meslek liseleri

2 – Mamak ilçesindeki genel lise ve meslek liseleri

3 – Anket

4 – Tez çalışması için valilik onayı

5 – Tez çalışması için valilik onayı (üniversite nüshası)

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo No		Sayfa
1	Tahripçilik Türleri	12
2	Tahripçilik Nedeniyle Okullarda Oluşan Zararlar	23
3	Çankaya ve Mamak İlçelerindeki Yönetici, Öğretmen ve Öğrenci Sayılarının Okul Türüne Göre Dağılımı	37
4	Örnekleme İlişkin Demografik Bilgiler	40
5	Araştırmaya Katılan Öğrencilere İlişkin Bilgiler	41
6	Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Okul Türlerine Göre Dağılımı	41
7	Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Kıdemlerine Göre Dağılımı	42
8	Araştırmaya Katılan Okul Yöneticilerinin Okul Türlerine Göre Dağılımı	42
9	Araştırmaya Katılan Okul Yöneticilerinin Meslekteki Kıdemlerine Göre Dağılımı	43
10	Araştırmaya Katılan Okul Yöneticilerinin Yöneticilik Kıdemi Bakımından Dağılımı	43
11	İkinci Bölüm Maddelerinin Madde Toplam Korelasyonları ve Faktör Yük Değerleri	46
12	Üçüncü Bölüm Maddelerinin Madde Toplam Korelasyonları ve Faktör Yük Değerleri	48
13	Dördüncü Bölüm Maddelerinin Madde Toplam Korelasyonları ve Faktör Yük Değerleri	49
14	Beşinci Bölüm Maddelerinin Madde Toplam Korelasyonları ve Faktör Yük Değerleri	50
15	Asıl Uygulamanın Yapıldığı Okullar	51
16	Okul Malına Zarar Verici Davranışlarının Görülme Sıklığı	53
17	Öğrencilerin Okul Malına Karşı Gösterdikleri Davranışların Nedenleri	55
18	Tahripçi Davranış Gösteren Öğrencilerin Özellikleri	57
19	Tahripçi Davranışları Önlemek İçin Alınabilecek Önlemler	59
20	Tahripçi Davranışların Görülme Sıklığın İlişkin Betimsel İstatistikler	61
21	Genel Lise ve Meslek Lisesi Yönetici, Öğretmen ve Öğrencilerinin,	62

	Okul Malına Karşı Öğrencilerin Gösterdikleri Tahripçi Davranışların Görülme Sıklığına İlişkin Görüşlerinin Tek Yönlü Varyans Analizi İle Karşılaştırılması	
22	Okul Malına Karşı Öğrencilerin Gösterdikleri Tahripçi Davranışların Nedenlerine İlişkin Betimsel İstatistikler	63
23	Öğrencilerin Okul Malına Karşı Gösterdikleri Tahripçi Davranışların Nedenlerine İlişki Yönetici, Öğretmen ve Öğrenci Görüşlerinin Tek Yönlü Varyans Analizi İle Karşılaştırılması	64
24	Okullarda Tahripçi Davranış Gösteren Öğrencilerin Özelliklerine İlişkin Betimsel İstatistikler	65
25	Görev Türüne Göre Okullarda Tahripçi Davranış Gösteren Öğrencilerin Özelliklerine İlişkin Varyans Analizi	66
26	Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Okul Türüne Göre Görüşleri	67
27	Cinsiyetlerine Göre Öğrenci Görüşleri	69
28	Öğrenim Gördükleri Sınıf Seviyelerine Göre Öğrenci Görüşleri	70
29	Sınıf Seviyelerine Göre Varyans Analizi	72
30	Meslekteki Kıdemlerine Göre Öğretmen Görüşleri	73
31	Mesleki Kıdemlerine Göre Öğretmen Görüşlerinin Karşılaştırılması	74
32	Meslekteki Kıdemlerine Göre Yönetici Görüşleri	76
33	Mesleki Kıdemlerine Göre Yönetici Görüşlerinin Karşılaştırılması	77
34	Görev Yaptıkları Okul Türüne Göre Öğretmenlerin Görüşleri	78
35	Görev Yaptıkları Okul Türüne Göre Yöneticilerin Görüşleri	80

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde problem ortaya konulmuş; tahripçiliğin tanımı, boyutları, türleri, nedenleri; okul tahripçiliğinin tanımı, okul tahripçiliğinin türleri, nedenleri; okul tahripçiliğini önlemeye dönük çalışmalar hakkında bilgi verilmiş; araştırmanın amacı, önemi ve sınırlılıkları belirtilmiştir.

Problem

İnsan, doğumundan ölümüne kadar bir çevrede hem çevreyi etkileyen hem de çevreden etkilenen olarak yaşar. Doğuştan sahip olduğu kalıtsal güçlerini kullanarak çevre ile iletişim kuran insan, kurduğu bu iletişimin sonucunda birey haline gelir. Bu durum insan ve toplum açısından çevrenin önemini ortaya koymaktadır.

Sosyoloji sözlüğünde çevre, şöyle açıklanmaktadır (Marshall, 1999, 115-116): Sözlük anlamıyla "bir şeyi kuşatan ya da saran" demek olan çevre terimi akademik söylemde çeşitli biçimlerde kullanılır. Biyoloji ve psikolojide, canlıların karakterini şekillendiren nedenlerin kapsamlı bir bölümü çerçevesinde sık sık kalıtımın karşısına konur. Çevre başka kullanımlarda bireyin içinde bulunduğu toplumsal bağlamı gösterir ve burada, çevreye adapte olma ve uyum sağlama sorunları öne çıkarılır.

Doğal çevre, insan eyleminin içinde gerçekleştiği ve bizzat insan eylemiyle değişikliğe uğratılan bir alan olarak sosyoloji için taşıdığı tüm potansiyel önemine rağmen, nadiren sosyal terimlerle kuramsallaştırılmış; son zamanlara kadar sosyolojik düşüncede, çevre-kalıtım tartışmasına yapılan referanslar dışında fazla ağırlık verilmemiştir (Marshall, 1999, 116).

Usal ve Kuşluvan (1999, 40) çevreyi; bireyin içinde bulunduğu ortamda bulunan tüm canlı ve cansız varlıklar, şeklinde tanımlamaktadırlar. Yine Usal ve Kuşluvan (1999, 36) çevreyi; psikolojik çevre, toplumsal çevre, kültürel çevre, siyasal

çevre, ekolojik çevre, teknolojik çevre, ekonomik çevre şeklinde sınıflandırmaktadırlar.

İnsan davranışı ile ilgili olarak geliştirilen modeller insan davranışını ortaya çıkaran etmenleri araştırmaktadırlar. Kişisel model ve psikodinamik model, insanın aktüel davranışının en temelde gizli ve kararlı düzenler tarafından tespit edildiğini ileri sürerler. Her iki model de insan davranışının ortaya çıkış ve biçimlenmesini organizmaya bağlamaktadırlar. Durumsal model ise insan davranışını başlatan ve yönlendiren kaynağın, organizmanın dışında olduğunu savunur. Etkileşim modeli, davranışı ortaya çıkaran ve yönlendirenin, insanın karşılaştığı durumlar olduğunu ileri sürmektedir (Endler ve Magnusson, 1976, 960).

İnsan, hiç kuşkusuz sürekli bir değişim içinde olan çevre elemanlarını görsel bir denetim altına alarak sözcüklerde, kavramlarda, cisimlerde, diğer insanlarla ilişkilerinde ve yeni fikirlerde zaman ve ortamın boyutlarını küçültür ve kendisine göre bir dünya yaratır. Böylece insan kendisini, beğense de beğenmese de, istese de istemese de, iyi de olsalar kötü de olsalar bu elemanlarla ilişki içinde bulur. Toplum başta olmak üzere değişen çevre elemanları, insanı aynı zamanda yeni uyum biçimleri geliştirmeye ve geleneksel davranışlarını değiştirmeye zorlar (Usal ve Kuşluvan, 1999, 38).

Lee (1976, 80) ve Heimstra (1978, 130-131), okuldaki sosyal ve fiziksel çevrenin çocuğun öğrenmesi üzerindeki etkilerini vurgulayarak, uygun sosyal ve fiziksel ortamlarda daha büyük akademik başarıların ortaya çıktığını söylemektedirler.

İnsanın fiziksel çevresi her türlü aşınma, eskime, çürüme, değişime açıktır. Bunların bir kısmı insan faktörü olmasa da gerçekleşebilecek şeylerdir. Ancak, tahripçilik (vandalizm) diye adlandırdığımız zararlı davranış şekli insan eseridir. Terim, yabancı bir terim gibi algılansa da aslında toplumda yaşayan her kesimden insanı etkileyen bir olgudur tahripçilik. Kamu mallarını üretenler, bu malları kullananlar ve korunmasından sorumlu olan herkes bu olgu ile doğrudan ya da dolaylı olarak ilgilidir (Ward, 1973,13).

Tahripçiliğin tanımı, boyutları, türleri üzerinde çalışmanın ilerleyen bölümlerinde durulacaktır. Ancak eğitim kurumlarının da tahripçi davranışların sıkça görüldüğü yerler arasında olduğunu burada belirtmek gerekir. Çalışmanın ana

konusunu da okullarda görülen tahripçi davranışlar, tahripçilikle ilgili olarak öğrenci, öğretmen ve idareci düşünceleri oluşturmaktadır.

Öğülmüş (2000, 74) tahripçiliğin, 1960'lı yıllardan itibaren özellikle ABD, İngiltere ve İsveç gibi gelişmiş ülkelerde araştırmacıların ilgisini çeken sosyal, psikolojik, ekonomik ve hukuki bir sorun olduğunu; tahripçiliğin nedenlerinin, ekonomik ve toplumsal açıdan zararlarının, tahripçiliğe karşı alınabilecek önlemlerin araştırıldığını belirtmektedir.

Ülkemizdeki duruma bakıldığında tahripçiliğin son yıllarda artış gösterdiği söylenebilir. Toplu taşıma araçlarına verilen zararlar, spor tesislerindeki tahribat, okullarda yaşanan tahripçilik davranışları buna örnek olarak verilebilir. Buna bağlı olarak ülkemizde son 10 – 15 yıldır bu konularda araştırmalar yapılmaktadır (Öğülmüş, 2000, 74).

Tahripçiliğin Tanımı

Tahripçiliğin ortaya çıkışı M.S. 4.ve 5.yüzyıllara rastlar. Bu tarihte bir Doğu Germen boyu olan Vandallar Batı Avrupa'yı ve Roma'yı istila ederek yağmalamışlardır. Vandalların o dönemdeki tahribatı vandalizm sözcüğüne temel teşkil etmiştir (Ward, 1973, 34). Türkçe'de tahripçilik şeklinde bir karşılık bulan bu terim ilk kez Fransız yazar Abbé Grégoiré tarafından 1794 yılında hazırlanan bir raporda yer almıştır. Söz konusu raporda Fransız Devrimi'nden sonra vatandaşların yaptıkları tahripçilik hakkında bilgi verilmiştir (Özçağın, 2001, 2).

Tarihte başka tahripçilik vakalarına da rastlanmaktadır: VIII.yüzyılda Bizans İmparatorluğunda ortaya çıkan gelenek karşıtı hareket çok sayıda kilise ikonunun tahrip edilmesine yol açmıştır. XIII.yüzyılda Cengiz Han'ın orduları Asya ve Avrupa'da pek çok kültürel ve sanatsal değeri yok etmiştir. 1970'li yıllarda Çin ve Moğolistan gibi komünist ülkelerde, kültürel devrim sırasında da pek çok sanatsal ve kültürel varlık yok edilmiştir (Holyst, 2005, 1697).

Tahripçiliğin bazı araştırmacılar tarafından yapılmış tanımları Özçağın (2001, 3) tarafından şöyle aktarılmıştır:

- Suçlu bir ya da daha fazla çocuğun kasıtlı olarak kamuya ya da özel şahıslara ait bir mala zarar vermeleri (Clinard ve Wade, 1958'den aktaran: Nilsson, 1984).
- Bireyin, kötü niyetle mala kasıtlı olarak zarar vermesi ya da malın şeklini bozması (Martin, 1961'den aktaran: Nilsson, 1984).
- Polis tarafından teşhis edilmiş ve karara bağlanmış olan kamu ya da özel kişilere ait mallara verilen zarar (Richards, 1979'dan aktaran: Nilsson, 1984).
- Özel şahıslara ait mallara kasıtlı olarak zarar verme, malın biçimini bozma eylemi (Uniform Crime Reporting Handbook 1978'den aktaran: Baron ve Fisher, 1984).

Tahripçilik; bilgisizlik yüzünden ya da zevk için kamu malları ya da sanat yapıtlarını büyük zararlara yol açarak yıkmak ve bu yıkımı kendi başına bir amaç durumuna getirmektir (Boz ve Beyaztaş, 2006).

Belediye otobüslerinin koltuklarını yırtmak; telefon kulübelerine ve telefonlara zarar vermek; park, bahçe, dinlenme alanları, otobüs durakları gibi kamuya açık alanlardaki eşyaları ve sanat eserlerini kırmak, parçalamak, kesmek ya da oymak; okul binasının camlarını ve ampulleri kırmak, sıraların üzerini karalamak ve kazımak gibi eylemlere tahripçilik, bu eylemleri yapanlara da tahripçi adı verilmektedir (Öğülmüş, 1995).

Ward (1973, 23) tahripçiliği tanımlamanın zorluğundan bahsederek, bunu sadece bir davranış gibi betimlemenin ya da illegal bir kategoriye dahil etmenin yanlış olacağını söylemektedir. Ona göre tahripçilik ,belli koşullar altında gösterilen belli davranışlarla ilgili eylemlerdir.

Tahripçilik, yaşamımızın hemen her alanında karşılaşabildiğimiz bir olgudur. Binaların camlarını kırmak, duvarlara yazı yazmak, binalara zarar vermek (kundakçılık), parklardaki banklara yazı yazmak veya kazımak suretiyle zarar vermek, kütüphanelerdeki kitapların bazı sayfalarını kopartmak, okul araç ve gereçlerine zarar vermek gibi davranışlar tahripçi davranışa örnek gösterilebilir.

Tahripçiliğin yaşandığı mekanların listesi daha da uzatılabilir. Van Vlict (1984) bu mekanları altı grupta toplamaktadır (Aktaran: Öğülmüş, 2000, 75):

- Parklar ve oyun alanları,
- Eğitim tesisleri,
- Toplu taşıma araçları,
- Yurt ve kütüphane gibi kurumsal alanlar,
- Resmi kurum ve kuruluşlar,
- Kent mobilyaları (banklar, sokak lambaları vb.).

Tahripçiliğin Boyutları

Tahripçilik, yukarıda da belirtildiği gibi hayatın her anında ve pek çok mekanda karşılaşılan bir olgudur. Bu olgunun ekonomik, hukuksal, etik, sosyolojik ve psikolojik boyutları vardır.

Ekonomik Boyut. Tahripçilik ekonomik bir sorundur. Bu sorunun ülkemizdeki maliyeti hakkında net bir bilgi bulunmamaktadır. Ancak başta Amerika Birleşik Devletleri olmak üzere Almanya, Hollanda ve İngiltere gibi bazı Avrupa ülkelerinde tahripçiliğin ekonomiye yükü rakamlarla ortaya konmaktadır(Öğülmüş, 2000, 75). Amerika Birleşik Devletleri'nde 25 yıllık bir sürede 90.000 okulda yaşanan tahripçiliğin maliyetinin 600 milyon dolar olduğu belirtilmektedir (Goldstein, 2004, 325). Avrupa ülkelerine bakıldığında da benzer tablolarla karşılaşılır. Sadece toplu taşıma sistemlerinde olmak üzere bu zararın Almanya'da 35 milyon, Hollanda'da 30 milyon, Londra'da 20 milyon, Fransa'da 14 milyon dolara ulaştığı tahmin edilmektedir (Öğülmüş, 2000, 75).

Avustralya Kriminoloji Enstitüsü'nün 1990 yılı araştırmasına göre tahripçiliğin bazı ülkelerdeki maliyeti şöyledir (www.aic.gov.au):

1988 Güney Galler Polis Bölümü raporuna göre o yıl içerisinde yaşları 12 ile 18 arasında değişen çocukların katıldığı 3500 tahripçilik vakasında 182.000 dolarlık zarar meydana gelmiştir.

Melbörn raylı taşıma sistemlerinde yıllık hasarın 5 milyon dolar olduğu belirtilmektedir. Londra'da metro trenlerinin 1985 yılındaki hasarı 285.000 paund iken bu zarar sonraki yıl 400.000 paunda yükselmiştir.

Aynı rapora göre Güney Galler'deki İngiliz okullarının tahripçilikten dolayı uğradıkları zarar yıllık 25 – 30 milyon paund arasındadır.

1988 yılına kadar Avustralya Telekom'un telefon kulübeleri ve telefonların bakımı için harcadığı para, yıllık 18 milyon dolardır.

Tahripçilik olaylarının maliyeti daha ciddi olarak algılanan olayların maliyetiyle karşılaştırıldığında daha az öneme sahip çok sayıda olayın toplam maliyetidir. Çok sayıda araştırma okul tahripçiliğinin mali faturasının büyüklüğünü ve gittikçe de büyüdüğünü ortaya koymaktadır. ABD'de 1970 yılında okul tahripçiliğinin maliyeti 200 milyon dolar iken, 1990 yılında bu rakamın 600 milyon dolara yükseldiği görülmüştür. Okul tahripçiliği sadece tahrip edilen eşyanın onarım masrafları, sigorta masrafları gibi mali yükler getirmemekte, aynı zamanda öğrencilerin yatakhane gibi konaklama yerlerine zarar verdiği için öğrencileri de olumsuz etkilemektedir (Johnson, 2005).

Hukuksal Boyut. Tahripçiliğin hukuksal boyutunu ele alırken kamu malı kavramına açıklık getirmek gerekmektedir. Çünkü özel şahıslara ait mallar gibi kamu malları da tahripçiliğin hedefi durumundadır.

Kamu malları terimi Gülan (1999, 13) tarafından şöyle açıklanmıştır:

"Terimi oluşturanlardan kamu kelimesi, bu malların kamu tüzel kişileri ve kamu hukuku ile olan ilgisini kurduğu gibi; yerli – yabancı, geçmiş-şimdi yaşayan-gelecekte yaşayacak olan insanlardan (hatta hayvanlardan) oluşan, kimi zaman geniş kimi zaman daha dar bir yararlanan kitlesinin ifade edilebilmesine imkan veren en kapsayıcı olandır.

Malları kelimesi ise taşınır ve taşınmaz malları da içerdiği gibi, çoğul kullanılmak suretiyle bu başlık altında birbirinden farklı ve çeşitli hukuki rejimlere tâbi mal kategorilerinin varlığını ifade eder niteliktedir."

Kamu malları, özel mülkiyete konu olamayan ve doğrudan doğruya kamunun yararlanmasına ayrılan mallardır. Köprüler, yollar, parklar, meydanlar ve resmi binalar kamu malına örnek olarak gösterilebilir (Yılmaz, 2003).

Kamu malları işlevleri ve önemleri nedeniyle özel olarak korunmakta ve mallara karşı işlenen suç ve ihlallerin ceza miktarları kamu malları söz konusu olduğunda daha da ağırlaştırılmaktadır (Gülan, 1999, 150).

Kamu mallarının korunmasına yönelik genel kolluk faaliyetleri yanında kamu malları kolluğu denilen özel bir idari kolluğun bulunması da kamu mallarını özel kişilere ait mallara nazaran daha üstün bir korumaya alma niyetini göstermektedir (Gülan, 1999, 150).

Tahripçilik hukuksal açıdan bir suçtur. Bu yönüyle ele alındığında, örneğin 1971 tarihli İngiliz Tazminat Cezası Yasasına göre tahripçi, "yasal bir mazereti olmaksızın başka birine ait herhangi bir özel eşyayı tahrip eden ya da eşyaya zarar veren veya bu kasıtla hareket eden, bu tür mal ve eşyaların zarar görüp görmeyeceğine aldırış etmeyen kimse" olarak tanımlanmaktadır. FBI raporlarına göre Amerika Birleşik Devletleri'nde bu suçtan dolayı tutuklananların sayısı 1983 yılında 175.981 iken, 1992'de 234.483'e, 1993'te ise 261.282'ye yükselmiştir. Rakamlar, ABD'de tahripçilik olaylarının arttığını göstermektedir (Öğülmüş, 2000, 75).

Mala zarar verme suçları ancak yakın zamanlarda müstakil suç haline getirilmiştir. Roma Hukuku bu konuda ağaçlara, bağlara zarar vermek gibi bazı halleri suç saymış, prensip şeklinde olarak mülkiyete konu teşkil eden şeylerin imhasını, tahribini veya bunlara zarar verilmesini cezalandırmamıştır. Bizim kanunumuz ve İsviçre Ceza Kanunu "nası ızrar" fiillerini müstakil suçlar olarak ve geniş bir prensip şeklinde cezalandırmaktadır. Fransız Ceza Kanunu 2 Şubat 1981 tarihli kanun ile ızrar suçunu genel olarak cezalandıran yepyeni bir hüküm getirmiştir. Madde, Güvenlik ve Özgürlük Kanunu ile kanuna sokulmuştur. Yeni Fransız Ceza Kanunu tahripler, değer düşürmeler, örseleme ve fenalaştırmalar başlığı altında dört ayrı kısımdan oluşan bir faslı bu suça tahsis etmiştir (Dönmezer, 1998, 469).

Türk Ceza Kanunu'nun (2003), 516 - 521.maddeleri mala karşı işlenen cürümler (nası ızrar) ve bu cürümlerin cezalarını açıklamaktadır. 516.maddeye göre; bir kimse her ne şekilde olursa olsun diğer bir kimsenin taşınır veya taşınmaz malını yıkar veya yok eder, bozar ya da bunlara zarar verirse zarar görenin şikayeti üzerine bir yıldan üç yıla kadar hapis ve bin liradan üçbin liraya kadar ağır para cezasıyla cezalandırılır.

Kanun'un aynı maddesinin devamında suçun nitelikli olarak işlenmesinin koşulları ve bu durumda verilecek cezalar açıklanmaktadır. Suç; görevinden ötürü öç almak amacıyla bir memurun zararına; kişilere karşı şiddet kullanılarak; ibadethanelere veya askeri yapılara, tersanelere, mezarlık ve eklentilerine karşı; kanal veya sulamaya ait her türlü doğal ve yapay su yataklarına karşı; dikilmiş bağ çubukları veya meyveli ağaç veya fidanlar ile gezi yerleri veya alanlardaki ağaçlara yönelik; yakıcı veya patlayıcı maddeler kullanılarak ve motorlu taşıt araçları üzerinde işlendiği durumda failin göreceği ceza, eylemin özelliğine veya meydana gelen tehlikenin veya zararın ağırlığına; yıkılan, bozulan veya zarar verilen şeyin önemine veya değerine göre bir yıldan yedi yıla kadar hapis ve üçbin liradan yirmibeşbin liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırılır (Bakıcı, 2003, 436-437).

Türk Ceza Kanunun (2004) 151.maddesinde mala zarar verme eylemi ele alınmaktadır. Kanunda "başkasının taşınır veya taşınmaz malını kısmen veya tamamen yıkan, tahrip eden, yok eden, bozan, kullanılamaz hale getiren veya kirleten kişinin, mağdurun şikayeti üzerine dört aydan üç yıla kadar hapis veya adli para cezası ile cezalandırılacağı" bildirilmektedir.

Aynı kanunun 152.maddesi bu suçun nitelikli hale gelmesinin koşullarını ve suçun nitelikli olarak işlenmesi durumunda cezanın ikiye katlanacağını; 153.maddesi ise mezarlık ve ibadethanelere yapılacak saldırılarda, zarar veren kişiye bir yıldan dört yıla kadar hapis cezası verileceği bildirilmektedir (www.tbmm.gov.tr).

Sosyal – Psikolojik Boyut. Tahripçilik sosyal ve psikolojik boyutları olan bir sorundur. Tahripçilik diye tanımlanan saldırgan davranışların ortak özelliği; tahrip edilen, yıpratılan, kısmen ya da tamamen kullanılamaz hale getirilen malların büyük bir kısmının kamu malı olması ya da zarar verilen malların en azından bu davranışları gösteren kişilerin hiç tanımadıkları başka kişilere ait olmasıdır. Bu dür davranışlar gösteren ve tahripçi diye adlandırılan kişiler, kamu mallarına ya da sahibini tanımadıkları eşyalara bir şekilde (kırarak, parçalayarak, yırtarak, kazıyarak, kirleterek vb.) zarar verirler. Tahripçi diye adlandırılan kişiler, bu davranışları kasıtlı olarak yaparlar. Yani yaptıkları şeyin kamuya ya da özel şahıslara ait mallara zarar verdiğinin bilincindedirler. Burada cevaplandırılması gereken temel soru, bu davranışları yapan kişilerin serseri ruhlu, düşüncesiz kişiler mi oldukları, yoksa bu

davranışlarıyla topluma bir mesaj mı vermek istedikleri sorusudur (Öğülmüş, 2000, 76).

Ward'a (1973, 13) göre tahripçilik, bazı koşullarda belli davranış biçimleriyle ilgili duygusal bir adlandırmadır. Sosyal açıdan konuya bakıldığında tahripçilik, toplum için maddi ve manevi değeri olan nesnelere yönelik yıkıcı bir eylemdir. Toplum bu eylemi kendisinin devamı açısından anlamsız ve gereksiz görür. Bu eyleme yönelik toplumsal tepki, tahripçinin yaşına, sosyal statüsüne, o andaki yaşam koşullarına, suç işleyip işlememesine bağlı olarak değişir.

Tahripçilik, öncelikle kentlerde yaşanan bir sorun olmakla birlikte özellikle son yıllarda kırsal kesimlerde de yaşanan bir sorun olmaya başlamıştır. Ancak kırsal alanlardaki tahripçilik davranışı (karayollarındaki işaret levhalarının tahrip edilmesi ya da çalınması, çitlerin yıkılması vb.) ve tahripçiliğin meydana geldiği mevsimler kentlerden farklıdır. Kırsal tahripçilik giderek geniş bir alana yayılmaktadır. Tahripçiliğin her mevsim görüldüğü kent çevrelerinde sürekli bir genç nüfus varken kırsal kesimlerde genç nüfusta bir süreklilik yoktur. Bu yüzden tahripçilik olaylarının sıklığı, kırsal alanlarda mevsimlere göre değişiklik göstermektedir (Nilsson, 1984'ten aktaran: Özçağın, 2001, 9).

Günümüzde modern kentlerde estetik ve güzel olan her şeye, ortak yaşam alanlarına saldırı olarak karşımıza çıkmaktadır tahripçilik. Batı Avrupa ülkelerinde, şiddetin benzer biçimi olan holiganizm gibi tahripçilik de güncel bir toplumsal sorundur. ABD'de yapılan bir araştırmada, son yıllarda tahripçilerin ve hırsızların özellikle yaşlı nüfusa karşı saldırılarında artış olduğu görülmüştür. San Francisco'da demiryollarına yönelik tahripçi saldırılarda artış olduğu bildirilmiştir (www.ttb.org.tr).

Tahripçilik yapan pek çok gençte tipik olarak, davranışının başkaları üzerindeki olumsuz etkilerini düşünmeme, olayın kendisi açısından sonucuna bakma davranışı görülür(Johnson, 2005).

Tahripçilik olaylarına karışmayan öğrencilerin çoğu, tahripçi öğrencilere karşı olumsuz duygular taşımazlar. Bir başka deyişle tahripçilik; bazı öğrencilerin diğerleri tarafından kınanma riski olmaksızın gösterdikleri bir davranış biçimidir. Ders saatleri sırasında ya da sonrasında ana baba gözetimi altında bulunmayan çocuklar bu davranışı, diğerlerine göre, daha çok göstermektedirler (Johnson, 2005).

Okullarda ileri teknoloji ürünü ekipman çoğaldıkça, elektronik ve teknolojik araçlara yönelik hırsızlık vakaları da artış göstermektedir. Bilgisayar, CD ve DVD oynatıcıları gibi teknolojik ekipmanlar, satışı kolay olduğu için cazip hedefler haline gelmektedirler. Ayrıca öğrenciler, kendi kullanımları için yiyecek gibi okul erzakını da çalmaktadırlar (Johnson, 2005).

Ayrıca, gençler sırf heyecan olsun diye de okul tahripçiliğine katılmaktadırlar. Bazı toplumlarda ders dışı zamanlarda ve yaz tatillerinde öğrenciler için yapıcı etkinlikler düzenlenmektedir. Tasarlanmış etkinlikler olmadığında gençler kendi eğlencelerini yaratmakta; bu eğlenceler de genellikle etrafa zarar veren tahripçi eylemler şeklinde ortaya çıkmaktadır (Johnson, 2005).

Tahripçiliğin psikiyatrik yönü antisosyal kişilik bozukluğu olarak tanımlanmıştır. Erkek bireylerde daha sık görülmektedir. Kadınlarda daha az rastlanmasına karşın, antisosyal kişilik bozukluğu olan genç annelerin eşlerine ve çocuklarına karşı şiddet içeren davranışlarda bulunduğu bildirilmiştir (www.ttb.org.tr).

Etik Boyut. Etik, ahlaki davranış, eylem ve yargıları ilgilendiren bir konu olarak felsefe ve bilimin önemli bir parçası ve sistematik bir çalışma alanıdır. Ahlak; yanlış-doğru, iyi-kötü, erdem ve kusur ile davranışları ve davranışların sonuçlarını değerlendirme ile ilgilidir. Ahlak felsefesi ya da etik, ahlakı konu edinen felsefe dalıdır. Etik, takınılan ahlaki tutumların temelindeki yargıları ele alır (Nuttal, 1997'den aktaran: Aydın, 2002, 4).

Tahripçilik davranışının etik dışı olup olmadığını tartışmak anlamsızdır. Burada önemli olan bu davranışın, etik çerçevesinde hangi alanlarda, nasıl değerlendirildiğidir.

Tahripçi davranışlar; normlar, yönetsel etik, mesleki etik, eğitim etiği, okul idarecilerinin sorumlulukları, öğretmenin sorumlulukları, öğrencinin sorumlulukları ve velinin sorumlulukları gibi yönlerden ele alınabilir.

Toplumsal normlar, belli bir grup içindeki bireylerin ilişkilerini düzenler ve eylemlerine yön verir. Normlar, genellikle değerlerin yansımasıdır ve bir grubun bütün üyelerince paylaşılır. Bazı normlar diğerlerinden daha fazla ciddiye alınır, çünkü

bunlara karşı gelindiğinde uygulanacak yaptırımlar daha ağırdır (Mc Kenna, 1994'ten aktaran: Aydın, 2002).

Tahripçiliğe normlar açısından bakıldığında norm dışı bir davranış olduğu, rahatlıkla söylenebilir. Fakat yukarıdaki norm sınıflamasına göre tahripçilik, yaptırımı diğer norm dışı davranışlara oranla daha hafif olan ve daha az ciddiye alınan bir davranış olarak görülmektedir.

Sorumluluk, belirli bir görevin istenilen nitelik ve nicelikte yerine getirilmesidir (Aydın, 2002, 51). Yönetsel ve mesleki etik açısından tahripçilik daha çok, yöneticilerin sorumluluklarını ilgilendirmektedir. Hangi düzeyde olursa olsun, bir yöneticinin örgüt kaynaklarını uygun şekilde kullanma, kullandırma ve örgüt kaynaklarını koruma sorumluluğu vardır. Tahripçilik de bu kaynakların, en azından bir bölümüne zarar veren bir davranıştır.

Kaynakların korunmaması ve kötü kullanılması örgütlerde güç yitimine (entrophy) neden olur (Başaran, 2000, 16). Tahripçiliğin de okul örgütünde önemli bir güç yitimine neden olduğu su götürmez bir gerçektir.

Etik açıdan bakıldığında öğrencilerin okuldaki hak ve sorumluluklarının konuyla ilgisi olduğu görülür. Öğrencilerin, insanlara ve onların mallarına saygı göstermek, okul araç-gereçlerini korumak gibi sorumlulukları vardır (Aydın, 2006, 161).

Tahripçilik Türleri

Belediye otobüslerinin koltuklarını yırtmak; sokak lambalarını kırmak; parklardaki ağaçları, bankları,heykelleri çizmek, kazımak ya da kırmak; okullarda sıraların üzerini kazımak; kütüphanelerdeki kitapları ya da katalog kartlarını yırtmak; kamu binalarının kapısını, penceresini kırmak; elektrik, su ya da kalorifer tesisatına kasıtlı olarak zarar vermek; park halindeki araçların kaportasını çizmek, lastiklerini indirmek vb. sıklıkla görülen tahripçi davranışlardır (Öğülmüş, 2000, 76).

Tahripçiliğin sadece maddi zararlara değil, aynı zamanda sosyal açıdan da önemli kayıplara neden olduğunu ileri süren Vestermark ve Blauvelt (1978), özellikle okul ortamını göz önünde bulundurarak dört farklı tahripçilik türü tanımlamıştır

(Aktaran: Goldstein, 1996). Ancak bu sınıflandırma sadece okul tahripçiliği için değil, hemen her tür tahripçilik için genellenebilir (Öğülmüş, 2000, 78).

Verilen zararın ekonomik bedeli ve sosyal bedeli esas alınarak yapılan bu sınıflandırma, maddi açıdan önemli kayıplara yol açmasa bile bu davranışların sıklıkla gözlemlendiği yerleşim bölgelerinde yaşayanlarda yol açtığı güvensizlik duygusunu ve bölge halkının yaşam kalitesinde düşüşü vurgulaması açısından önemlidir.

Tablo 1'de tahripçi davranışların ekonomik bedeli ve sosyal bedeli dikkate alınarak yapılan bir sınıflandırma ve bu davranışın değişik türlerinin örnekleri verilmiştir.

Tablo 1. Tahripçilik Türleri

	Sosyal Bedel	
	Yüksek	Düşük
Yüksek	**1.Tip Tahripçilik** Hem maddi hem de sosyal açıdan yüksek bedeli olan tahripçilik: - Okul kütüphanesinin tahrip edilmesi - Okul kayıtlarının tahrip edilmesi - Okulun kapanmasına neden olan tahripçilik	**2. Tip Tahripçilik** Maddi bedeli yüksek olmakla birlikte, sosyal bedeli düşük olan tahripçilik. - Okulun çok sayıda camının kırılması - Tuvaletlere yabancı cisimler atılmak suretiyle kanalizasyonun tıkanması - Otomatik satış makinalarının tahrip edilmesi
Maddi Bedel		
Düşük	**3.Tip Tahripçilik** Maddi bedeli düşük, ama sosyal bedeli yüksek olan tahripçilik - Okulun duvarlarına yıkıcı ve bölücü sloganların yazılması - Azınlık durumundaki kişilerin mallarının sistematik olarak tahrip edilmesi - Laboratuvardaki hayvanların öldürülmesi, bahçedeki çiçeklerin tahrip edilmesi	**4.Tip Tahripçilik** Hem maddi bedeli hem de sosyal bedeli düşük tahripçilik. - Çimenlerin ezilmesi - Bayrak direğinin ipinin kesilmesi - Sağa – sola isimlerin yazılması - Tek bir camın kırılması

Nesnelere yönelik saldırganlık olan tahripçilik, yukarıda görüldüğü gibi ilk bakışta birbirlerinden farklı olgularmış gibi değerlendirilebilen oldukça değişik görünümler alabilmektedir. Bununla birlikte farklı araştırmacılar farklı ölçütlere göre

çeşitli tahripçilik türleri tanımlamışlardır. Cohen (1973, 33 – 55) nitelikleri açısından birbirlerinden farklı beş tür tahripçilik tanımlamıştır (Aktaran: Öğülmüş, 2000, 76 – 78):

1. Yağmalama ya da adi hırsızlık olaylarıyla sonuçlanan açgözlü tahripçilik. Tahripçiliğin bu türü, koleksiyon yapmak amacıyla ya da para karşılığında satmak amacıyla yapılan adi hırsızlık olaylarını ve yağmacılığı içerir. Bazı otomobil armalarının çalınması, pirinç ya da bakır isim levhalarının sökülmesi; para elde etmek için otomobil parklarındaki sayaçların, ankesörlü telefonların kırılması, otoyollardaki işaret levhalarının parçalanması ve götürülmesi bu tür tahripçilik örneklerindendir.

2. Taktik veya ideolojik tahripçilik. Bu tür tahripçilikte amaç para kazanmak değildir. Belli ideolojik düşünceleri vurgulamak, bir takım sorunları işaret etmek amacıyla yapılmaktadır.

Londra Cezaevinde cam kırma suçundan cezaevine giren 98 tutukludan 19'u bu suçu; evi-barkı olmadığı için, sıcak bir yemek ve yatağa kavuşmak amacıyla işlediklerini belirtmişlerdir (Öğülmüş, 2000, 77).

Bazı Avrupa ülkelerinde camilerin kundaklanması ya da İslam ülkelerinde kilise ya da sinagoglara yapılan saldırılar bu tür tahripçiliğe girer.

3. İntikam almaya yönelik kinci tahripçilik. Kişinin, kendisine karşı yapıldığını düşündüğü gerçek ya da hayali haksızlığın intikamını almak için başvurduğu tahripçilik türüdür. Örneğin bir kimsenin, gürültü yaparak kendini rahatsız ettiğini düşündüğü komşusunun camını kırması, kendisine haksızlık yaptığını düşündüğü patronunun bürosundaki bir şeyi bozması; öğrencinin, kendisine haksızlık yaptığını düşündüğü öğretmenin arabasına zarar vermesi vb. bu tür tahripçiliğe örnektir.

4. Oyunsu tahripçilik. Tahripçilik türleri arasında en masum sayılan bu tür, çocukların oyun amaçlı kırıp dökmelerini, karalamalarını vb. davranışları ifade eder. Bu tahripçilik türünün illegal olmadığı düşünülür (Ward, 1973, 26). Bu tür tahripçiliğin ortaya çıkmasında kötü niyet öğesinin rolü oldukça önemsizdir. Bunlar daha çok, çocuklar arasındaki yarışma duygusu, merak ve becerilerin sergilenmesi sonucunda ortaya çıkar (Öğülmüş, 2000, 77).

5. Bir kişiye olan öfke ve saldırganlığı tepkisel bir eylemle dışa vurmayı içeren kötü niyetli tahripçilik. Otomobillerin üzerine asit dökmek, çiçekleri sökmek, bir parktaki bütün arabaların lastiklerini kesmek, tren yollarına taş yuvarlamak, kamuya açık tuvaletleri kullanılamayacak hale getirmek, vb. bu tür tahripçilik örneklerindendir. Bu tür bir tahripçi, yaptığı davranışlardan dolayı hainçe bir zevk duyar.

Türkoğlu (1990), yukarıdaki tahripçilik türlerine formal (resmi) tahripçilik ve zihinsel raharsızlıktan kaynaklanan tahripçilik türlerini eklemiştir.

Formal (resmi) tahripçilik. Bu tür tahripçilikte sokak eşyaları ya da diğer kamu malları suçluların değil, mahalli otoritelere bağlı görevlilerin hedefi durumundadır. Aslında bu görevliler bu malların üretiminden, bakımından ve korunmasından sorumlu olan kişilerdir. Ancak, seçim zamanlarında bu kamu mallarının propaganda amacıyla, afiş, resim, duyuru yapıştırılmak suretiyle, bu görevliler tarafından tahrip edildiği görülür.

Zihinsel rahatsızlık kaynaklı tahripçilik. Bazı psikiyatri hastalarının, zaman zaman çevrelerindeki kişi ya da nesnelere karşı gösterdikleri saldırganlık bu tür bir tahripçiliğe örnek olarak gösterilebilir. Alkoliklerin ya da uyuşturucu kullananların çevreye verdikleri zarar da aynı kategoriye girer (Ward, 1973, 43).

Tahripçiliğin Nedenleri

Tahripçiliği ortaya çıkaran etmenlerle ilgili çalışmalar, iki genel yaklaşımı yansıtır. Bu çalışmaların bir bölümü, tahripçiliği ortaya çıkaran çevresel koşullarla, bir bölümü ise tahripçilik olarak nitelenebilecek eylemlere karışan kişilerin kişisel özellikleriyle ilgilidir (Öğülmüş, 1995, 588).

Çevresel koşullar. Tahripçilik konusunda yapılan bazı araştırmalarda (Samdahl ve Christiansen, 1985), tahripçilikle çevre koşulları arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Tahripçiliğe neden olan çevresel koşullarla ilgili araştırmaların, ekolojik

psikolojiden etkilendiğini söylemek mümkündür. Ekolojik psikolojiye göre, çevre ile davranış arasında bir etkileşim ve uygunluk vardır (Aktaran: Öğülmüş, 1995, 589).

Çevre, herhangi bir alanda söz konusu alana uygun davranışın ne olduğunu belli eden bazı ipuçları verir. Bu tür çevresel ipuçları, bireyin eylemlerini dolaylı bir biçimde etkileyerek ve değiştirerek, o alana uygun davranışın ne olduğunu gösterir. Bu tür çevresel ipuçlarına, ortaya çıkarıcı ipuçları (releasor cues) denilmektedir (Samdahl ve Christiansen, 1985). Bu görüşe göre, ortaya çıkarıcı ipuçları, tahripçiliğin söz konusu alana uygun bir davranış olduğunu ima ederek ya da böyle bir mesaj ileterek, kişileri tahripçiliğe yöneltebilir (Aktaran: Öğülmüş, 1995, 589).

Tahripçiliğin ortaya çıkıp çıkmayacağını belirleyen diğer bir çevresel etmen de, Reckless ve arkadaşlarının öne sürdüğü Sapkınlığa Gem Vurma Kuramı'nda (containment theory of deviance) vurgulanan sosyal kontrol mekanizmalarıdır. Bu kurama göre, uygun olmayan ya da sapkın davranışın ortaya çıkmasını engelleyen içsel ve dışsal kontrol mekanizmaları vardır. İçsel kontrol mekanizmaları, toplumsallaşma sürecinin ürünüdür. Bu mekanizmalar, yasa ve kuralların benimsenmesini ya da kişilerin uygun davranışlarda bulunma eğilimini içerir. Dışsal kontrol mekanizmaları ise grup içerisindeki diğer kişilerin gösterebilecekleri karşı tepkiyi, yasal yaptırımları, mevcut uygulamaları ve mekanın tasarım biçimini içerir. Reckless'e göre, içsel ve dışsal kontrol mekanizmalarının zayıf olması durumunda, tahripçilikle birlikte başka sapkın davranışlar da ortaya çıkabilecektir (Wells, 1978; Samdahl ve Christiansen, 1985'ten aktaran: Öğülmüş, 1995, 589).

Tahripçilikle ilişkili olarak düşünülen diğer bir çevresel etmen de, mekanın tasarım biçimidir. Bakımsız, özensiz eşya ve mallar, terk edilmiş mekanlar, içerisinde oturulmayan evler ve binalar daha çok tahrip edilmektedir. 1992 yılında Los Angeles'ta çıkan olaylarda, işsizlerin park ve bahçelere zarar vermedikleri görülmüştür. Bunun nedeni park ve bahçelerin bakımlı olması ve bütün topluma ait mekanlar olarak algılanmasıdır (Dicanio, 1993, 269).

Ward (1973), kamu mallarının ya da kamuya ait mekanların, özel mülk gibi algılandığında; tahripçilerde tahrip etme isteğinin azaldığını, o çevrede yaşayanlarda da koruma isteğinin arttığını söylemektedir (Aktaran: Dicanio, 1993, 269).

25 Ocak 1988'de Chicago Tribune'de Near North Sağlık Merkezi ile ilgili bir haber yayınlanmıştır. Haberde; sağlık merkezinin suç ve suçlu oranının yüksek olduğu bir bölgede ve çöplüğe yakın bir alanda inşa edildiği belirtilmektedir. Buna rağmen merkez modern bir mimari anlayışı ile inşa edilmiş ve bahçe düzenlemesi ile ağaçlandırması yapılmıştır. Merkezin kat pencereleri zeminden ulaşılabilecek kadar alçakta olmasına rağmen, demir kafesler yaptırılmamıştır. Ayrıca, merkezin lobi duvarları da kristal tuğla denilen şeffaf malzemeden yapılmıştır. Söz konusu sağlık merkezine hiçbir tahripçi saldırının yapılmadığı bildirilmektedir.

Merkezin yöneticisi Chicago Tribune'e şunları söylemektedir: "Bütün toplumun kendisine ait olduğunu düşündüğü ve kendisini bir parçası olarak göreceği bir merkez yapmak istedik (Aktaran: Dicanio, 1993, 270)."

Sosyologlar, çocuklar ve gençler için oyun alanlarının, serbest mekanların yeterli sayıda bulunmasının tahripçilik eğilimini azaltacağını; sahipsiz, korumasız ve bakımsız malların ya da mekanların ise bu eğilimi tırmandıracağını ileri sürmektedirler (Dicanio, 1993, 270).

Tahripçilikte kişisel etkenler. Tygart (1988) suçluluğu açıklamak için Agnew tarafından geliştirilmiş olan Zorlanma Kuramı'nın (strain theory), tahripçiliğin açıklanmasında da kullanılabileceğini öne sürer. Bu kurama göre suçluluk, kişinin acı verici durumlardan kaçınmasının engellenmesi halinde ortaya çıkmaktadır. Bu kurama dayanılarak, tahripçiliğin de aynı durumlarda ortaya çıkacağı öne sürülebilir (Öğülmüş, 1995, 590).

Çocuk suçluluğunun genel nedenleri ile ilgili yaklaşımlar genel olarak üç grupta toplanır; biyolojik, psikolojik ve sosyolojik yaklaşımlar. Biyoloji, yasaları ihlal eden çocukların suç nedenlerini, kalıtımsal özelliklerle ilişkilendirirken, psikolojik yaklaşımlar temelde sapmış bireyin psikolojik patolojisi ile, sosyolojik teoriler ise sosyal yapı ile açıklamaya çalışırlar (Gibbons, 1970'ten aktaran: Erdoğdu, 2005, 107).

Biyolojik teoriye göre suçu oluşturan bir çok neden bulunmaktadır. Coğrafi faktörler (iklim, doğal kaynaklar, yerleşimler) saldırganlık ve suç davranışı üzerinde etkili olmaktadır. Bu bağlamda iklim, bireylerin suç işleme davranışlarını ve biçimlerini

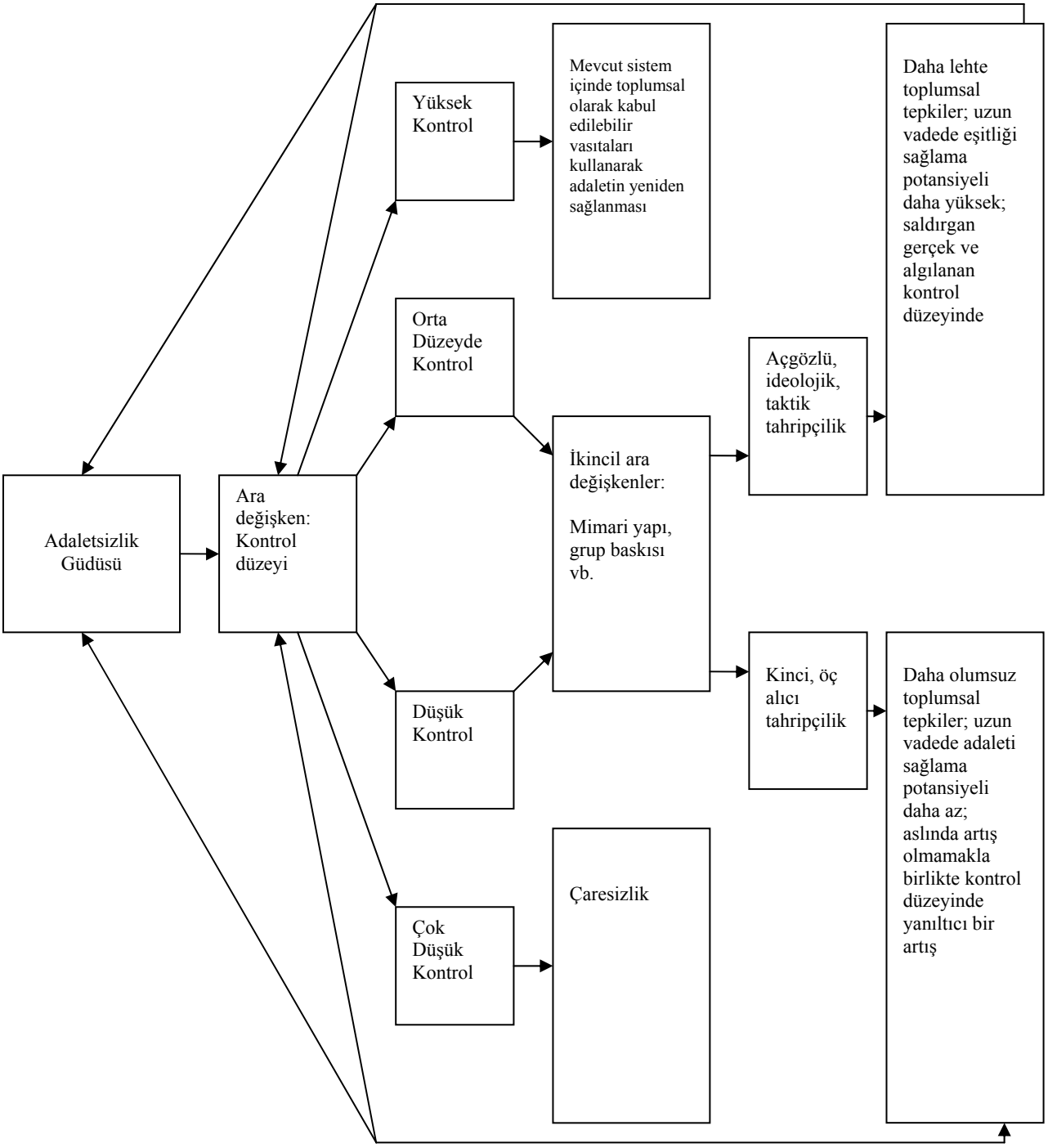
etkilemektedir. Bunun dışında bir çok bilim adamı beden yapısındaki farklılığın bireyin saldırgan davranışlar sergilemesine ve suç işleme davranışlarına neden olduğunu belirtmektedirler. Genetik teoriye göre, iç salgı bezlerindeki anormalliklerin insan davranışlarında kişilik bozukluklarına neden olduğu, kişilik oluşumunda çevre ve eğitimin etkileri ile bireylerin suç işledikleri ileri sürülmektedir. (Erol, 2005'ten aktaran: Erdoğdu, 2005, 107).

Aile, ailenin sosyo-ekonomik ve kültürel düzeyi, çocuğun ilk sosyal deneyimlerini oluşturması ve kişiliğinin gelişimi açısından özel bir yere sahiptir. Çocuk, içinde büyüdüğü ailenin sosyal yapısından etkilenir. Ailenin birlik içinde veya dağınık olması ya da anne-babadan birisinin ölümü, çocuğun duygusal gelişimini olumsuz yönde etkiler. Bununla birlikte ebeveynin çocuğa yönelik demokratik ya da otoriter tavırları, tutumları, ona değer verip vermemesi, ergenlik çağında ona yardımcı olup olmaması çocuğun kişilik ve duygusal gelişiminde son derece önemli rol oynamaktadır (Erdoğdu, 2005, 107-108).

Tahripçiliğin nedenleri ve alınabilecek önlemler konusunda daha kapsamlı bir model, Fisher ve Baron tarafından önerilen sosyal-psikolojik modeldir. Bu model, iki temel kavramla açıklanabilir. Bunlardan biri, algılanan eşitsizlik düzeyi, diğeri de algılanan denetim düzeyidir. Algılanan eşitsizlik, ortada bir haksızlık olduğuna ilişkin kişisel inanç olarak tanımlanabilir. Algılanan denetim ise, bireyin, çevresinde olup biten olayları ne derecede denetleyebildiğine ilişkin kişisel algısıdır (Öğülmüş, 1995, 590).

Bu modele göre, bir kişi eğer ortada bir haksızlık olduğuna inanıyorsa, yani algılanan eşitsizlik düzeyi yüksek ise, tahripçilik yaparak haksızlığa kendince bir tepki gösteriyor olabilir. Başka bir deyişle, tahripçilik, adaletsizlik olarak algılanan bir durumda adaleti yeniden sağlama çabasıdır. Örneğin, bir öğrenci okuldaki kuralların hakça olmadığına ya da okuldaki yöneticilerin ve öğretmenlerin adaletli davranmadıklarına inanıyorsa, okulun camlarını kırarak ya da sıralara zarar vererek tahripçilik yapabilir.

Bu modele göre tahripçiliğin ortaya çıkışı Şekil 1'de gösterilmiştir.

Şekil 1. Adalet – kontrol modeline göre tahripçiliğin ortaya çıkış süreci (Baron ve Fisher, 1984'ten aktaran: Öğülmüş, 2000, 81)

Her eşitsizlik algısı tahripçilikle sonuçlanmaz. Algılanan eşitsizliğin tahripçilikle sonuçlanıp sonuçlanmayacağını belirleyen en önemli etmen, kişinin algılanan denetim düzeyidir. Algıladığı eşitsizlik düzeyi yüksek olsa bile, birey, sistem içerisinde

bulunan araçları kullanarak bu eşitsizliği gidereceğine inanıyorsa, yani algılanan denetim düzeyi yüksek ise, tahripçiliğe başvurmayabilir. Eğer algılanan denetim düzeyi düşük ise, yani sistem içerisindeki yasal araçlarla eşitliğin yeniden sağlanabileceğine olan inancı kaybolmuşsa, o zaman eşitliği en azından psikolojik olarak yeniden kurmak için tahripçiliğe başvurabilir (Öğülmüş, 1995, 591).

Bir kişinin algılanan denetim düzeyi; adaletsizlikle başa çıkabilmek için, farklı niteliklere (seçicilik, faydacılık, yoğunluk, vb.açısından) sahip olan seçeneklerin algılanan işlevselliğini etkileyebilir. Bu modele göre tahripçilik, büyük bir olasılıkla algılanan adalet düzeyi düşük ve algılanan denetim düzeyi de ortanın altında olduğunda, söz konusu durumla başa çıkmak için başvurulan bir seçenek olarak ortaya çıkacaktır. Kişi, ortada bir haksızlık olduğunu düşündüğü ve yasal yollarla bu haksızlığı önleyemeyeceğine inandığı için; hemen ulaşılabilen, bedeli kendisi açısından yüksek olmayan ve önüne geçilmesi çok zor bir çözüm arayacaktır. Algılanan denetim düzeyi yüksek olan kişiler ise, adaleti yeniden sağlamak için büyük bir olasılıkla toplumsal olarak kabul edilebilir araçları kullanacaklardır. Algılanan denetim düzeyi en düşükten en yükseğe doğru uzanan bir doğru üzerinde düşünüldüğünde, çaresizlik, algılanan en düşük denetim düzeyi anlamına gelir (Öğülmüş, 2000, 82).

Bu modelde; fiziksel çevrenin özellikleri, sosyal çevre ve özellikle akran grupları, tahripçiliğin ortaya çıkmasında rol oynayan ara değişkenler olarak ele alınmaktadır. Hedeflerin (tahrip edilecek nesneler) iyi korunması ya da korunamaması, gözetim altında ya da gözden uzak olup olmaması, bir yerde sabit durup durmaması gibi çevresel özellikler, tahripçiliğin oluşmasında yalnızca birer ara değişken olarak ele alınmaktadır. Aynı şekilde, akran grubu da çevresel bir ara değişken olarak değerlendirilmektedir. Eğer birey, antisosyal davranışlarda bulunan kişilerle sık sık karşılaşırsa tahripçiliği öğrenecek, grupta sorumluluğun dağılması nedeniyle de tahripçiliğe başvurabilecektir.

Holyst (2005, 1698) tahripçiliğe neden olan güdüleyicileri şöyle açıklamaktadır:

- Belli toplumsal gruplara bağlı bireyler, o grubun sosyal baskısından dolayı bir gerilim yaşarlar. Bu gerilimi azaltmak için tahripçiliğe başvururlar.
- Birey, herhangi bir başarısızlık durumunda ortaya çıkan öfkeyi yatıştırabilmek için tahripçiliği bir yöntem olarak kullanır.

- Bazı sembolleri üreten ya da kullanan gruplara tepki olarak, o semboller tahrip edilebilir.
- Bazı mallara ve eşyalara sahip olunamadığında ve sahip olunamayacağında, bu mallara karşı tahripçi saldırılar yapılabilir.
- Bir kişinin başarılı çalışmaları sonucu ortaya çıkan üstünlük ve aşağılık komplekslerinden kaynaklanan tahripçi davranışlar görülebilir.
- Yapılan bir çalışma yeterli takdiri görmediği durumlarda da tahripçilik davranışı ortaya çıkabilir.

Dicanio (1993) kamu mallarının ya da özel malların sahiplenilmesinin de tahripçi davranışları etkilediğini belirtmektedir. ABD Los Angelestaki Meridian Hill Park'ın 1950'lerdeki durumu ile günümüzdeki durumunu buna örnek olarak göstermektedir. Meridian Hill Park'ta 1950'lerde komşu aileler sıcak yaz geceleri uyuyabilirken, günümüzde ilaç bağımlıları ve alkoliklerden duyulan korku ve rahatsızlık neticesinde bu ailelerin parkı terk ettikleri belirtilmektedir.

Tahripçiliğin psikiyatrik yönü antisosyal kişilik bozukluğu olarak tanımlanmıştır. Erkek bireylerde daha sık görülmektedir. Kadınlarda daha az rastlanmasına karşın, antisosyal kişilik bozukluğu olan genç annelerin eşlerine ve çocuklarına karşı şiddet içeren davranışlarda bulunduğu bildirilmiştir. Tahripçiliğin özellikle ergenlik çağında ilaç, uyuşturucu ve alkol kullanımıyla ilişkili olduğu saptanmış olup; kokain kullanan gençlerde %57 oranında bu tür davranışlara rastlanmıştır (www.ttb.org.tr).

Özellikle sosyoekonomik düzeyi düşük, okul çağındaki gençlerde bu davranışlarla karşılaşılmaktadır. 16 ayrı liseden 7340 öğrenci arasında yapılan bir çalışmada öğrencilerin %5'inde tahripçi davranışların gözlendiği bildirilmiştir. Suç oranının genç nüfusta yoğunlaşma nedeni, ergenlik dönemindeki hızlı duygusal ve fizyolojik değişikliklere bağlanabilir (www.ttb.org.tr).

Tahripçilikte organik nedenler de araştırılmıştır. Nörolojik bir rahatsızlık olan Tourette Sendromu'nda tahripçi davranışlara rastlanabileceği, organik beyin hastalığı olan 75 yaşında bir erkeğin telefon sistemine zarar verdiği belirtilmiştir (www.ttb.org.tr).

Okul Tahripçiliği

Tahripçilik olarak nitelendirilebilecek davranışlar, bir kamu kurumu olan okullarda da sıklıkla gözlenmektedir. Ancak, okul tahripçiliğini (school vandalism) tanımlamak, dolayısıyla da okulda hasar gören nesnelerin tahrip nedeniyle mi yoksa normal kullanım nedeniyle mi hasar gördüğüne karar vermek güçtür. Okul tahripçiliği konusunda literatürdeki 2516 ifadeyi inceleyerek ortak bir tanıma ulaşmaya çalışan Panko'ya göre okul tahripçiliği "bir kimsenin maddi çıkar sağlamak amacıyla yaptığı hırsızlık ve bu hırsızlık sırasında meydana gelen hasarlar da dahil olmak üzere, okula ve bölgeye ait bir malın kasıtlı olarak ve sorumsuzca tahrip edilmesi ve çalınmasıdır". Bu durumda okullardaki cam, çerçeve ve ampulleri kasıtlı olarak kırmak; duvarları ve kapıları tekmeleyerek kırmak ya da boyalarını kirletmek; lavaboları ve muslukları kırmak, masaları ve sıraları kazımak ve oymak; okulun bahçesindeki eşyalara, okul kütüphanesindeki kitaplara ve katalog kartlarına bilerek zarar vermek gibi davranışlar sık rastlanan ve tahripçilik olarak nitelendirilebilecek davranışlar olarak görülebilir (Öğülmüş, 1994, 2).

Okul tahripçiliği terimi, çıkar amaçlı ya da sadece kötü niyetle okul mekanlarına, binalarına ve araçlarına zarar verme eylemi olarak tanımlanabilir. Camların kırılması, duvar yazıları ve resimleri ile ortak malların tahribi konunun spesifik örnekleridir (Johnson, 2005).

Bu tür davranışlar sonucunda, örneğin sadece 1967 yılında New York'taki okullarda 202712 pencerenin kırıldığı ve bunun onarımı için 1 milyon dolar harcandığı; yasa dışı yollarla 2359 defa okula girildiği ve 787000 dolar tutarında hasara yol açıldığı, 199 kez yangın çıkarmaya teşebbüs edildiği ve bunun da okullarda 154000 dolar zarara neden olduğu belirtilmektedir (Zimbardo, 1973). ABD Ulusal Eğitim Enstitüsü (NIE) tarafından 1977'de yayınlanan Okul Güvenliğini İnceleme Raporu'nda, ABD'deki okullarda tahripçilik nedeniyle oluşan hasarların onarımı için yapılan harcamaların her yıl yaklaşık olarak 200 milyon dolara ulaştığı tahmin edilmektedir (Zwier ve Vaughan, 1984'ten aktaran: Öğülmüş, 1994, 2).

Amerika'daki okullarda yaşanan tahripçi davranışın en yaygını cam kırma eylemidir. Tahripçi davranışlar içerisinde en pahalıya patlayan ise kundakçılık suçudur. 1950 ve 1975 yılları arasında tahripçilik davranışı %86 artış gösterirken, bu artış kundakçılıkta %859'a ulaşmıştır (Day, 1996, 68).

Avustralya Kriminoloji Enstitüsünün 1990 yılı araştırma raporuna göre bazı ülkelerdeki okul tahripçiliğinin bu ülkelere maliyeti şöyledir (www.aic.gov.au):

Güney Galler'de ilk, orta ve yükseköğretim kurumlarında 1987-1988 öğretim yılında okul tahripçiliğinden kaynaklanan zararın 100 milyon dolar olduğu ve her yıl bu zararların %20 oranında arttığı belirtilmektedir. Yeni Zelanda hükümetinin 1983 yılında yayınladığı rapora göre o yıl okullarda meydana gelen 12.000 okul tahripçiliği olayı 2,8 milyon dolar maddi zarara neden olmuştur. Aynı yıl İngiltere'deki okullarda tahripçilikten kaynaklanan zararın ise 25 – 30 milyon paund olduğu belirtilmektedir.

Okul tahripçiliği ve okul hırsızlığı genelde önemsiz olaylarmış gibi algılansa da, tahripçiliğin toplam zararı dikkate alındığında bu vakanın okullar, toplum, polis ve itfaiye açısından ciddi bir problem olduğu anlaşılmaktadır. Pek çok okul yangınının kökeni tahripçilik kapsamındaki kundakçılığa dayanmaktadır. Diğer okul tahripçiliği türlerine göre daha düşük bir frekansa sahip olsa da, kundakçılığın öğrenciler üzerinde daha ağır bir etkisi vardır. İngiltere'de 2000 yılında yaşanan okul kundakçılığı olaylarının 1/3'ü okul saatleri dahilinde, yani öğrenciler okuldayken gerçekleşmiştir. 1990 yılından beri bu olaylarda orantılı bir artış gözlenmektedir (Johnson, 2005).

Yirmi yılı aşkın zamandır, okul içi şiddet, silahlar, uyuşturucu ve çeteler gibi konuların tartışılmaya başlanmasıyla hem bu olaylar hem de okul tahripçiliği etkisini azaltmaya başladı. Öğrencileri ve okul eşyasını korumak yöneticilerin birinci önceliği olsa da okul tahripçiliği ve hırsızlık Amerikan okullarında görülmeye devam etmiştir. Eyaletlerdeki okulların 1/3'ünden fazlasında işlenen 99000 farklı suçun 84000'i okul tahripçiliğidir (Johnson, 2005).

Ülkemizdeki okullarda görülen zararlar ve bunlar için yapılan harcamaların ABD okullarındaki gibi kesin sonuçları olmasa da, okulda oluşan zararların bakım ve onarımı için her yıl harcamalar yapılmaktadır. Örneğin, Ankara İmam Hatip Lisesi Müdürlüğü kayıtlarına göre, 1998 – 1999 eğitim ve öğretim yılında kırılan camlar için 173 YTL; kapı, masa gibi araçların onarımı için 195 YTL; kırılan pencere menteşeleri için 9,5 YTL; kırılan lambalar için 4 YTL; bozulan musluk ve lavaboların onarımı için 85 YTL olmak üzere toplam 466 YTL harcama yapılmıştır. Yapılan bu harcamaların ne kadarının normal aşınma sonucunda ne kadarının tahripçilik sonucunda oluştuğu ise tam olarak bilinmemektedir. 2000-2001 öğretim yılı MEB Araştırma Planlama ve

Koordinasyon Kurulu Başkanlığı kayıtlarına göre, MEB'e bağlı 42012 ilk ve orta dereceli okul bulunmaktadır. Ankara İmam Hatip Lisesi Müdürlüğü'nün okul harcamaları ile ilgili kayıtları Türkiye'deki okul sayısı göz önüne alındığında 19.567.404 YTL'ye karşılık gelmektedir (Özçağın, 2001, 21).

Okul Tahripçiliği Türleri

Okul tahripçiliği de genel tahripçilik gibi farklı türlere ayrılmaktadır. Örneğin Zeisel (1974), tahriplerin yol açtığı zararın acil onarım gerektirip gerektirmemesine ve davranışın kasıtlı olup olmamasına göre okul tahripçiliğini şöyle sınıflandırmıştır (Özçağın, 2001, 22):

Tablo 2. Tahripçilik Nedeniyle Okullarda Oluşan Zararlar

GÜDÜ	**Acil onarım gerektiren zararlar**	**Acil onarım gerektirmeyen zararlar**
Kasıtlı	Kötü niyetli tahripçilik	Art niyetsiz zarar verme
Kasıtsız	Yanlış adlandırılmış tahripçilik	Gizli yürütülen tahripçilik

Kötü niyetli tahripçilik (malicious vandalism). Bu tahripçilik türünde davranış bilinçli ve kasıtlıdır. Sonuçta acil onarım gerektiren zararlar oluşur. Karnesindeki zayıf notların haksızlık olduğunu düşünen ve buna kızan bir öğrencinin okulun camlarını kırması bu tür tahripçiliğe örnektir.

Yanlış adlandırılmış tahripçilik (misnamed vandalism). Bu tür davranışlarda amaç zarar vermek olmadığı gibi davranış da kasıtlı değildir; ama acil onarım gerektiren zararlar oluşur. Okula yakın bir futbol ya da basketbol sahasındaki bir maç sırasında okulun camının kırılması bu tür davranışa örnek olabilir.

Art niyetsiz zarar verme (Non malicious property damage). Bu tür zarar verme davranışı kötü niyetle gerçekleştirilmez; ama zararla sonuçlanır. Eylem sonucunda oluşan zarar acil onarım gerektirmez. Örneğin öğrenciler futbol oynamak için okulun duvarlarına boya ile kale çizerler. Bu davranışın nedeni oyun ortamı hazırlamaktır. Davranışta herhangi bir kasıt yoktur. Davranış sonucu oluşan zararın acilen giderilmesi gerekli değildir.

Gizli yürütülen zararlar (Hidden maintenance damage). Bu tür zarar verme davranışı ne kasıtlıdır ne de acil onarım gerektirir. Bu tür zararlara az rastlanır ve nadiren tahripçilik olarak nitelendirilir. Örneğin okul bahçesine ekilen çimlerin rüzgardan ve gelip geçenlerden zarar görmesi gizli zararlara örnek olabilir (Yavuzer, 1998'den aktaran: Özçağın, 2001, 23).

Okul Tahripçiliğinin Nedenleri

Okullarda tahripçilik, özellikle son yıllarda eğitimcileri gittikçe daha fazla endişelendiren bir sorun haline gelmiştir. Hem maddi kayıplara neden olması hem de eğitim sürecine olumsuz etkileri nedeniyle, okul tahripçiliğinin nedenleri ve sorunun çözümü önemli bir konudur (Öğülmüş, 1994, 2).

Tahripçiliği açıklamak için çeşitli kavramlar ve değişkenler öne sürülmüştür. Zorlanma, algılanan adaletsizlik düzeyi, düşük denetim düzeyi, fiziksel çevrenin tasarım biçimi, akran grubu gibi değişkenler bunlar arasında sayılabilir (Öğülmüş, 1993). Bunlardan başka, okullardaki tahripçiliği açıklamak için öne sürülen önemli bir değişken, öğrencilerin okul programını izleyebilmelerini sağlayan akademik kapasite (academic tracking) kavramıdır (Tygart, 1988). Kuramsal olarak, akademik kapasitesi düşük olan öğrencilerin derslerde ya da okulda daha fazla zorlandıkları, bu nedenle de okulda kendilerine haksızlık yapıldığı duygusuna kapıldıkları söylenebilir. Öğrencilerin, haksızlık olarak algıladıkları bu durumla toplumsal olarak kabul edilebilir araçları kullanarak başedemeyecekleri duygusu, başka değişkenlerle etkileşerek (örneğin, okul binalarının kötü tasarlanmış olması, tahripçi eylemlere katılan bir

arkadaş çevresine sahip olma vb.), okullarda tahripçiliğe yol açıyor olabilir (Aktaran: Öğülmüş, 1994, 3).

Bir okul sadece barındırdığı genç nüfustan dolayı değil, aynı zamanda bir takım fiziksel özelliklerinden dolayı da tahripçilik için uygun bir ortam oluşturabilir. Okulun eski ya da yeni oluşu, okulun hem fiziksel olarak hem de öğrenci mevcudu açısından büyüklüğü (büyük okullarda tahripçilik olayları daha çok görülmektedir), okula ulaşım imkanları gibi özellikler tahripçilikle ilgilidir. Düşük seviyeli okul tahripçiliği ile fiziksel çevre şartları arasındaki ilişkinin araştırıldığı bir çalışmada Pablant ve Baxter (1975), 16 çift okulu ele alıp incelemişlerdir. Her okul çifti; birisi düşük seviyede tahripçiliğin, diğeri yüksek seviyeli tahripçiliğin yaşandığı okul olacak şekilde oluşturulmuştur. Seçilen 16 çift okul; büyüklük, okulun etnik yapısı, okulun derecesi gibi yönleri benzer olan okullardı. Tahripçiliğin düşük seviyede kaldığı okullar araştırmacıların tahminleri doğrultusunda görünüş açısından estetik, nüfus yoğunluğunun az olduğu yerlerde kurulu olan, izlenme ve kontrol imkanları yeterli olan okullar çıkmıştır (Aktaran: Goldstein, 2004, 328).

Johnson (2005, 5 – 6), okullarda tahripçi davranış gösteren saldırganların özellikleri ile ilgili şu bilgileri vermektdir:

Bunlar, küçük gruplarda rol oynayan genç erkeklerdir. Tahripçiler genellikle ilköğretim okullarında okuyan 7,8 ve 9.sınıf öğrencileri ve daha seyrek görülmekle birlikte lise öğrencileridir. Okul kundakçılığı olaylarının çoğu liselerde yaşanmaktadır. Tahripçilerin çoğu akademik başarısı düşük, okuldan kaçan, okuldan belli bir süre uzaklaştırılmış ya da okuldan atılmış öğrencilerdir.

Tahripçilik yapan pek çok gençte tipik olarak, davranışının başkaları üzerindeki olumsuz etkilerini düşünmeme, olayın kendisi açısından sonucuna bakma davranışı görülür.

Tahripçilik olaylarına karışmayan öğrencilerin çoğu, tahripçi öğrencilere karşı olumsuz duygular taşımazlar. Bir başka deyişle tahripçilik; bazı öğrencilerin diğerleri tarafından kınanma riski olmaksızın gösterdikleri bir davranış biçimidir. Ders saatleri sırasında ya da sonrasında ana baba gözetimi altında bulunmayan çocuklar bu davranışı, diğerlerine göre, daha çok göstermektedirler. 2002-2003 yıllarında okul çağı çocuklarının yarısı okul sonrası ana baba gözetimi olmaksızın kendi başlarına

bırakıldı ki, bu çocukların yarısı 9 -12.sınıflar arası 1/3'ü ise 6-8.sınıf öğrencilerdi(Goldstein, 2004, 328).

Gençlere göre çok daha düşük frekansta olsa da yetişkinlerin de tahripçilik olaylarına karıştıkları görülür. Yetişkinlerin de değerli eşyaları çalarak, bunları sokaklarda sattıkları sıkça rastlanan olaylardır. Fakat, yetişkinlerin kötü niyetle okul malını aşındırmaları ya da tahrip etmeleri çok daha seyrek olarak görülür.

İsrail'de yapılan bir araştırmaya göre (Horowitz ve Tobally, 1999) dört faktörün okul tahripçiliği üzerinde manidar bir etkisinin bulunduğu belirlenmiştir. Bu dört faktör şunlardır: okulda algılanan tahripçilik düzeyi, okula karşı tutum, sınıf öğretmenine karşı tutum ve okul kaygısı. Aynı araştırmada; babanın eğitim seviyesi, sınıf seviyesi, okulun cezalandırma politikaları gibi faktörlerin okul tahripçiliğini açıklamada manidar bir etkilerinin bulunmadığı da saptanmıştır.

Toplum karakteristikleri de okul olayları ile ilgilidir. Okul tahripçiliğinin, okul toplumunun suç oranıyla ilgisinin olduğu düşünülmektedir (Casserly, 1980; Irwin, 1978 ve Skelton, 1996'dan aktaran: Goldstein, 2004, 328).

Okul tahripçiliği ile ilgili ilk çalışmalar daha çok demografik özellikler üzerinde yoğunlaşarak yürütülmüştür. Slaybaught, 1975 yılında yaptığı bir çalışmada okulun bulunduğu bölge ile tahripçilik sonucu oluşan zararlar arasında bir ilişki bulunduğunu belirlemiştir (Casserly, Bass ve Garret, 1982'den aktaran: Özçağın, 2001, 24-25).

Okul tahripçiliğinin bir diğer nedeni de okul müfredat programıdır. Müfredat programları çoğu zaman çok sıkıcı ve doludur. Programlar, duygusal ihtiyaçlara cevap vermekten, sosyal değişimlere, değerlere ve amaçlara yönelik olmaktan uzaktır (Lawrence, 1984'ten aktaran: Özçağın, 2001, 25).

Okul tahripçiliği karmaşık bir olgudur. Yapılan araştırmalarda, bir okulda meydana gelen tahripçilik olaylarının sıklığı ile okul yöneticilerinin yaşı arasında yüksek bir korelasyon bulunmuştur. Daha açık bir ifadeyle, okuldaki yöneticilerin yaşı arttıkça, o okulda meydana gelen tahripçilik olaylarının sayısı da artmaktadır. Aynı şekilde, öğretmenlerin apatik oluşu, akademik başarısızlık, okulun bakımsız oluşu ve okulda yürütülen eğitim-öğretim etkinliklerine bölge sakinlerinin ilgisizliği ile okul tahripçiliği arasında da yüksek korelasyonlar bulunmuştur (Zwier ve Vaughan, 1984'ten aktaran: Öğülmüş, 1994, 3).

Tahripçiliği Önlemeye Dönük Çalışmalar

Tahripçiliğin önlenmesine ya da azaltılmasına yönelik çalışmalar genelde çevre üzerinde ya da birey üzerinde odaklanmaktadır (Cohen, 1973, 215 – 275; Goldstein, 2004, 330 – 336).

Çevreyi esas alan yaklaşımlar

İnsana odaklanan stratejiler, tahripçi davranışı ortaya çıkaran potansiyeli ve motivasyon unsurlarını ortadan kaldırmaya ya da azaltmaya çalışırken; çevreye odaklanan yaklaşımlar tahripçi davranışları bir takım fiziksel düzenlemelerle ortadan kaldırmayı amaçlamaktadır. Fiziksel ve sosyal çevreyi değiştirerek tahripçiliği önlemeyi hedefleyen bu çevresel yaklaşım ABD'de ilgi gören bir yaklaşımdır. Bu yüzden ABD'de okul alanları, toplu taşıma araçları, müze, alışveriş merkezi, ulusal parklar ve bunun gibi tahripçilik tehdidi altındaki pek çok mekanda fiziksel düzenlemeler yapılmıştır (Goldstein, 2004, 331).

Bu yaklaşımla ilgili olarak aykırı bir düşünce Wise (1982), Zweig ve Ducey (1978) tarafından öne sürülmüştür. Bu araştırmacılara göre tahripçiliği önlemek için yapılacak bazı fiziksel düzenlemeler tahripçilik üzerinde olumsuz bir etkiye neden olacaktır. Yani okulun etrafını çevreleyen duvarlar, yazı yazılamayan duvarlar, çizilmeyen ve kesilmeyen otobüs koltukları, kamera ile izlenen koridorlar tahripçi için adeta bir meydan okuma ve tahripçilik için de bir davetiyedir (Aktaran: Goldstein, 2004, 331).

Bu görüşe paralel olarak Csikszentmihalyi ve Larsen (1978, 25) çevresel düzenlemelerin ve Ward (1973) ile Zweig ve Ducey'in (1978) önerdikleri hapishane tipi okulların olumsuz etkilerinin olacağını; aşırı baskıcı bir ortamın oluşması durumunda okulların mekanik sistemlere dönüşeceğini belirtmektedirler (Aktaran Goldstein: 2004, 331).

Yukarıda açıklanan görüş, tahripçiliğe karşı fiziksel çevrede yapılacak düzenlemelere bir güvensizlik ifade etse de yaygın olarak kabul gören bir görüş değildir. Weinmayer (1969), tahripçilik davranışının fiziksel düzenlemelerle %90 oranında azaltılabileceğini ileri sürmektedir. Wiesenthal (1990) fiziksel düzenlemelerin tahripçi davranışları önlemekle kalmayıp, aynı zamanda tahripçiyi olumlu şekilde yönlendirdiğini belirtmektedir (Aktaran: Goldstein, 2004, 331).

Levy ve Leboer (1984) mekan düzenlemeleri ile ilgili tartışmaya katkıda bulunarak, sahipsiz gibi görülen mekanların sahiplenilen mekanlara göre daha çok tahrip edildiğini bildirmektedir. Bu düşünce Christensen, Mabery, Mc Allister ve Mc Cormick (1988) tarafından da kabul görmüştür (Aktaran: Goldstein, 2004, 332).

Bu durum toplumsal ya da resmi denetimin tahripçi davranış üzerindeki etkisini göstermektedir. Yeterince korunan mekanlar ve mallar tahripçi saldırılara uğramamaktadır.

Banliyö trenleri ile Ankaray ve metro araçlarının durumu karşılaştırıldığında bu durum daha iyi anlaşılmaktadır. Yeterli gözetim ve denetimin yapılmadığı banliyö trenleri, yeterli gözetimin bulunduğu metro araçlarına göre çok daha fazla tahripçi saldırıya uğramaktadır.

İnsanı esas alan yaklaşımlar

Tahripçiliği önlemede fiziksel ve sosyal çevre yaklaşımlarına karşın, burada odak tahripçinin kendisidir.

Cohen (1974) kişi odaklı üç stratejiyi öne sürmüştür (Aktaran: Goldstein, 2004, 332):

Eğitim. Burada amaç potansiyel tahripçilerin, yaptıkları tahripçi davranışların maliyeti ve sonuçlarının farkında olmalarını sağlamaktır. Bu farkındalık seviyesi yükseldiğinde tahripçilerin bu davranışlardan kaçınacakları varsayılmaktadır.

Caydırma ve cezalandırma (Deterrence and retribution). Bu stratejiler tahripçi davranışlara karşı cezaya ve zorlamaya güvenmektedir. Ceza stratejileri

yaygın olarak kullanılan yöntemlerdir. Ward (1973) bu yöntemleri; dövme, polis tarafından yakalanıp nezarete atılma; tahripçilerin yüzme havuzlarından, spor sahalarından, gençlik kulüpleri ve oyun merkezlerinden uzak tutulması şeklinde sıralamıştır.

Sapma (Deflection). Sapma stratejileri tahripçiliğin motivasyon unsurlarını anlamayı ve tahripçi davranışı, daha az zarar verecek şekilde yönlendirmeyi amaçlar (Cohen, 1974). Kontrollü tahribe izin verme, alternatif hedefler sağlama ya da gençlerin enerjik etkinlikleri için uygun ortamlar hazırlama gibi yöntemler bu grup içinde sayılabilir.

Pullen (1973, 262) tahripçiliğin önlenmesiyle ilgili olarak mahalle sakinlerinin, ana-babaların, polisin, sosyal kurumların ve benzerlerinin yapması gerekenleri şöyle belirtmiştir:

Mahalle sakinleri çocuklar için çeşitli olanaklar sağlamalı, anne-babalar çocuklarının nerede olduklarını bilmeli ve güvenliklerinden emin olmalı; polis, çocukları kontrol etmeli, sosyal merkezler antisosyal davranışları düzeltmek için çalışmalar yapmalı.

Goldstein (2004, 337 – 342) tahripçilikle mücadele yöntemlerini 17 başlık altında ve 155 madde halinde sıralamıştır. Bu başlıkların ve yöntemlerin bir kısmı şunlardır:

I. Hedef güçlendirme (Target hardening). Bu yerleşmiş suç önleme yaklaşımı tahrip edilebilecek araç-gerecin tahripçinin ulaşmasını ya da zarar vermesini önleyecek şekilde düzenlenmesini içerir.

1. Sertleştirilmiş cam (akrilik, polikarbon vb.),

2. Demirlenmiş pencereler,

3. Zor yanan boya,

4. Duvarlara sabitlenmiş çelik ya da plastik eşya,

5. Beton veya çelik piknik masaları,

6. Betona cıvata ile tutturulmuş çöp kutuları,

7. Çelik çerçeveli otobüs koltukları vb,

8. Sertleştirilmiş ve kalınlaştırılmış transit araç koltukları,

9. Üzerine yazı yazılması ya da resim çizilmesi zor olan pürüzlü yüzeyler,

10. Tırmanılması güç, kalın gövdeli ağaçların yetiştirilmesi.

II. Geçiş kontrolü (Access kontrol). Bu yaklaşım giriş ve çıkışları kontrol etmeye uygun mimari nitelikleri, elektronik ve mekanik aygıtları ve ilgili yöntemleri kapsar.

1. Anahtar kontrol sistemleri,

2. Kilitli kapılar, pencereler,

3. Dışarıdan açılmayan elektromanyetik kapılar,

4. Çoklu kilit sistemleri,

5. Metal çatı ve pencere kepenkleri,

6. Çatı katlarına çıkışlara konulacak engeller,

7. Çitle çevrilmiş avlu,

8. Eğimli pencere eşikleri,

9. Bekçi köpeği ya da köpeklerinin beslenmesi,

10. Bina girişlerinin sayısının azaltılması,

11. Öğrencileri tanıtıcı fotoğrafların kullanımı,

12. Korunması gereken alanların etrafına yüksek duvarların örülmesi.

III. Suçluların saptırılması (Deflecting offenders). Saldırgan ve suçlu davranış potansiyelinin, mimari ekipman ve değişikliklerle başka yönlere aktarılmasını içerir.

1. Duvar yazıları ve duvar resimleri için uygun etkinliklerin düzenlenmesi,

2. Duvar yazısı yazanların belirlenmesi için okul stüdyosu,

3. İlginç duvar gazeteleri, günlük gazeteler,

4. Okul koridorlarında çeşme ve havlu bulundurulması vb.

IV. Suç için gerekli malzemenin kontrolü (Controlling facilitators). Suç için gerekli olan her türlü araç-gerecin elde edilmesini zorlaştırmayı kapsamaktadır.

1. Sprey boya ve silinmez kalem satışlarının kontrol edilmesi,

2. İnşaat ve enkaz alanlarından harfiyatın uzaklaştırılması,

3. Kolayca tutuşabilecek atık kağıtların temizlenmesi,

4. Sökülmeyen, sabit vidaların kullanılması,

5. Okul termostatları ve yangın alarmlarının kolay ulaşılabilir yerlerde olması vb.

V. Giriş – çıkış perdelemeleri (Exit – entry screenings). İçeri girmesi istenmeyen potansiyel suçluların tespit edilmesi, içeri sokulması ya da dışarı çıkarılması sakıncalı malzemenin tespit edilmesi gibi amaçlarla bu yöntemler kullanılır.

1. Kapalı devre televizyon,

2. Metal dedektörler,

3. Titreşim dedektörleri,

4. Hareket dedektörleri,

5. Perimetre (çevre) alarm sistemleri vb.

6. Kütüphanedeki kitap fişleri (kitapların fişlenmesi).

VI. Resmi gözetim (Formal surveilence). Polis, güvenlik görevlisi, monitörler, paralı ya da gönüllü güvenlik görevlileri tarafından yürütülen gözetimi içerir.

1. Polis ya da gönüllü gözetimi,

2. İzleme gruplarının oluşturulması (komşuların izlemesi, okul izleme grupları, tren ve otobüs izleme grupları),

3. Mekanik, ultrasonik, infrared, alarm sistemleri,

4. Otomatik yangın tespit sistemleri,

5. Okul sonrası gözetim için adreslerin belirlenmesi vb.

6. İstihbarat programları (gizli tanık programları).

VII. Doğal gözetim (Natural surveilence). Bu gözetim görevliler, ev sahipleri, yayalar ve düzenli günlük aktivitede bulunanlar tarafından yürütülür.

1. Okul sonrası toplantıları,

2. Azaltılmış öğretmen – öğrenci oranı,

3. Görevlilerin sayısının artırılması,

4. Görevlilerin nöbet tutması,

5. Tren ve otobüs görevlilerinin tahripçilik olaylarını rapor etmeleri vb.

6. Öğrenci gözetim programları.

7. Tren ve otobüs görevlilerinin kendi güzergahlarındaki tahripçilik vakalarını bildirmeleri.

VIII. Eğitim. Amaç eğitim yoluyla potansiyel ve aktüel tahripçileri, tahripçiliğin maliyeti, sonuçları ve alternatif etkinlikler konusunda bilgilendirerek tahripçi davranıştan vazgeçirmektir.

1. Tahripçilik hakkında eğitim programı,

2. Tahripçiliğin farkındalığıyla ilgili program,

3. Tahripçiliğin azaltılmasıyla ilgili sınıf içi beyin fırtınası,

4. Okul temizlik günleri,

5. Tahripçilik karşıtı film gösterimi,

6. Tahripçilik karşıtı oyunlar,

7. Tahripçilik karşıtı broşürler vb.

Bu araştırmanın problemi, Ankara'daki genel lise ve meslek lisesi yönetici, öğretmen ve öğrencilerinin görüşlerine göre; genel lise ve meslek lisesi öğrencilerinin okul malına karşı gösterdikleri tahripçi davranışlarına ilişkin görüşlerinin neler olduğudur.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın genel amacı okul tahripçiliği ile ilgili olarak; Ankara'daki genel lise ve meslek lisesi öğrenci, öğretmen ve yöneticilerinin görüş ve önerilerini saptamaktır.

Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranacaktır:

1. Çankaya ve Mamak'ta bulunan genel lise ve meslek lisesi öğrenci, öğretmen ve yöneticilerinin görüşlerine göre;

a) Okullarda öğrenciler hangi tür tahripçi davranışları göstermektedirler?

b) Okul malına karşı öğrencilerin gösterdikleri tahripçi davranışların nedenleri nelerdir?

c) Okullarda tahripçi davranış gösteren öğrencilerin özellikleri nelerdir?

2. Yukarıdaki sorular kapsamında öğrenci, öğretmen ve okul yöneticisi görüşleri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

3. Okullarda tahripçi davranışları önlemek için ne tür önlemler alınmalıdır?

Araştırmanın Önemi

Tahripçi davranışların ülke ekonomisine yükü gittikçe artmasına rağmen, Türkiye'de bu konuda yeterli araştırmanın yapıldığını söylemek mümkün değildir. Özellikle genel eğitim alanı ile mesleki eğitim alanının bu davranış açısından karşılaştırması yapılmamıştır.

Mesleki eğitim, bireye iş hayatında belirli bir meslekle ilgili bilgi, beceri ve iş alışkanlıkları kazandıran ve bireyin yeteneklerini çeşitli yönleriyle geliştiren eğitim türüdür (Aklan, Doğan ve Sezgin, 2001, 4). Yani, genel eğitimle karşılaştırıldığında, mesleki eğitimin üretimle daha yakından ilgili olduğu söylenebilir.

Üretimin bir unsuru olan mesleki eğitim öğrenci, öğretmen ve yöneticilerinin, üretilen malların korunması ve bakımı konusundaki düşünceleri ile mal üretiminin doğrudan bir parçası olmayan genel eğitim öğrenci, öğretmen ve yönetici görüşleri arasındaki benzerlikleri ve farklılıkları saptamak, bu alana katkıda bulunacaktır.

Ülkemizde genel liselere ve meslek liselerine yönlendirilen öğrenciler akademik başarı yönünden farklılık göstermektedirler. Bu iki öğrenci grubunun tahripçi davranışlara ilişkin görüşlerinin karşılaştırılması alana katkıda bulunacaktır.

Sınırlılıklar

Bu bölümde araştırmanın kapsamı hakkında bilgi verilmiş ve araştırmanın sınırları çizilmiştir. Araştırmanın sınırlılıkları şunlardır:

1. Araştırma Ankara ili Çankaya ve Mamak ilçeleri ile sınırlıdır.
2. Anadolu liseleri ve fen liseleri araştırmanın kapsamında değildir.
3. Okul tahripçiliğinin okullara ve devlete maliyeti araştırılmamıştır.
4. Araştırmada öğrencilerin okul dışındaki tahripçi davranışları ele alınmamıştır.

5. Yönetici, öğretmen ve öğrenci dışında diğer okul personelinin, okul tahripçiliğine ilişkin görüşleri araştırılmamıştır.

Tanımlar

Çevre. Okulun iç ve dış mekanları; öğrenci, öğretmen ve yöneticiler.

Fiziksel çevre. Okulun bahçesi, okul binası, derslikler, koridorlar vb.

Sosyal çevre. Genel lise ve meslek liseleri bünyesinde bulunan öğrenci, öğretmen ve yöneticilerin tümü.

Okul malı. Okula ait her türlü araç ve gereç (sıra, masa, öğretmen masası vb.).

Özel mülk. Okullarda bulunmakla birlikte devlete ait olmayan özel eşya, araç ve gereç (öğretmenlerin ve yöneticilerin arabaları, öğretmenlerin kullandıkları önlükler, kıyafetler ve özel eşyalar buna örnek olarak gösterilebilir).

Tahripçi. Okula ya da okul toplumuna ait mallara kasıtlı zarar veren kimse.

Tahripçilik. Okula ya da okul toplumuna ait mallara kasıtlı zarar verme eylemi.

BÖLÜM II

Bu bölümde araştırmanın modeli hakkında bilgi verilmiş; araştırmanın evreni, örneklemi, örneklem belirleme yöntemi, veri toplama aracının geliştirilmesi, verilerin toplanması ve analiz edilmesi hakkında bilgiler verilmiştir.

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Bu araştırmada Ankara'daki genel lise ve meslek liselerinde öğrenim gören öğrencilerle, bu okullarda görev yapan öğretmen ve yöneticilerin; öğrencilerin okul malına karşı gösterdikleri tahripçi davranışlarına ilişkin görüşleri belirlenecektir. Araştırma modellerinden tarama modeli, konumuza ve amaçlarımıza uygun olduğu için tercih edilmiştir.

Tarama modelleri, geçmişte ya da halen varolan bir durumu mevcut şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları herhangi bir biçimde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez. Bilinmek istenen şey vardır ve oradadır. Önemli olan onu uygun bir biçimde gözleyip belirleyebilmektir (Karasar, 2005).

Bu kapsamda araştırmada genel lise ve meslek liselerinde görev yapan yönetici ve öğretmenlerle, bu okullarda okuyan öğrencilerin okul tahripçiliğine ilişkin görüşleri betimlenmeye çalışılmıştır.

Araştırmada veri toplama aracı olarak, araştırmacı tarafından hazırlanıp geliştirilen bir anketten yararlanılmıştır.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın hedef evrenini 2007 – 2008 eğitim ve öğretim yılında Çankaya ve Mamak ilçelerindeki genel lise ve meslek liselerinde bulunan yönetici, öğretmen ve öğrenciler oluşturmaktadır.

Araştırmanın hedef evrenini oluşturan Çankaya ve Mamak ilçelerinde bulunan genel lise ve meslek liseleri ile bu okullarda görev yapan yönetici ve öğretmen ile öğrenim gören öğrenci sayıları Tablo 3'te verilmiştir. (Veriler 2007 – 2008 eğitim ve öğretim yılına aittir ve söz konusu ilçelerin milli eğitim müdürlüklerinden alınmıştır).

Tablo 3. Çankaya ve Mamak İlçelerindeki Yönetici, Öğretmen ve Öğrenci Sayılarının Okul Türüne Göre Dağılımı.

	Genel Lise			**Meslek Lisesi**			
	Yönetici	**Öğretmen**	**Öğrenci**	**Yönetici**	**Öğretmen**	**Öğrenci**	**Toplam**
Çankaya	135	1671	28370	68	951	9261	40456
Mamak	81	1923	15195	49	624	8294	26166
Toplam	216	3594	43565	117	1575	17555	**66622**

Tabloda da görüldüğü gibi araştırmanın ana evreni 66.622 kişiden oluşmaktadır. Bu ana evrenin üç alt evreni bulunmaktadır. Tabloya göre yönetici evrenimiz 333 kişiden, öğretmen evrenimiz 5169 kişiden ve öğrenci evrenimiz de 61120 kişiden oluşmaktadır.

Araştırmanın Örneklemi

Örneklem (sample) belli bir evrenden, belli kurallara göre seçilmiş ve seçildiği evreni temsil yeterliği kabul edilen küçük kümedir. Araştırmalar, genellikle örneklem kümeler üzerinde yapılır ve alınan sonuçlar, ilgili evrene genellenir (Karasar, 2005).

Örneklem üzerinde çalışmak, araştırmacıya büyük zaman, enerji ve para tasarrufu sağlar. Bütün üzerinde çalışmanın bir güçlüğü de, araştırma için gerekli kontrollerin sağlanmasının zorluğudur (Karasar, 2005).

Araştırmanın evreni 66.622 kişiden oluşmaktadır ve bu evrenin tamamına ulaşmanın güçlükleri ortadadır. Bu yüzden araştırma örneklemler üzerinde yapılmıştır.

Örnekleme, incelenecek evreni meydana getiren birimlerin tamamının değil de, aralarından bazılarının, belli kurallara göre seçilmesi işlemidir (Ergin, 1988'den aktaran: Balcı, 2005).

Araştırmalarda evrenin durumuna göre değişik örnekleme türlerinden yararlanılmaktadır. Bu araştırmanın evreni tabakalardan (alt evren) oluştuğu için tabakalı örnekleme (Balcı, 2005) yapılarak, alt evrenlerden örneklemler çekilmiştir.

Tabakalı örneklemede, örneklem büyüklüğünü saptamak için yaygın olarak kullanılan bir formül Cochran (1962) tarafından önerilmiştir (Balcı, 2005):

$$n = \frac{t^2 (PQ) / d^2}{1 + (1 / N)t^2 (PQ) / d^2}$$

N: Evren büyüklüğü

n: Örneklem büyüklüğü

d: Tolerans düzeyi (.05 ya da .01)

t: Güven düzeyinin tablo değeri (t=1.96 veya 2.58)

PQ: Maksimum örneklem büyüklüğü için örneklem yüzdesi (.25)

$$n\ Yönetici = \frac{1{,}96^2\ (.25)\ /\ .0025}{1 + (\ 1\ /\ 333)\ 1{,}96^2\ (.25)\ /\ .0025}$$

Yönetici = 177

Aynı formüle göre öğretmen ve öğrenci örneklemleri de şu şekilde bulunmuştur:

Öğretmen = 357

Öğrenci = 382

Örneklem sayılarının ilçelere ve okul türlerine göre dağılımı örneklem tabaka genişliği formülünden yararlanılarak belirlenmiştir (Balcı, 2005):

$$nh = \frac{Nh}{N}\ n$$

Nh: Evren tabaka genişliği

nh: Örneklem tabaka genişliği

n: Örneklem büyüklüğü

N: Evren büyüklüğü

Formüle göre örneklem dağılımları şöyledir:

nh(Çankaya, genel lise yönetici) = 135 / 333 x 178 = **72**

nh(Çankaya, meslek lisesi yönetici) = 68 / 333 x 178 = **36**

nh(Mamak, genel lise yönetici) = 81 / 333 x 178 = **43**

nh(Mamak, meslek lisesi yönetici) = 49 / 333 x 178 = **26**

nh(Çankaya, genel lise öğretmen) = 1671 / 5169 x 357 = **115**

nh(Çankaya, meslek lisesi öğretmen) = 951 / 5169 x 357 = **66**

nh(Mamak, genel lise öğretmen) = 1923 / 5169 x 357 = **133**

nh(Mamak, meslek lisesi öğretmen) = 624 / 5169 x 357 = **43**

nh(Çankaya, genel lise öğrenci) = 28370 / 61120 x 382 = **177**

nh(Çankaya, meslek lisesi öğrenci) = 9261 / 61120 x 382 = **58**

nh(Mamak, genel lise öğrenci) = 15195 / 61120 x 382 = **95**

nh(Mamak, meslek lisesi öğrenci) = 8294 / 61120 x 382 = **52**

Örnekleme İlişkin Demografik Bilgiler

Ölçme aracının birinci bölümünden (kişisel bilgiler bölümü) toplanan verilere ilişkin bulgular Tablo 4'te verilmiştir:

Tablo 4. Örnekleme İlişkin Demografik Bilgiler

Katılımcı Grupları	n	Yüzde (%)
Öğrenci Sayısı	386	47.6
Öğretmen Sayısı	305	37.6
Yönetici Sayısı	120	14.8

Araştırmaya katılanların %48'i öğrenci,%38'i öğretmen ve %15'i yöneticidir.

Araştırmaya katılan öğrenciler, anketin birinci bölümünde okul türü (genel lise ve meslek lisesi), cinsiyet ve sınıf seviyeleriyle ilgili bilgiler vermişlerdir. Öğrencilerin verdikleri bilgilere göre belirlenen yüzdeler ve frekans dağılımları Tablo 5'te gösterilmiştir.

Tablo 5. Araştırmaya Katılan Öğrencilere İlişkin Bilgiler.

Öğrencilere İlişkin Bilgiler		n	Yüzde (%)
Okul Türü	Genel Lise	241	62.4
	Meslek Lisesi	145	37.6
Cinsiyet	Kız	187	48.4
	Erkek	199	51.6
Sınıf Seviyesi	Lise 1	178	46.1
	Lise 2	117	30.3
	Lise 3	91	23.6

Tabloya göre; araştırmaya katılan öğrencilerin 241'i (%62) genel lisede, 145'i (%38) meslek lisesinde öğrenim görmektedir. Bu öğrencilerin 187'si (%48) kız, 199'u (%52) erkektir. Araştırmaya katılan öğrencilerin 178'i (%46) lise birinci sınıf, 117'si (%30) lise ikinci sınıf ve 91'i (%24) lise üçüncü sınıf öğrencisidir.

Araştırmaya katılan öğretmen ve yöneticiler kişisel bilgiler bölümünde, görev yaptıkları okulun türü, meslekteki ve yöneticilikteki kıdemleriyle ilgili bilgiler vermişlerdir. Öğretmenlerin görev yaptıkları okullara göre dağılımı Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Okul Türlerine Göre Dağılımı

Öğretmenlerin Görev Yaptıkları Okul Türü		
Okul türü	n	%
Genel Lise	197	65%
Meslek Lisesi	108	35%
Toplam	305	100%

Araştırmaya katılan öğretmenlerin 197'si (%65) genel liselerde, 108'i (%35) ise meslek liselerinde görev yapmaktadır.

Anketin kişisel bilgiler bölümünde kıdem sınıflaması şu şekilde yapılmıştır: 1 – 5 yıl arası (1), 6 – 10 yıl arası (2), 11 – 15 yıl arası (3), 16 – 20 yıl arası (4) ve 21 yıl üzeri (5). Bu bölüme verilen cevaplara göre, araştırmaya katılan öğretmenlerin kıdemlerine göre sayı ve yüzdelik dağılımları Tablo 7'de belirtilmiştir.

Tablo 7. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Kıdemlerine Göre Dağılımı

Öğretmenlerin Meslekteki Kıdemleri		
Kıdemler	n	%
1 - 5 yıl	17	6%
6 - 10 yıl	76	25%
11 - 15 yıl	98	32%
16 - 20 yıl	70	23%
21 yıl ve üzeri	44	14%
Toplam	305	100%

Görüldüğü gibi, araştırmaya katılan öğretmenlerin, kıdem sınıflamasına göre en büyük grubunu 11 – 15 yıl arası kıdeme sahip öğretmenler (%32) oluşturmaktadır. Bu grubu sırasıyla 6 – 10 yıl arası kıdemli öğretmenler (%25), 16 – 20 yıl arası kıdemli öğretmenler (%23), 21 yıl üzeri kıdemli öğretmenler (%14) ve 1 – 5 yıl arası kıdemli öğretmenler oluşturmaktadır.

Yeni göreve başlayan öğretmenlerin genellikle taşrada görev yaptıkları, büyük şehirlerde ise kıdemi ve hizmet puanı yüksek öğretmenlerin bulundukları göz önüne alınırsa, yukarıdaki oranların bu gerçekle örtüştüğü görülür.

Araştırmaya katılan okul yöneticilerine kişisel bilgi olarak; görev yaptıkları okulun türü, meslekteki kıdemleri ve yöneticilik kıdemleri sorulmuş; kıdem derecelendirilmesi öğretmenlerinki ile aynı şekilde yapılmıştır. Yöneticilerin, görev yaptıkları okul türüne göre dağılımları, Tablo 8'de gösterilmiştir.

Tablo 8. Araştırmaya Katılan Okul Yöneticilerinin Okul Türlerine Göre Dağılımı.

Yöneticilerin Görev Yaptıkları Okul Türü		
Okul Türü	n	%
Genel Lise	64	53%
Meslek Lisesi	56	47%
Toplam	120	100%

Araştırmaya 120 okul yöneticisi katılmıştır. Bu okul yöneticilerinin 64'ü (%53) genel lisede, 56'sı (%47) meslek lisesinde görev yapmaktadır.

Araştırmaya katılan okul yöneticilerinin meslekteki (öğretmenlik) kıdemlerine göre dağılımı Tablo 9'da verilmiştir.

Tablo 9. Araştırmaya Katılan Okul Yöneticilerinin Meslekteki Kıdemlerine Göre Dağılımı.

Yöneticilerin Meslekteki Kıdemleri		
Kıdemler	n	%
1 - 5 yıl		
6 - 10 yıl	7	6%
11 - 15 yıl	32	27%
16 - 20 yıl	39	33%
21 yıl ve üzeri	42	35%
Toplam	120	100%

Araştırmaya katılan okul yöneticileri arasında meslekteki kıdem bakımından en büyük grubu 21 yıl ve üzeri kıdeme sahip olanlar(%35) oluşturmaktadır. Bu grubu sırasıyla; 16 – 20 yıl arası kıdeme sahip olanlar (%33), 11 – 15 yıl arası kıdeme sahip olanlar (27), 6 – 10 yıl arası kıdeme sahip olanlar (%6) izlemektedir. Araştırmaya katılan okul yöneticileri arasında 1 – 5 yıl arası mesleki kıdeme sahip yönetici bulunmamaktadır.

Araştırmaya katılan okul yöneticilerinin, yöneticilik kıdemi bakımından dağılımı Tablo 10'da gösterilmiştir.

Tablo 10. Araştırmaya Katılan Okul Yöneticilerinin Yöneticilik Kıdemi Bakımından Dağılımı.

Yöneticilerin Yöneticilikteki Kıdemleri		
Kıdemler	n	%
1 - 5 yıl	36	30%
6 - 10 yıl	27	23%
11 - 15 yıl	24	20%

Tablo 10'un Devamı		
Yöneticilerin Yöneticilikteki Kıdemleri		
Kıdemler	n	%
16 - 20 yıl	26	22%
21 yıl ve üzeri	6	5%
Yanıt vermeyen	1	1%
Toplam	120	100%

Okul yöneticilerinin yöneticilik kıdemlerine göre dağılımına bakıldığında en büyük grubu (%30) 1 – 5 yıl arası yöneticilik kıdemine sahip okul yöneticilerinin oluşturduğu görülmektedir. Bu grubu sırasıyla (%23) 6 – 10 yıl yöneticilik kıdemine sahip yöneticiler, (%22) 16 – 20 yıl yöneticilik kıdemine sahip yöneticiler, (%20) 11 – 15 yıl yöneticilik kıdemine sahip yöneticiler ve (%5) 21 yıl ve üzeri yöneticilik kıdemine sahip yöneticiler izlemektedir.

Veri Toplama Aracının Geliştirilmesi

Araştırmada veri toplamak amacıyla, araştırmacı tarafından, anket hazırlanmış, uzman görüşüne sunulmuş, ön uygulaması yapılarak uygulamaya hazır hale getirilmiştir.

Anket, belli bir konuda saptanmış hipotezlere ya da sorulara bağlı olarak, bir evren ya da örneklemi oluşturan kaynak kişilere sorular yöneltmek suretiyle sistemli veri toplama tekniği olarak tanımlanabilir (Armağan, 1983'ten aktaran: Balcı, 2005).

Anket hazırlanırken alanyazın taraması yapılmış, konuyla ilgili önceki çalışmalar gözden geçirilmiş ve 102 soruluk bir havuz oluşturulmuştur. Soruların sınıflaması araştırmanın amaçları doğrultusunda yapılmıştır. Anket bu ilk haliyle uzman görüşüne sunulmuş; Eğitim Yönetimi ve Politikası bölümünden tez danışmanı Prof.Dr. İnayet Aydın, Prof.Dr. Ali Balcı, Doç.Dr. Yasemin Kepenekçi, Yrd.Doç.Dr.Şakir Çınkır ve bölüm asistanlarının; Ölçme ve Değerlendirme bölümünden Prof.Dr. Nizamettin Koç, Doç.Dr. Nükhet Çıkrıkçı Demirtaşlı ve

Yrd.Doç.Dr. Ömay Çokluk Bökeoğlu'nun görüş ve önerileri alınmıştır. Alınan uzman görüşleri doğrultusunda soru sayısı 87'ye indirilmiştir.

Pilot uygulama öncesi, anket formu beş bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde ankete katılanlarla ilgili kişisel bilgiler yer almaktadır. Bu bilgiler; okul türü, görev türü, cinsiyet (öğrenciler için), sınıf seviyesi (öğrenciler için), meslekteki kıdem ve yöneticilikteki kıdem gibi bilgileri içermektedir.

Anketin ikinci bölümü, öğrencilerin okulda okul malına karşı gösterdikleri tahripçi davranışların türü ve görülme sıklığı ile ilgilidir. Bu bölümde 27 soru sorulmuştur.

Anketin üçüncü bölümü, öğrencilerin okul malına karşı gösterdikleri tahripçi davranışların nedenlerine ilişkin 19 sorudan oluşturulmuştur.

Anketin dördüncü bölümünde, okul malına karşı tahripçi davranış gösteren öğrencilerin özelliklerini saptamaya dönük 23 soru sorulmuştur.

Anketin beşinci bölümünde ise, öğrencilerin okul malına karşı gösterdikleri tahripçi davranışları önlemeye ya da azaltmaya dönük olarak yapılabilecekleri belirlemeye dönük 18 soru hazırlanmıştır.

Anket bu haliyle iki ilçeden dört farklı okuldan 82 kişinin katılımıyla pilot uygulamaya alınmıştır. Pilot uygulama Çankaya ilçesinden Kurtuluş Lisesi ve Tapu Kadastro Meslek Lisesinde; Mamak ilçesinden de Abidinpaşa Lisesi ve Abidinpaşa Endüstri Meslek Lisesinde yapılmıştır.

Anketten elde edilen verilerden yararlanılarak ölçeğin geçerlik ve güvenilirliği test edilmiştir. Güvenilirlik testi Cronbach alpha katsayısına göre (Kalaycı, 2006) yapılmıştır. Cronbach'ın güvenilirlikle ilgili kriterleri şöyledir:

$.00 \leq \alpha \leq .40$ ise ölçek güvenilir değildir.

$.40 \leq \alpha \leq .60$ ise ölçek düşük güvenirliktedir.

$.60 \leq \alpha \leq .80$ ise ölçek oldukça güvenilirdir.

$.80 \leq \alpha \leq 1$ ise ölçek yüksek derecede güvenilirdir.

Madde – test korelasyonu, maddelerin bireyleri ölçülen özellik bakımından ne derece ayırt ettiğini yorumlamak amacıyla kullanılır ve madde ayırt edicilik indeksi adını alır. Madde toplam korelasyonunu yorumlamada, istatistiksel anlamlılık ölçüt olarak alınabilir. Madde toplam korelasyonunu yorumlamada bazı sınır değerlerin ölçüt olarak ele alındığı da görülmektedir. Genel olarak, madde toplam korelasyonu .30 ve daha yüksek olan maddelerin bireyleri iyi derecede ayırt ettiği, .20 - .30 arasında kalan maddelerin zorunlu görülmesi durumunda teste alınabileceği veya maddenin düzeltilmesi gerektiği, .20'den daha düşük maddelerin ise teste alınmaması gerektiği söylenebilir (Büyüköztürk, 2003).

Bahsedilen kriterler göz önünde bulundurularak anketi oluşturan maddelerin toplam korelasyonları ve faktör yükleri hesaplanmıştır. Anketin ikinci bölümüne ait maddelerin toplam korelasyonları ve faktör yükleri Tablo 11'de verilmiştir:

Tablo 11. İkinci Bölüm Maddelerinin Madde Toplam Korelasyonları ve Faktör Yük Değerleri

İkinci Bölüm Maddelerinin Madde Numaraları	Madde Toplam Korelasyonu	Faktör Yükü
1	0,64	0,66
2	0,56	0,61
3	0,57	0,61
4	0,68	0,72
5	0,62	0,66
6	0,47	0,52
7	0,63	0,66
8	0,64	0,68
9	0,54	0,59
10	0,61	0,65
11	0,59	0,63
12	0,71	0,75
13	0,74	0,78
14	0,64	0,67
15	0,57	0,61

Tablo 11'in Devamı		
İkinci Bölüm Maddelerinin Madde Numaraları	Madde Toplam Korelasyonu	Faktör Yükü
16	0,60	0,64
17	0,66	0,70
18	0,28	0,00
19	0,70	0,74
20	0,62	0,64
21	0,67	0,71
22	0,64	0,69
23	0,43	0,49
24	0,53	0,58
25	0,67	0,71
26	0,56	0,59
27	0,59	0,65

Okulda görülen tahripçi davranışların türlerini ve görülme sıklığını araştıran ikinci bölümde 18.maddenin, pilot uygulama sonucundaki toplam korelasyonu .30'dan küçük çıktığı için, bu durum ilgili maddenin ayırt etme özelliğinin yetersiz olduğu şeklinde yorumlanmış ve 18.madde anketten çıkarılmıştır.

İkinci bölümden 18.madde çıkarıldıktan sonra geriye kalan soruların "açıklanan varyansı %70, alpha güvenirlik katsayısı ise 0,94 olarak hesaplanmıştır. Cronbach'ın kriterlerine göre bir değerlendirme yapıldığında ölçeğin yüksek derecede güvenilirliğe sahip olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 4'e göre; okulda öğrencilerin okul malına karşı gösterdikleri tahripçi davranışların türü ve görülme sıklığına ilişkin 26 madde, ölçülmek istenen yapının %70'ini açıklamaktadır.

Anketin üçüncü bölümüne ait maddelerin toplam korelasyonları ve faktör yük değerleri Tablo 12'de yer almaktadır.

Tablo 12. Üçüncü Bölüm Maddelerinin Madde Toplam Korelasyonları ve Faktör Yük Değerleri

Üçüncü Bölüm Maddelerinin Madde Numaraları	Madde Toplam Korelasyonu	Faktör Yükü
1	0,43	0,64
2	0,27	0,04
3	0,40	0,63
4	0,30	0,45
5	0,54	0,77
6	0,45	0,73
7	0,52	0,78
8	0,29	0,47
9	0,37	0,41
10	0,38	0,38
11	0,07	0,69
12	0,32	0,66
13	0,53	0,62
14	0,47	0,62
15	0,38	0,19
16	0,24	0,62
17	0,19	0,34
18	0,04	0,17
19	0,03	0,59

Üçüncü bölümü oluşturan 19 maddeden 8'i (2, 8, 11, 15, 16, 17, 18 ve 19.maddeler) madde toplam korelasyonları ya da faktör yükleri .30'dan küçük oldukları için anketten çıkarıldılar. Kalan soruların açıklanan varyansı %76, alpha güvenilirlik katsayısı ise .80 olarak hesaplanmıştır. Buna göre ölçeğin yüksek güvenilirlikte olduğu söylenebilir.

Tablo 12'ye göre; okulda öğrencilerin okul malına karşı gösterdikleri tahripçi davranışların nedenlerine ilişkin 11 soru, ölçülmek istenen yapının %76'sını ölçmektedir.

Okullarda tahripçi davranış gösteren öğrencilerin özelliklerine ilişkin ifadelerin yer aldığı dördüncü bölümün madde toplam korelasyonları ve faktör yük değerleri Tablo 13'te verilmiştir.

Tablo 13. Dördüncü Bölüm Maddelerinin Madde Toplam Korelasyonları ve Faktör Yük Değerleri

Dördüncü Bölüm Maddelerinin Madde Numaraları	Madde Toplam Korelasyonu	Faktör Yükü
1	0,23	0,55
2	0,20	0,65
3	0,40	0,22
4	0,37	0,27
5	0,41	0,46
6	0,57	0,62
7	0,51	0,58
8	0,49	0,58
9	0,59	0,66
10	0,54	0,62
11	0,60	0,67
12	0,59	0,64
13	0,56	0,64
14	0,69	0,75
15	0,72	0,77
16	0,62	0,69
17	0,59	0,65
18	0,45	-0,12
19	0,66	0,71
20	0,35	0,56
21	0,46	0,70
22	0,43	0,66
23	0,52	0,56

Okul malına karşı tahripçi davranış gösteren öğrencilerin özellikleriyle ilgili düşünceleri tespit etmeyi amaçlayan dördüncü bölümün 23 sorusundan 5'i (1, 2, 3, 4 ve 18.sorular), toplam korelasyonları ya da faktör yükleri .30'un altında oldukları için anketten çıkarılmışlardır. Kalan soruların açıklanan varyansı %71, alpha güvenilirlik katsayısı ise .90'dır.

Tablo 13'e göre; okul malına karşı tahripçi davranış gösteren öğrencilerin özelliklerine ilişkin 18 soru, ölçülmek istenen yapının %71'ini ölçmektedir.

Okul tahripçiliğini önlemeye dönük ifadelerin yer aldığı beşinci bölüm maddelerinin toplam korelasyonları ve faktör yük değerleri ise, Tablo 14'te verilmiştir.

Tablo 14. Beşinci Bölüm Maddelerinin Madde Toplam Korelasyonları ve Faktör Yük Değerleri

Beşinci Bölüm Maddelerinin Madde Numaraları	Madde Toplam Korelasyonu	Faktör Yükü
1	0,34	0,55
2	0,49	0,46
3	0,25	0,46
4	0,42	0,65
5	0,23	0,58
6	0,36	0,49
7	0,41	0,67
8	0,43	0,46
9	0,44	0,44
10	0,51	0,52
11	0,41	0,43
12	0,34	0,55
13	0,44	0,67
14	0,50	0,76
15	0,40	0,73
16	0,26	0,57
17	0,49	0,70
18	0,27	0,55

Öğrencilerin okul malına karşı gösterdikleri tahripçi davranışları önlemek ya da azaltmak için yapılabilecekler hakkında görüşleri öğrenmeye dönük soruların yer aldığı beşinci bölümden de 4 madde (3, 5, 16 ve 18.maddeler) toplam korelasyonları ve faktör yükleri dikkate alınarak çıkarılmıştır. Kalan soruların açıklanan varyansı %63, alpha güvenilirlik katsayısı ise .78'dir.

Tablo 14'e göre; öğrencilerin okul malına karşı gösterdikleri tahripçi davranışları önlemek ya da azaltmak için yapılabileceklere ilişkin 14 soru, ölçülmek istenen yapının %63'ünü ölçmektedir.

Araştırmanın Uygulanması

Geçerlik ve güvenilirlik testleri sonucunda anketteki soru sayısı 69'a düşürülmüş; anket, asıl uygulama için hazır hale getirilmiş ve Tablo 15'te belirtilen okullarda asıl uygulaması yapılmıştır.

Tablo 15. Asıl Uygulamanın Yapıldığı Okullar

	Çankaya	Mamak
1	50.Yıl Lisesi	Abidinpaşa Endüstri Meslek Lisesi
2	Akdere Ticaret Meslek Lisesi	Abidinpaşa Lisesi
3	Balgat Aliye Yahşi Anadolu Meslek ve Meslek Lisesi	Ali Naili Erdem Lisesi
4	Balgat Anadolu Teknik Lisesi ve Endüstri ML.	Aktaş Atatürk And.Mes.ve EML.
5	Çankaya İMKB And.Otel.ve Tur.ML.	Başkent Lisesi
6	Dikmen And.Tek.Lis.EML.	Battalgazi And.ML.ve EML.
7	Dikmen Lisesi	Cebeci Kız Meslek Lisesi
8	İncesu Lisesi	Ege Lisesi
9	Karakusunlar İMKB And.Tek.L ve EML.	Gülveren Lisesi
10	Kılıçarslan Lisesi	Hurin Yavuzalp Lisesi
11	Kirami Refia Alemdaroğlu Lisesi	Mamak Lisesi
12	Kocatepe Mimar Kemal Lisesi	Tuzluçayır Lisesi
13	Kurtuluş Lisesi	Türközü Oğuzhan And.ML ve EML.
14	Öğretmen Necla Kızılbağ Lisesi	Türközü Şehit Nuri Pamir Lisesi
15	Sokullu Mehmet Paşa Lisesi	Yunus Emre Tic.ML ve And.Tic.ML.

Asıl uygulama kapsamında, tabloda belirtilen okullara; öğrencilere 400, öğretmenlere 360 ve yöneticilere 135 olmak üzere toplam 895 adet anket dağıtılmıştır. Asıl uygulama sürecinde bazı okullarda anketler araştırmacının gözetiminde doldurulurken, çoğu okulda anketi bırakıp belli bir süre sonra toplama yoluna gidilmiştir. Anketlerin geri toplanması sürecinde, özellikle öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin cevaplayacakları anketlerin geri toplanmasında sorunlar yaşanmış (anket emanet edilen kişilerin, yanlışlıkla, öğretmen anketlerini öğrencilere dağıtmaları, anket cevaplama konusunda isteksizlik vb.) ve bazı fireler verilmiştir.

Anket dağıtma ve toplama işleminden sonra 386 öğrenci anketi, 305 öğretmen anketi ve 120 yönetici anketi elde edilmiştir.

Verilerin Analizi

Asıl uygulama sonucunda toplanan verilerin analizi SPSS 15.0 paket programıyla yapılmıştır. Bu kapsamda, araştırmaya katılanların demografik bilgilerinin (katılımcıların görev türlerine göre dağılımı, okul türüne göre dağılımı, öğrencilerin cinsiyete ve sınıf seviyesine göre dağılımı, araştırmaya katılan öğretmenlerin mesleki kıdemlerine göre dağılımı, araştırmaya katılan okul yöneticilerinin yöneticilik kıdemine göre dağılımı vb.), tespiti için frekans ve yüzde hesaplamaları yapılmıştır.

Katılımcıların, veri toplama aracının maddelerine verdikleri puanların aritmetik ortalamaları ve standart sapmaları hesaplanarak, maddelerin puan sıralamaları yapılmıştır.

Çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin görüşlerinin okul türü ve cinsiyet değişkenleri açısından farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için, aritmetik ortalama ($\bar{X}$), standart sapma (SS) ve t-testi uygulanmıştır.

Aynı şekilde yöneticilerin ve öğretmenlerin görüşlerinin okul türü değişkeni açısından farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için, aritmetik ortalama ($\bar{X}$), standart sapma (SS) ve t-testi uygulanmıştır.

Çalışma grubunu oluşturan öğrenci, öğretmen ve yöneticilerinin görüşlerinin sınıf seviyesi, mesleki kıdem ve yöneticilik kıdemi açısından farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla da aritmetik ortalama ($\bar{X}$),standart sapma (SS) ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) uygulanmıştır.

BÖLÜM III

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde, asıl uygulama sonucunda elde edilen bulgular ve bulguların yorumları verilmiştir.

Çankaya ve Mamak'ta Bulunan Genel Lise ve Meslek Lisesi Yönetici, Öğretmen ve Öğrencilerinin Görüşlerine Göre Öğrencilerin Okul Malına Karşı Gösterdikleri Tahripçi Davranışların Görülme Sıklığı.

Çankaya ve Mamak'ta bulunan genel lise ve meslek lisesindeki öğrenci, öğretmen ve yöneticilerinin görüşlerine göre öğrencilerin okul malına verdikleri zararların görülme sıklığına ilişkin görüşlerinin ortalamaları en yüksekten en düşüğe doğru sıralı olarak Tablo 16'da gösterilmiştir.

Tablo 16. Okul Malına Zarar Verici Davranışlarının Görülme Sıklığı

		Öğrenci			Öğretmen			Yönetici			Toplam		
	İfadeler	$\bar{X}$	**s**	Görülme Sıklığı	$\bar{X}$	**s**	Görülme Sıklığı	$\bar{X}$	**s**	Görülme Sıklığı	$\bar{X}$	**s**	Görülme Sıklığı
1	Sıraların üzerine yazı yazmaları	3.75	1.26	Sık sık	4.18	0.84	Sık sık	4.31	0.81	Her zaman	4.00	1.08	Sık sık
16	Tuvalet kapılarına yazı yazmaları	3.05	1.51	Bazen	3.53	1.13	Sık sık	3.43	1.03	Sık sık	3.29	1.33	Bazen
2	Sıraların üzerine resim yapmaları	2.91	1.20	Bazen	3.60	0.98	Sık sık	3.56	0.92	Sık sık	3.27	1.13	Bazen
7	Sınıf duvarlarına yazı yazmaları	3.16	1.34	Bazen	3.22	1.13	Bazen	3.48	0.95	Sık sık	3.23	1.21	Bazen
17	Tuvalet kapılarına resim çizmeleri	2.73	1.47	Bazen	3.27	1.16	Bazen	2.88	1.16	Bazen	2.95	1.34	Bazen
9	Okulun dış duvarlarına yazı yazmaları	2.64	1.39	Bazen	2.87	1.11	Bazen	3.01	1.07	Bazen	2.78	1.25	Bazen
8	Sınıf duvarlarına resim çizmeleri	2.61	1.31	Bazen	2.84	1.12	Bazen	2.81	0.90	Bazen	2.73	1.19	Bazen
12	Sınıf pencerelerinin kollarını kırmaları	2.10	1.24	Nadiren	2.87	1.05	Bazen	2.63	1.07	Bazen	2.47	1.20	Nadiren
10	Okulun dış duvarlarına resim çizmeleri	2.31	1.28	Nadiren	2.60	1.06	Bazen	2.48	0.99	Nadiren	2.45	1.17	Nadiren
26	Elektrik düğme ve prizlerini kırmaları.	2.19	1.37	Nadiren	2.70	1.22	Bazen	2.49	1.09	Nadiren	2.43	1.30	Nadiren
18	Tuvaletlerde pisuvarları kırmaları	2.18	1.34	Nadiren	2.67	1.15	Bazen	2.23	1.01	Nadiren	2.37	1.25	Nadiren

Tablo 16'nın Devamı													
		Öğrenci			**Öğretmen**			**Yönetici**			**Toplam**		
	İfadeler	$\bar{X}$	**s**	Görülme Sıklığı	$\bar{X}$	**s**	Görülme Sıklığı	$\bar{X}$	**s**	Görülme Sıklığı	$\bar{X}$	**s**	Görülme Sıklığı
3	Sıraları parçalamaları	2.06	1.07	Nadiren	2.54	0.97	Nadiren	2.73	0.91	Bazen	2.34	1.05	Nadiren
22	Spor alanlarındaki pota ve direkleri kırmaları	2.21	1.40	Nadiren	2.24	1.12	Nadiren	2.71	1.43	Bazen	2.29	1.32	Nadiren
15	Sınıf defterinin kapağını ve sayfalarını yırtmaları	2.09	1.30	Nadiren	2.46	1.18	Nadiren	2.50	0.96	Nadiren	2.29	1.22	Nadiren
4	Öğretmen masasının üstüne ve kenarlarına yazı yazmaları	2.05	1.13	Nadiren	2.38	1.03	Nadiren	2.67	0.94	Bazen	2.27	1.09	Nadiren
14	Sınıf defterinin kapağına ve sayfalarına yazı yazmaları	1.94	1.24	Nadiren	2.46	1.21	Nadiren	2.73	0.95	Bazen	2.25	1.23	Nadiren
23	Okul bahçesindeki ağaçların dallarını kırmaları	2.26	1.36	Nadiren	2.27	1.01	Nadiren	2.16	0.90	Nadiren	2.25	1.18	Nadiren
13	Sınıf camlarını kırmaları	1.98	1.15	Nadiren	2.53	0.98	Nadiren	2.25	0.92	Nadiren	2.23	1.08	Nadiren
11	Sınıf kapılarını kırmaları	1.77	1.03	Hiçbir zaman	2.67	1.02	Bazen	2.29	1.01	Nadiren	2.19	1.10	Nadiren
24	Kütüphanedeki kitapların sayfalarını kopartmaları	2.07	1.26	Nadiren	2.17	1.01	Nadiren	1.88	0.78	Nadiren	2.08	1.11	Nadiren
25	Sınıflardaki florasan lambaları kırmaları	2.02	1.26	Nadiren	2.17	1.08	Nadiren	1.90	0.92	Nadiren	2.06	1.15	Nadiren
5	Öğretmen masasının üstüne kenarlarına resim çizmeleri	1.83	1.07	Nadiren	2.09	0.99	Nadiren	2.33	0.95	Nadiren	2.00	1.04	Nadiren
21	Öğretmenlerin ve idarecilerin arabalarının kaportalarını çizmeleri	1.62	1.08	Hiçbir zaman	1.96	0.98	Nadiren	1.72	0.84	Hiçbir zaman	1.76	1.02	Hiçbir zaman
6	Öğretmen masasını parçalamaları	1.66	1.04	Hiçbir zaman	1.65	0.88	Hiçbir zaman	1.73	0.81	Hiçbir zaman	1.66	0.95	Hiçbir zaman
19	Bilgisayar projeksiyon DVD VCD oynatıcılarını kırmaları	1.54	1.00	Hiçbir zaman	1.69	0.87	Hiçbir zaman	1.43	0.78	Hiçbir zaman	1.58	0.93	Hiçbir zaman
20	Ders saatleri dışında öğretmenler odasındaki eşyalara zarar vermeleri	1.37	0.89	Hiçbir zaman	1.37	0.73	Hiçbir zaman	1.31	0.68	Hiçbir zaman	1.36	0.80	Hiçbir zaman

Çankaya ve Mamak ilçelerindeki genel lise ve meslek lisesi öğrenci, öğretmen ve yöneticilerinin görüşlerine göre "sıraların üzerine yazı yazma ($\bar{X}$ = 4.00)" davranışı okullarda görülen zarar verici davranışlar arasından en fazla ve en sık görülen davranışlardan biridir. Okullarda görülen tahripçi davranışlardan Tuvalet kapılarına yazı yazma ($\bar{X}$ = 3.29), sıraların üzerine resim yapma ($\bar{X}$ = 3.27) ve sınıf duvarlarına yazı yazma($\bar{X}$ = 3.23) davranışları sıklık bakımından "bazen" karşılaşılan davranışlardandır. Bunun yanı sıra, okullarda görülen zarar verici davranışlar

arasından sıklık bakımından en az karşılaşılan üç davranış ise öğretmen masasını parçalama ($\bar{X}$ = 1.66), bilgisayar projeksiyon DVD, VCD oynatıcılarını kırma ($\bar{X}$ = 1.58) ve ders saatleri dışında öğretmenler odasındaki eşyalara zarar verme ($\bar{X}$ = 1.36) davranışlarıdır.

Elde edilen bulgular, konuyla ilgili önceki çalışmaların bulgularıyla örtüşmektedir. Öğülmüş (1995, 25) "Okullarda (Liselerde) Şiddet ve Saldırganlık" adlı araştırmasında; masa ve sandalyeleri kasıtlı olarak kırma, bunların üzerini kazıma, bunların üzerine yazı yazma ve resim yapma davranışının sıkça gösterildiği bulgusuna ulaşmıştır.

Okat (2006, 45) "Genel Lise ve Meslek Lisesi Öğrencilerinin Okuldaki Kural Dışı Davranışlarına İlişkin Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri" adlı yüksek lisans tezinde okul araç ve gereçlerine zarar verme davranışının sıkça yaşandığını tespit etmiştir.

Çankaya ve Mamak'ta Bulunan Genel Lise ve Meslek Lisesi Yönetici, Öğretmen ve Öğrencilerinin Görüşlerine Göre Okul Malına Karşı Öğrencilerin Gösterdikleri Tahripçi Davranışların Nedenleri.

Çankaya ve Mamak'ta bulunan genel lise ve meslek lisesinde öğrenim gören öğrenciler ile birlikte bu okullarda görev yapan öğretmen ve yöneticilerinin; öğrencilerin okul malına karşı gösterdikleri tahripçi davranışların nedenlerine ilişkin görüşlerinin ortalamaları en yüksekten en düşüğe doğru sıralı olarak Tablo 17'de gösterilmiştir.

Tablo 17. Öğrencilerin Okul Malına Karşı Gösterdikleri Davranışların Nedenleri

		Öğrenci			Öğretmen			Yönetici			Toplam		
	İfadeler	$\bar{X}$	S	Katılım Düzeyi	$\bar{X}$	S	Katılım Düzeyi	$\bar{X}$	S	Katılım Düzeyi	$\bar{X}$	S	Katılım Düzeyi
10	Okulda yeterince sosyal etkinlik olmadığı için	3.05	1.62	Kısmen katılıyorum	2.99	1.41	Kısmen katılıyorum	3.11	1.33	Kısmen Katılıyorum	3.04	1.50	Kısmen Katılıyorum
11	Okulda yeterince sportif etkinlik olmadığı için	2.96	1.69	Kısmen katılıyorum	3.04	1.45	Kısmen katılıyorum	3.03	1.40	Kısmen katılıyorum	3.00	1.56	Kısmen katılıyorum

Tablo 17'nin Devamı

		Öğrenci			Öğretmen			Yönetici			Toplam		
	İfadeler	$\bar{X}$	S	Katılım Düzeyi	$\bar{X}$	S	Katılım Düzeyi	$\bar{X}$	S	Katılım Düzeyi	$\bar{X}$	S	Katılım Düzeyi
7	Dersler sıkıcı geçtiği için	3.04	1.41	Kısmen katılıyorum	2.43	1.17	Az katılıyorum	3.25	1.26	Kısmen katılıyorum	2.84	1.34	Kısmen katılıyorum
3	Öğretmenler okul malını koruma konusunda duyarsız oldukları için	2.25	1.37	Az katılıyorum	2.08	1.30	Az katılıyorum	2.88	1.35	Kısmen katılıyorum	2.28	1.37	Kısmen katılıyorum
9	Öğretmenlerin dikkatini çekebilmek için	2.17	1.35	Az katılıyorum	2,33	1,09	Az katılıyorum	2,25	1,07	Az katılıyorum	2,24	1,22	Az katılıyorum
5	Öğretmenler öğrenciler arasında ayrım yaptığı için	2,75	1,58	Kısmen katılıyorum	1.60	0.83	Hiç katılmıyorum	1.87	0.90	Az katılıyorum	2.19	1.36	Az katılıyorum
4	Öğretmenlerin not vermede adaletsiz davranmalarından dolayı	2.59	1.51	Az katılıyorum	1.58	0.85	Hiç katılmıyorum	2.00	0.99	Az katılıyorum	2.12	1.31	Az katılıyorum
6	İdarecilerin öğrenciler arasında ayrım yapmalarından dolayı	2.55	1.54	Az katılıyorum	1.69	0.93	Hiç katılmıyorum	1.64	0.75	Hiç katılmıyorum	2.09	1.31	Az katılıyorum
2	Öğretmenlerin katı tutumlarından dolayı	2.35	1.28	Az katılıyorum	1.76	0.91	Hiç katılmıyorum	1.83	0.94	Az katılıyorum	2.05	1.14	Az katılıyorum
1	Okul yönetiminin sert tutumundan dolayı	2.30	1.31	Az katılıyorum	1.75	0.92	Hiç katılmıyorum	1.76	0.89	Hiç katılmıyorum	2.01	1.15	Az katılıyorum

Çankaya ve Mamak ilçelerinde bulunan genel ve meslek lisesi yönetici, öğretmen ve öğrencilerinin görüşlerine göre, okul malına karşı öğrencilerin gösterdikleri tahripçi davranışların nedenleri arasında en fazla katılım gösterilen ilk üç görüş, okulda yeterince sosyal etkinliğin (gezi inceleme vb.) olmaması ($\bar{X}$ = 3.04),

okulda yeterince sportif etkinliğin (turnuva, müsabaka vb.) olmaması ($\bar{X}$ = 3.00) ve derslerin sıkıcı geçmesidir ($\bar{X}$ = 2.84).

Bunun yanı sıra okullarda görülen zarar verici davranışların nedenlerine ilişkin görüşler arasında en az katılım gösterilen üç görüş ise idarecilerin öğrenciler arasında ayrım yapmaları ($\bar{X}$ = 2.09), öğretmenlerin katı tutumları ($\bar{X}$ = 2.05) ve okul yönetiminin sert tutumlarıdır ($\bar{X}$ = 2.01).

Çankaya ve Mamak'ta Bulunan Genel Lise ve Meslek Lisesi Yönetici, Öğretmen ve Öğrenci Görüşlerine Göre, Okullarda Tahripçi Davranış Gösteren Öğrencilerin Özellikleri.

Çankaya ve Mamak'ta bulunan genel lise ve meslek lisesinde öğrenim gören öğrenciler ile bu okullarda görev yapan öğretmen ve yöneticilerinin görüşlerine göre okullarda tahripçi davranış gösteren öğrencilerin özelliklerine ilişkin görüşleri ortalamaları en yüksekten en düşüğe doğru sıralı olarak Tablo 18'de gösterilmiştir.

Tablo 18. Tahripçi Davranış Gösteren Öğrencilerin Özellikleri

		Öğrenci			**Öğretmen**			**Yönetici**			**Toplam**		
	İfadeler	$\bar{X}$	S	Katılım Düzeyi	$\bar{X}$	S	Katılım Düzeyi	$\bar{X}$	S	Katılım Düzeyi	$\bar{X}$	S	Katılım Düzeyi
5	Derslerin akışını bozan öğrencilerdir.	3.44	1.34	Büyük ölçüde katılıyorum	3.86	1.01	Büyük ölçüde katılıyorum	4.18	0.84	Büyük ölçüde katılıyorum	3.71	1.19	Büyük ölçüde katılıyorum
14	Kavgacı ve geçimsiz öğrencilerdir.	3.50	1.42	Büyük ölçüde katılıyorum	3.74	1.06	Büyük ölçüde katılıyorum	3.69	0.99	Büyük ölçüde katılıyorum	3.62	1.24	Büyük ölçüde katılıyorum
12	Gelecekten ümitsiz öğrencilerdir.	3.26	1.48	Kısmen katılıyorum	3.80	1.08	Büyük ölçüde katılıyorum	4.13	1.00	Büyük ölçüde katılıyorum	3.59	1.32	Büyük ölçüde katılıyorum
8	Dersleri ve öğretmenleri sevmeyen öğrencilerdir.	3.23	1.44	Kısmen katılıyorum	3.52	1.15	Büyük ölçüde katılıyorum	3.91	1.09	Büyük ölçüde katılıyorum	3.44	1.31	Büyük ölçüde katılıyorum
4	Derslerde aktif katılımı olmayan öğrencilerdir.	3.13	1.41	Kısmen katılıyorum	3.62	1.11	Büyük ölçüde katılıyorum	4.00	0.96	Büyük ölçüde katılıyorum	3.44	1.29	Büyük ölçüde katılıyorum
9	Derslerde başarısız öğrencilerdir.	2.94	1.47	Kısmen katılıyorum	3.58	1.07	Büyük ölçüde katılıyorum	4.02	0.96	Büyük ölçüde katılıyorum	3.34	1.32	Kısmen katılıyorum
18	Psikolojik rahatsızlıkları olan öğrencilerdir.	3.41	1.48	Büyük ölçüde katılıyorum	3.39	1.26	Kısmen katılıyorum	2.96	1.41	Kısmen katılıyorum	3.34	1.40	Kısmen katılıyorum
10	Sınıf tekrarı yapan öğrencilerdir.	2.95	1.46	Kısmen katılıyorum	3.30	1.13	Kısmen katılıyorum	3.73	0.94	Büyük ölçüde katılıyorum	3.20	1.30	Kısmen katılıyorum

Tablo 18'in Devamı													
		Öğrenci			**Öğretmen**			**Yönetici**			**Toplam**		
	İfadeler	$\bar{X}$	S	Katılım Düzeyi	$\bar{X}$	S	Katılım Düzeyi	$\bar{X}$	S	Katılım Düzeyi	$\bar{X}$	S	Katılım Düzeyi
11	Devamsızlık sorunu olan öğrencilerdir.	2.65	1.41	Kısmen katılıyorum	3.31	1.16	Kısmen katılıyorum	3.42	1.02	Büyük ölçüde katılıyorum	3.01	1.31	Kısmen katılıyorum
15	Arkadaş gruplarına alınmayan öğrencilerdir.	2.78	1.44	Kısmen katılıyorum	3.01	1.16	Kısmen katılıyorum	3.01	1.02	Kısmen katılıyorum	2.90	1.28	Kısmen katılıyorum
6	Sosyal ve sanatsal etkinliklere (gezi yarışma tiyatro şiir yazma ve okuma enstrüman çalma vb.) katılmayan öğrencilerdir.	2.30	1.30	Az katılıyorum	3.38	1.19	Kısmen katılıyorum	3.49	1.15	Büyük ölçüde katılıyorum	2.88	1.35	Kısmen katılıyorum
13	Ailelerinin öğrenim düzeyi düşük olan öğrencilerdir.	2.49	1.41	Az katılıyorum	3.23	1.26	Kısmen katılıyorum	3.13	1.29	Kısmen katılıyorum	2.86	1.38	Kısmen katılıyorum
17	Madde (uyuşturucu tiner bali vb.) bağımlısı olan öğrencilerdir.	3.18	1.59	Kısmen katılıyorum	2.70	1.37	Kısmen katılıyorum	2.14	1.32	Az katılıyorum	2.84	1.52	Kısmen katılıyorum
16	Alkol kullanan öğrencilerdir.	3.07	1.57	Kısmen katılıyorum	2.61	1.37	Kısmen katılıyorum	2.20	1.33	Az katılıyorum	2.77	1.49	Kısmen katılıyorum
7	Sportif etkinliklere katılmayan öğrencilerdir.	2.18	1.33	Az katılıyorum	3.18	1.21	Kısmen katılıyorum	3.18	1.18	Kısmen katılıyorum	2.70	1.36	Kısmen katılıyorum
3	Sınıfta arka sıralarda oturan öğrencilerdir.	2.44	1.43	Az katılıyorum	2.56	1.12	Az katılıyorum	2.73	1.16	Kısmen katılıyorum	2.53	1.28	Nadiren
1	Lise son (üçüncü sınıf) öğrencileridir.	2.44	1.37	Az katılıyorum	2.54	1.17	Az katılıyorum	2.52	1.11	Az katılıyorum	2.49	1.26	Nadiren
2	Fiziksel açıdan arkadaşlarından daha gelişkin olan öğrencilerdir.	2.52	1.37	Az katılıyorum	2.35	1.10	Az katılıyorum	2.33	1.06	Az katılıyorum	2.43	1.24	Nadiren

Çankaya ve Mamak ilçelerindeki genel lise ve meslek lisesi yönetici, öğretmen ve öğrencilerin görüşlerine göre, okul malına karşı tahripçi davranış gösteren öğrencilerin özelliklerinden en fazla katılım gösterilen ilk üç özellik, derslerin akışını bozan öğrenciler olmaları ($\bar{X}$ = 3.71), kavgacı ve geçimsiz öğrenciler olmaları ($\bar{X}$ = 3.62) ve gelecekten ümitsiz öğrenciler($\bar{X}$ = 3.59) olmalarıdır.

Bunun yanı sıra tahripçi davranış gösteren öğrencilerin kişisel özellikleri bakımından en az katılım gösterilen öğrenci özellikleri arasında sınıfta arka sıralarda oturan öğrenciler olmaları ($\bar{X}$ = 2.53), lise son (üçüncü sınıf) öğrencileri olmaları ($\bar{X}$ = 2.49) ve fiziksel açıdan arkadaşlarından daha gelişkin olan öğrenciler olmaları ($\bar{X}$ = 2.43) olarak görüş bildirilmiştir.

Okullarda Tahripçi Davranışları Önlemek İçin Yapılabileceklere İlişkin Görüşler

Çankaya ve Mamak'ta bulunan genel lise ve meslek lisesi yönetici, öğretmen ve öğrencilerinin görüşlerine göre okullarda tahripçi davranışları önlemek için alınabilecek önlemlere ilişkin görüşlerin ortalamaları en yüksekten en düşüğe doğru sıralı olarak Tablo 19'da gösterilmiştir.

Tablo 19. Tahripçi Davranışları Önlemek İçin Alınabilecek Önlemler

		Öğrenci			Öğretmen			Yönetici			Toplam		
	İfadeler	$\bar{X}$	S	Katılım Düzeyi	$\bar{X}$	S	Katılım Düzeyi	$\bar{X}$	S	Katılım Düzeyi	$\bar{X}$	S	Katılım Düzeyi
11	Okulun çevre düzenlemesi yapılarak estetik bir görünüme kavuşturulmalı.	3.91	1.24	Büyük ölçüde katılıyorum	4.27	1.03	Tamamen katılıyorum	4.57	0.80	Tamamen katılıyorum	4.14	1.13	Büyük ölçüde katılıyorum
10	Okulun bakım ve onarımları düzenli olarak yapılmalı.	3.97	1.22	Büyük ölçüde katılıyorum	4.16	1.09	Büyük ölçüde katılıyorum	4.44	0.84	Tamamen katılıyorum	4.11	1.13	Büyük ölçüde katılıyorum
13	Okulda tiyatro sinema şiir günleri düzenlenmeli.	3.80	1.39	Büyük ölçüde katılıyorum	4.35	0.92	Tamamen katılıyorum	4.42	0.86	Tamamen katılıyorum	4.10	1.20	Büyük ölçüde katılıyorum
14	Derslere öğrencilerin aktif katılımını sağlayacak yöntemler (tartışma grup ödevleri vb.) kullanılmalı.	3.83	1.38	Büyük ölçüde katılıyorum	4.34	0.95	Tamamen katılıyorum	3.96	1.36	Büyük ölçüde katılıyorum	4.04	1.26	Büyük ölçüde katılıyorum
12	Eğitsel kulüp çalışmaları arttırılmalı ve öğrencilerin katılımı sağlanmalı.	3.68	1.37	Büyük ölçüde katılıyorum	4.27	0.99	Tamamen katılıyorum	4.44	0.85	Tamamen katılıyorum	4.01	1.21	Büyük ölçüde katılıyorum
6	Okulun fiziksel durumu sene başında ve sene sonunda çekilecek fotoğraflarla karşılaştırılmalı ve bu karşılaştırma öğrenciye de gösterilmeli.	3.55	1.39	Büyük ölçüde katılıyorum	3.98	1.18	Büyük ölçüde katılıyorum	4.25	1.01	Tamamen katılıyorum	3.82	1.29	Büyük ölçüde katılıyorum

Tablo 19'un Devamı													
		Öğrenci			**Öğretmen**			**Yönetici**			**Toplam**		
	İfadeler	$\bar{X}$	S	Katılım Düzeyi	$\bar{X}$	S	Katılım Düzeyi	$\bar{X}$	S	Katılım Düzeyi	$\bar{X}$	S	Katılım Düzeyi
1	Öğrencilerin okulu ve okul malını sahiplenmelerini sağlayacak eğitsel etkinlikler (toplantı seminer vb.) düzenlenmeli.	3.44	1.44	Büyük ölçüde katılıyorum	4.06	1.06	Büyük ölçüde katılıyorum	3.97	1.16	Büyük ölçüde katılıyorum	3.75	1.30	Büyük ölçüde katılıyorum
2	Okulu ve okul mallarını korumak için velilerle işbirliğine gidilmeli.	3.11	1.45	Kısmen katılıyorum	4.21	0.92	Tamamen katılıyorum	4.37	0.86	Tamamen katılıyorum	3.71	1.32	Büyük ölçüde katılıyorum
4	Sıra masa gibi okul eşyaları daha sağlam malzemelerden yapılmalı.	3.65	1.44	Büyük ölçüde katılıyorum	3.36	1.38	Kısmen katılıyorum	3.87	1.36	Büyük ölçüde katılıyorum	3.57	1.41	Büyük ölçüde katılıyorum
8	Geceleri okul ve çevresinin aydınlatılması arttırılmalı.	3.48	1.41	Büyük ölçüde katılıyorum	3.62	1.31	Büyük ölçüde katılıyorum	3.31	1.33	Kısmen katılıyorum	3.51	1.36	Büyük ölçüde katılıyorum
5	Her hafta sıra masa ve duvar kontrolleri yapılmalı.	3.51	1.41	Büyük ölçüde katılıyorum	3.33	1.32	Kısmen katılıyorum	3.88	1.16	Büyük ölçüde katılıyorum	3.50	1.35	Büyük ölçüde katılıyorum
3	Okul malına verilen zararlar öğrencinin velisine ödetilmeli.	2.82	1.52	Kısmen katılıyorum	3.80	1.29	Büyük ölçüde katılıyorum	4.39	0.96	Her zaman	3.42	1.49	Büyük ölçüde katılıyorum
7	Okulun dış alanları koridorları sınıfları ve benzerleri kapalı devre televizyon sistemi ile izlenmeli.	3.12	1.57	Kısmen katılıyorum	3.38	1.46	Kısmen katılıyorum	3.99	1.14	Büyük ölçüde katılıyorum	3.35	1.50	Kısmen katılıyorum
9	Okula ve okul malına verilen bütün zararlar polise bildirilmeli.	2.71	1.53	Kısmen katılıyorum	2.44	1.39	Az katılıyorum	2.15	1.33	Az katılıyorum	2.53	1.46	Az katılıyorum

Çankaya ve Mamak ilçelerinin genel ve meslek liselerinde görev yapan öğretmen ve yöneticiler ile birlikte öğrenim gören öğrencilerin görüşlerine göre tahripçi davranışları önlemek için alınabilecek önlemlere ilişkin en fazla katılım gösterilen ilk üç görüş, okulun çevre düzenlemesi yapılarak estetik bir görünüme kavuşturulması ($\bar{X}$ = 4.14), okulun bakım ve onarımları düzenli olarak yapılması ($\bar{X}$ = 4.11) ve okulda tiyatro, sinema, şiir günleri düzenlenmesidir ($\bar{X}$ = 4.10).

Bunun yanı sıra okullarda görülen tahripçi davranışları önlemek için alınabilecek önlemlere ilişkin en az katılım gösterilen üç görüş ise; okul malına

verilen zararlar öğrencinin velisine ödetilmesi ($\bar{X}$ = 3.42), okulun dış alanları koridorları sınıfları ve benzerleri kapalı devre televizyon sistemi ile izlenmesi ($\bar{X}$ = 3.35) ve okula ve okul malına verilen bütün zararların polise bildirilmesi ($\bar{X}$ = 2.53) dir.

Bulgulara göre görüşleri alınan gruplar; okullarda öğrencinin yaptığı tahripçi davranışları önleme hususunda polisiye yöntemleri ve cezalandırma yöntemlerini benimsememektedirler. Bunun yerine öğrencinin okulu benimsemesini sağlayacak etkinliklere ağırlık verilmesi, öğrenciyi derse yoğunlaştıracak, ilgisinin dağılmamasını sağlayacak ders işleme tekniklerinin kullanılması ve okulların fiziki yapısının güzelleştirilmesi gibi seçenekler daha çok ilgi görmüştür.

Bu bulgu, Horowitz ve Amir'in (2003, 135), okul tahripçiliğinin güdüleyicilerine ilişkin, İsrail okullarında yaptıkları çalışmanın bulgularıyla uyuşmaktadır. Söz konusu çalışmada, okuldaki cezaların, okul tahripçiliği üzerinde hiçbir caydırıcı etkisinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Okullarda Görülen Tahripçi Davranışların Görülme Sıklığına İlişkin Öğrenci, Öğretmen ve Yönetici Görüşleri Arasındaki Benzerlik ya da Farklılıklar.

Öğrenci, öğretmen ve okul yöneticilerine göre okullarda görülen tahripçi davranışların görülme sıklığına ilişkin görüşlerin ortalamaları Tablo 20'de gösterilmiştir.

Tablo 20. Tahripçi Davranışların Görülme Sıklığın İlişkin Betimsel İstatistikler

Görev Türü	N	$\bar{X}$	**S**
Öğrenci	386	58,12	20,05
Öğretmen	305	67,00	17,11
Yönetici	120	65,62	14,25
Toplam	811	62,57	18,68

Bulgulara göre tahripçi davranışların görülme sıklığına ilişkin öğretmen görüşlerinin ortalaması ($\bar{X}$=67.00), öğrencilerin ($\bar{X}$=58.12) ve yöneticilerin ($\bar{X}$=65.12) görüşlerinin ortalamasından daha yüksektir. Bir başka deyişle, öğretmenlerin okullarda tahripçi davranışlarla karşılaşma sıklığının yöneticilerden ve öğrencilerden daha fazla olduğu söylenebilir. Öğrenci, öğretmen ve okul yöneticilerine göre okullarda görülen tahripçi davranışların görülme sıklığına ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farkın olup olmadığı tek yönlü varyans analizi ile analiz edilmiş ve sonuçları Tablo 21'de gösterilmiştir.

Tablo 21. Genel Lise ve Meslek Lisesi Yönetici, Öğretmen ve Öğrencilerinin, Okul Malına Karşı Öğrencilerin Gösterdikleri Tahripçi Davranışların Görülme Sıklığına İlişkin Görüşlerinin Tek Yönlü Varyans Analizi İle Karşılaştırılması.

	Karelerinin toplamı	Sd	Kareler ortalaması	F	P	Anlamlı Fark
Gruplar arası	14.746,07	2	7.373,03	22,231	0.000	1) Öğrenci-öğretmen
Gruplar içi	267.972,88	808	331,65			2) Öğrenci-yönetici
Toplam	282.718,95	810				

(P < 0.05)*

Bulgulara göre öğrencilerin, yöneticilerin ve öğretmenlerin tahripçi davranışlarla karşılaşma sıklıklarına ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur(F(2, 808)=22,231,P<0.05]. Öğrencilerin tahripçi davranışlarla karşılaşma sıklıklarına ilişkin görüşleri ile öğretmenlerin tahripçi davranışlarla karşılaşma sıklıklarına ilişkin görüşleri arasında fark bulunmuş ve bulunan fark öğretmenlerin görüşleri lehine, öğrencilerin tahripçi davranışlarla karşılaşma sıklıklarına ilişkin görüşleri ile yöneticilerin tahripçi davranışlarla karşılaşma sıklıklarına ilişkin görüşleri arasında çıkan anlamlı fark yöneticilerin görüşleri lehine bulunmuştur.

Yani uygulama sonuçlarına göre genel liselerde ve meslek liselerinde okul malına karşı gösterilen tahripçi davranışlara en fazla tanık olan grup öğretmen grubudur. Yöneticiler de öğrencilerle kıyaslandığında bu davranışlara daha sık tanık

olmaktadırlar. Öğrenciler ise bu tür davranışlara en az tanık olan grup olarak ortaya çıkmaktadır.

Okullarda Görülen Tahripçi Davranışların Nedenlerine İlişkin Öğrenci, Öğretmen ve Yönetici Görüşleri Arasındaki Benzerlik ya da Farklılıklar.

Öğrenci, öğretmen ve okul yöneticilerine göre okul malına karşı öğrencilerin gösterdikleri tahripçi davranışların nedenlerine ilişkin görüşlerin ortalamaları Tablo 22'de gösterilmiştir.

Tablo 22. Okul Malına Karşı Öğrencilerin Gösterdikleri Tahripçi Davranışların Nedenlerine İlişkin Betimsel İstatistikler

Görev Türü	N	$\bar{X}$	**S**
Öğrenci	386	28,67	10,66
Öğretmen	305	23,76	7,41
Yönetici	120	26,79	7,73
Toplam	811	26,55	9,41

Bulgulara göre okul malına karşı öğrencilerin gösterdikleri tahripçi davranışların nedenlerine ilişkin öğrenci görüşlerinin ortalaması ($\bar{X}$=28.67), öğretmenlerin ($\bar{X}$=23.76) ve yöneticilerin ($\bar{X}$=26.79) görüşlerinin ortalamasından daha yüksektir. Bir başka deyişle, öğrencilerin okul malına karşı öğrencilerin gösterdikleri tahripçi davranışların nedenlerine ilişkin görüşlere katılım göstermeleri yöneticilerden ve öğretmenlerin görüşlerinden daha fazla olduğu söylenebilir. Öğrenci, öğretmen ve okul yöneticilerine göre okul malına karşı öğrencilerin gösterdikleri tahripçi davranışların nedenlerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farkın olup olmadığı tek yönlü varyans analizi ile analiz edilmiş ve sonuçları Tablo 23'te gösterilmiştir.

Tablo 23. Öğrencilerin Okul Malına Karşı Gösterdikleri Tahripçi Davranışların Nedenlerine İlişki Yönetici, Öğretmen ve Öğrenci Görüşlerinin Tek Yönlü Varyans Analizi İle Karşılaştırılması.

	Karelerinin toplamı	Sd	Kareler ortalaması	F	P	Anlamlı Fark
Gruplar arası	4.126,308	2	2.063,154	24,680	0,000	1) Öğrenci-öğretmen
Gruplar içi	67.544,708	808	83,595			2) Yönetici-öğretmen
Toplam	71.671,016	810				

P<0.05*

Öğrencilerin, yöneticilerin ve öğretmenlerin görüşlerine göre okul malına karşı öğrencilerin gösterdikleri tahripçi davranışların nedenlerine ilişkin grup görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur [F(2, 808)=24,680, P<0.05]. Öğrencilerin okul malına karşı gösterilen tahripçi davranışların nedenlerine ilişkin görüşleri ile öğretmenlerin okul malına karşı öğrencilerin gösterdikleri tahripçi davranışların nedenlerine ilişkin görüşleri arasında fark bulunmuş ve bulunan fark öğrencilerin görüşleri lehine bulunmuştur. Yine öğretmenlerin okul malına karşı öğrencilerin gösterdikleri tahripçi davranışların nedenlerine ilişkin görüşleri ile yöneticilerin okul malına karşı öğrencilerin gösterdikleri tahripçi davranışların nedenlerine ilişkin görüşleri arasında da anlamlı bir fark bulunmuş ve bulunan bu anlamlı fark yöneticilerin görüşleri lehinedir.

Buradan şu sonuç çıkmaktadır: Ankette, öğrencilerin okul malına karşı gösterdikleri tahripçi davranışların nedenlerine ilişkin maddelere öğrenciler, öğretmenlerden daha fazla katılım göstermişler, daha yüksek puanlar vermişlerdir. Yöneticilerin görüşleriyle öğretmenlerin görüşleri karşılaştırıldığında ise, nedenlere ilişkin maddelere yöneticilerin katılım düzeyinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Öğretmenler, tahripçi davranışların nedenlerine ilişkin maddelere en az katılım gösteren grup olarak tespit edilmiştir.

Okullarda Tahripçi Davranış Gösteren Öğrencilerin Özelliklerine İlişkin Öğrenci, Öğretmen ve Yönetici Görüşleri Arasındaki Benzerlik ya da Farklılıklar.

Öğrenci, öğretmen ve okul yöneticilerine göre okullarda tahripçi davranış gösteren öğrencilerin özelliklerine ilişkin grup görüşlerinin ortalamaları Tablo 24'te gösterilmiştir.

Tablo 24. Okullarda Tahripçi Davranış Gösteren Öğrencilerin Özelliklerine İlişkin Betimsel İstatistikler

Görev Türü	N	$\bar{X}$	**S**
Öğrenci	386	51,91	15,36
Öğretmen	305	57,65	12,59
Yönetici	120	58,74	11,14
Toplam	811	55,08	14,11

Bulgulara göre okullarda tahripçi davranış gösteren öğrencilerin özelliklerine ilişkin yönetici görüşlerinin ortalaması ($\bar{X}$=58.74), öğretmenlerin ($\bar{X}$=57.65) ve öğrencilerin ($\bar{X}$=51.91) görüşlerinin ortalamasından daha yüksektir. Bir başka deyişle, yöneticilerin okullarda tahripçi davranış gösteren öğrencilerin özelliklerine ilişkin görüşlere katılım göstermeleri öğrencilerin ve öğretmenlerin görüşlerinden daha fazla olduğu söylenebilir. Öğrenci, öğretmen ve okul yöneticilerine göre okullarda tahripçi davranış gösteren öğrencilerin özelliklerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farkın olup olmadığı tek yönlü varyans analizi ile analiz edildiğinde ve sonuçları Tablo 25'te gösterilmiştir.

Tablo 25. Görev Türüne Göre Okullarda Tahripçi Davranış Gösteren Öğrencilerin Özelliklerine İlişkin Varyans Analizi

	Karelerinin toplamı	Sd	Kareler ortalaması	F	P	Anlamlı Fark
Gruplar arası	7.507,812	2	3.753,906	19,723	0,000	1) Öğrenci-öğretmen
Gruplar içi	153.783,979	808	190,327			2) Öğrenci-Yönetici
Toplam	161.291,790	810				

P<0.05*

Öğrencilerin, yöneticilerin ve öğretmenlerin görüşlerine göre okullarda tahripçi davranış gösteren öğrencilerin özelliklerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur[F(2, 808)=19,723, P<0.05]. Öğrencilerin okullarda tahripçi davranış gösteren öğrencilerin özelliklerine ilişkin görüşleri ile öğretmenlerin okullarda tahripçi davranış gösteren öğrencilerin özelliklerine ilişkin görüşleri arasında fark bulunmuş ve bulunan fark öğretmen görüşlerinin lehine bulunmuştur. Yine öğrencilerin okullarda tahripçi davranış gösteren öğrencilerin özelliklerine ilişkin görüşleri ile yöneticilerin okullarda tahripçi davranış gösteren öğrencilerin özelliklerine ilişkin görüşleri arasında da anlamlı bir fark bulunmuş ve bulunan bu anlamlı fark yöneticilerin görüşleri lehinedir.

Okul malına karşı tahripçi davranış gösteren öğrencilerin özelliklerine ilişkin maddelere öğretmen grubu, öğrencilere nazaran daha çok katılmıştır. Yönetici ve öğrenci grupları arasındaki kıyaslamada da, bu maddelere yöneticilerin daha fazla katıldıkları anlaşılmıştır. İlgili maddelere en fazla katılan grup yöneticiler, en az katılan grup ise öğrencilerdir.

Öğrenim Gördükleri Okul Türüne Göre Öğrencilerin, Okul Malına Verilen Zararların Sıklığına, Okul Malına Zarar Verme Nedenlerine, Okul Malına Zarar Veren Öğrencilerin Özelliklerine ve Okul Malına Verilen Zararları Önlemeye İlişkin Görüşleri.

Öğrencilerin okul malına verilen zararların sıklığına, okul malına zarar verme nedenlerine, okul malına zarar veren öğrencilerin özelliklerine ve okul malına verilen

zararları önlemeye ilişkin görüşlerinin, öğrenim gördükleri okul türüne göre değişip değişmediği bağımsız örneklemler için t testi yapılarak çözümlenmiştir ve bulguları Tablo 26'da gösterilmiştir.

Tablo 26. Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Okul Türüne Göre Görüşleri

Öğrencilerin görüşlerine göre	Okul turu	N	$\bar{X}$	S	t	Sd	P
Okul malına verilen zararların görülme sıklığı	Genel Lise	241	56,06	20,46	2,623	384	0,009*
	Meslek Lisesi	145	61,54	18,93			
Okul malına zarar verilmesinin nedenleri	Genel Lise	241	29,12	10,76	1,052	384	0,294
	Meslek Lisesi	145	27,94	10,49			
Okul malına zarar veren öğrencilerin özellikleri	Genel Lise	241	49,47	15,22	4,099	384	0,000*
	Meslek Lisesi	145	55,96	14,77			
Okul malına verilen zararları önleme	Genel Lise	241	48,61	10,31	0,041	384	0,967
	Meslek Lisesi	145	48,56	11,78			

Bulgulara göre meslek liselerinde öğrenim gören öğrencilerin okul malına verilen zararlarla karşılaşma sıklıkları ($\bar{X}$ = 61.54), genel liselerde öğrenim gören öğrencilerin okul malına verilen zararlarla karşılaşma sıklıklarından ($\bar{X}$ = 56.06) daha fazladır. İstatistiksel açıdan ise meslek liselerinde öğrenim gören öğrencilerin okul malına verilen zararlarla karşılaşma sıklıklarına ilişkin görüşleri ile genel liselerde öğrenim gören öğrencilerin okul malına verilen zararlarla karşılaşma sıklıklarına ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($t(384) = 2,623$, $p<0.05$). Bulunan bu fark, meslek liselerinde öğrenim gören öğrencilerin lehinedir. Buna göre meslek liselerinde okul tahripçiliği olaylarının daha fazla görüldüğünü söyleyebiliriz.

Genel liselerde öğrenim gören öğrencilerin okul malına zarar verilmesinin nedenlerine ilişkin görüşlere katılım düzeyleri ($\bar{X}$ = 29.12), meslek liselerinde öğrenim gören öğrencilerin okul malına zarar verilmesinin nedenlerine ilişkin görüşlere katılım düzeylerinden ($\bar{X}$ = 27.94) daha yüksektir. İstatistiksel açıdan, meslek liselerinde öğrenim gören öğrencilerin okul malına zarar verilmesinin nedenlerine ilişkin görüşlere katılım düzeyleri ile genel liselerde öğrenim gören öğrencilerin okul malına zarar verilmesinin nedenlerine ilişkin görüşlere katılım düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Meslek liselerinde öğrenim gören öğrencilerin okul malına zarar veren öğrencilerin özelliklerine ilişkin görüşlere katılım düzeyleri ($\bar{X}$ = 55.96), genel liselerde öğrenim gören öğrencilerin okul malına zarar veren öğrencilerin özelliklerine ilişkin görüşlere katılım düzeylerinden ($\bar{X}$ = 49.47) daha fazladır. İstatistiksel açıdan ise meslek liselerinde öğrenim gören öğrencilerin okul malına zarar veren öğrencilerin özelliklerine ilişkin görüşlere katılım düzeyleri ile genel liselerde öğrenim gören öğrencilerin okul malına zarar veren öğrencilerin özelliklerine ilişkin görüşlere katılım düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur [$t(384) = 4{,}099$, $p<0.05$]. Bulunan bu fark ise meslek liselerinde öğrenim gören öğrencilerin lehinedir. Yani meslek lisesi öğrencileri, ankette tahripçi davranış gösteren öğrencileri tanımlayan ifadelere, genel lise öğrencilerine göre daha fazla katılmışlar ve daha yüksek puanlar vermişlerdir.

Genel liselerde öğrenim gören öğrencilerin okul malına verilen zararları önlemeye ilişkin görüşlere katılım düzeyleri ($\bar{X}$ = 48.61), meslek liselerinde öğrenim gören öğrencilerin okul malına verilen zararları önlemeye ilişkin görüşlere katılım düzeylerinden ($\bar{X}$ = 48.56) daha yüksektir. İstatistiksel açıdan ise, meslek liselerinde öğrenim gören öğrencilerin okul malına verilen zararları önlemeye ilişkin görüşlere katılım düzeyleri ile genel liselerde öğrenim gören öğrencilerin okul malına verilen zararları önlemeye ilişkin görüşlere katılım düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Cinsiyetlerine Göre Öğrencilerin; Okul Malına Verilen Zararların Sıklığına, Okul Malına Zarar Verme Nedenlerine, Okul Malına Zarar Veren Öğrencilerin Özelliklerine ve Okul Malına Verilen Zararları Önlemeye İlişkin Görüşleri.

Öğrencilerin okul malına verilen zararlarla karşılaşma sıklıklarına, okul malına zarar verme nedenlerine, okul malına zarar veren öğrencilerin özelliklerine ve okul malına verilen zararları önlemeye ilişkin görüşlerinin, cinsiyetlerine göre değişip değişmediği bağımsız örneklemler için t testi yapılarak çözümlenmiştir ve bulguları Tablo 27'de gösterilmiştir.

Tablo 27. Cinsiyetlerine Göre Öğrenci Görüşleri

Öğrencilerin Görüşlerine göre	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	S	t	Sd	P
Okul malına verilen zararların görülme sıklığı	Kız	187	57,55	19,39	0,539	384	0,590
	Erkek	199	58,65	20,69			
Okul malına zarar verilmesinin nedenleri	Kız	187	27,89	10,62	1,406	384	0,161
	Erkek	199	29,41	10,67			
Okul malına zarar veren öğrencilerin özellikleri	Kız	187	52,33	15,81	0,523	384	0,601
	Erkek	199	51,51	14,95			
Okul malına verilen zararları önleme	Kız	187	48,55	10,28	0,075	384	0,941
	Erkek	199	48,63	11,43			

Bulgulara göre erkek öğrencilerin okul malına verilen zararlarla karşılaşma sıklıkları ($\bar{X}$ = 58.65), kız öğrencilerin okul malına verilen zararlarla karşılaşma sıklıklarından ($\bar{X}$ = 57.55) daha fazladır. Yani erkek öğrenciler bu tür davranışlara, kız öğrencilere göre daha sık şahit olmaktadır. Erkek öğrencilerin okul malına zarar verilmesinin nedenlerine ilişkin görüşlere katılım düzeyleri ($\bar{X}$ = 29.41), kız öğrencilerin okul malına zarar verilmesinin nedenlerine ilişkin görüşlere katılım düzeylerinden ($\bar{X}$ = 27.89) daha yüksektir. Kız öğrencilerin okul malına zarar veren

öğrencilerin özelliklerine ilişkin görüşlere katılım düzeyleri ($\bar{X}$ = 52.33), erkek öğrencilerin okul malına zarar veren öğrencilerin özelliklerine ilişkin görüşlere katılım düzeylerinden ($\bar{X}$ = 51.51) daha fazladır. Erkek öğrencilerin okul malına verilen zararları önlemeye ilişkin görüşlere katılım düzeyleri ($\bar{X}$ = 48.63), kız öğrencilerin okul malına verilen zararları önlemeye ilişkin görüşlere katılım düzeylerinden ($\bar{X}$ = 48.55) daha yüksektir.

Ancak, istatistiksel açıdan erkek öğrencilerin okul malına verilen zararlarla karşılaşma sıklıklarına, okul malına zarar verme nedenlerine, okul malına zarar veren öğrencilerin özelliklerine ve okul malına verilen zararları önlemeye ilişkin görüşlere katılım düzeyleri ile kız öğrencilerin okul malına verilen zararlarla karşılaşma sıklıklarına, okul malına zarar verme nedenlerine, okul malına zarar veren öğrencilerin özelliklerine ve okul malına verilen zararları önlemeye ilişkin görüşlere katılım düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Sınıf Seviyelerine Göre Öğrencilerin, Okul Malına Verilen Zararların Sıklığına, Okul Malına Zarar Verme Nedenlerine, Okul Malına Zarar Veren Öğrencilerin Özelliklerine ve Okul Malına Verilen Zararları Önlemeye İlişkin Görüşleri.

Öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıf seviyelerine göre okul malına verilen zararlarla karşılaşma sıklıklarına, okul malına zarar verme nedenlerine, okul malına zarar veren öğrencilerin özelliklerine ve okul malına verilen zararları önlemeye ilişkin görüşlerine ait betimsel istatistikler Tablo 28'de gösterilmiştir.

Tablo 28. Öğrenim Gördükleri Sınıf Seviyelerine Göre Öğrenci Görüşleri

Öğrencilerin görüşlerine göre		N	$\bar{X}$	S
Okul malına verilen zararların görülme sıklığı	Lise 1	178	63,64	20,21
	Lise 2	117	55,91	17,75
	Lise 3	91	50,15	19,50
	Toplam	386	58,12	20,05

Tablo 28'in Devamı

	Sınıf Seviyesi	N	$\bar{X}$	S
Okul malına zarar verilmesinin nedenleri	Lise 1			
	Lise 2	117	30,29	10,66
	Lise 3	91	27,25	10,62
	Toplam	386	28,67	10,66
Okul malına zarar veren öğrencilerin özellikleri	Lise 1	178	54,69	14,02
	Lise 2	117	51,55	16,83
	Lise 3	91	46,93	14,74
	Toplam	386	51,91	15,36
Okul malına verilen zararları önleme	Lise 1	178	49,17	10,69
	Lise 2	117	49,09	11,15
	Lise 3	91	46,79	10,79
	Toplam	386	48,59	10,87

Lise 1.sınıf öğrencilerinin okul malına verilen zararlarla karşılaşma sıklıklarına($\bar{X}$ = 63.64), okul malına zarar veren öğrencilerin özelliklerine($\bar{X}$ = 54.69) ve okul malına verilen zararları önlemeye($\bar{X}$ = 49.17) ilişkin görüşlere katılım düzeyleri, lise 2. ve 3. sınıf öğrencilerinin görüşlere katılım düzeylerinden daha yüksek olduğu görülmektedir. Yani lise 1.sınıf öğrencileri, okullardaki tahripçi davranışlara, üst sınıflarla karşılaştırıldığında, daha sık şahit olmaktadır. Lise 2. sınıf öğrencilerinin ise okul malına zarar verilmesinin nedenlerine ilişkin görüşlere katılım düzeyleri ($\bar{X}$ = 30.29), lise 1 ve 3. sınıf öğrencilerin okul malına zarar verilmesinin nedenlerine ilişkin görüşlere katılım düzeylerinden daha yüksek bulunmuştur. Öğrencilerin okul malına verilen zararlarla karşılaşma sıklıklarına, okul malına zarar verme nedenlerine, okul malına zarar veren öğrencilerin özelliklerine ve okul malına verilen zararları önlemeye ilişkin görüşleri öğrenim gördüklerinin, sınıf seviyelerine göre anlamlı bir değişiklik gösterip göstermediği, tek yönlü varyans analizi yapılarak çözümlenmiştir ve bulguları Tablo 29'da gösterilmiştir.

Tablo 29. Sınıf Seviyelerine Göre Varyans Analizi

Öğrencilerin görüşlerine göre		Kareler toplamı	Sd	Kareler ortalaması	F	P	Anlamlı Fark
Okul malına verilen zararların görülme sıklığı	Gruplar arası	11.768,54	2	5.884,27	15,757	0,000	*Lise 1 ile Lise 2
	Gruplar içi	143.027,98	383	373,44			*Lise 1 ile Lise 3
	Toplam	154.796,52	385				
Okul malına zarar verilmesinin nedenleri	Gruplar arası	509,79	2	254,89	2,258	0,106	
	Gruplar içi	43.235,08	383	112,89			
	Toplam	43.744,87	385				
Okul malına zarar veren öğrencilerin özellikleri	Gruplar arası	3.645,22	2	1.822,61	8,005	0,000	*Lise 1 ile Lise 3
	Gruplar içi	87.204,60	383	227,69			
	Toplam	90.849,83	385				
Okul malına verilen zararları önleme	Gruplar arası	384,91	2	192,45	1,634	0,197	
	Gruplar içi	45.120,60	383	117,81			
	Toplam	45.505,51	385				

*P<0.05

Okul malına verilen zararlarla karşılaşma sıklıklarına ilişkin öğrenci görüşleri, onların öğrenim gördükleri sınıf seviyelerine göre farklılaşmaktadır[F(2,383)=15,757, P<0.05]. Bu farklılaşma, lise 1. sınıf öğrencilerin okul malına verilen zararlarla karşılaşma sıklıklarına ilişkin görüşleri ile lise 2 ve 3. sınıf öğrencilerin okul malına verilen zararlarla karşılaşma sıklıklarına ilişkin görüşleri arasında bulunmuştur. Bunun yanı sıra okul malına zarar veren öğrencilerin özelliklerine ilişkin öğrenci görüşleri, onların öğrenim gördükleri sınıf seviyelerine göre de farklılaşmaktadır[F(2,383)=8,005, P<0.05]. Bu farklılaşma, lise 1 sınıf öğrencilerin okul malına zarar veren öğrencilerin özelliklerine ilişkin görüşleri ile lise 3. sınıf öğrencilerin okul malına zarar veren öğrencilerin özelliklerine ilişkin görüşleri arasında bulunmuştur. Ancak öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıf seviyelerine göre okul malına zarar verilmesinin nedenlerine ve okul malına verilen zararları önlemeye ilişkin görüşlere öğrencilerin katılım düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Yani, sınıf seviyelerine göre öğrencilerin, okul malına zarar verilmesinin nedenlerine ve okul malına verilen zararları önlemeye ilişkin ifadeler hakkındaki görüşleri arasındaki farklılıklar, istatistiksel açıdan anlamlı değildir.

Kıdemlerine Göre Öğretmenlerin; Okul Malına Verilen Zararların Sıklığına, Okul Malına Zarar Verme Nedenlerine, Okul Malına Zarar Veren Öğrencilerin Özelliklerine ve Okul Malına Verilen Zararları Önlemeye İlişkin Görüşleri.

Öğretmenlerin meslekteki kıdemlerine göre; okul malına verilen zararlarla karşılaşma sıklıklarına, okul malına zarar verme nedenlerine, okul malına zarar veren öğrencilerin özelliklerine ve okul malına verilen zararları önlemeye ilişkin görüşlerine ait betimsel istatistikler Tablo 30' da gösterilmiştir.

Tablo 30. Meslekteki Kıdemlerine Göre Öğretmen Görüşleri

Öğretmenlerin görüşlerine göre		N	$\bar{X}$	S
Okul malına verilen zararların görülme sıklığı	1 - 5 yıl	17	68,41	18,46
	6 - 10 yıl	76	68,72	17,49
	11 - 15 yıl	98	67,61	16,19
	16 - 20 yıl	70	64,79	17,63
	21 yıl ve üzeri	44	65,64	17,42
	Toplam	305	67,00	17,11
Okul malına zarar verilmesinin nedenleri	1 - 5 yıl	17	23,12	5,46
	6 - 10 yıl	76	24,61	8,40
	11 - 15 yıl	98	23,34	6,85
	16 - 20 yıl	70	23,39	7,84
	21 yıl ve üzeri	44	24,07	6,90
	Toplam	305	23,76	7,41
Okul malına zarar veren öğrencilerin özellikleri	1 - 5 yıl	17	57,82	12,54
	6 - 10 yıl	76	57,50	12,32
	11 - 15 yıl	98	58,13	13,04
	16 - 20 yıl	70	58,50	11,71
	21 yıl ve üzeri	44	55,43	13,65
	Toplam	305	57,65	12,59

Tablo 30'un Devamı				
		N	$\bar{X}$	S
Okul malına verilen zararları önleme	1 - 5 yıl			
	6 - 10 yıl	76	54,01	7,99
	11 - 15 yıl	98	52,16	10,53
	16 - 20 yıl	70	54,16	9,57
	21 yıl ve üzeri	44	54,05	8,27
	Toplam	305	53,58	9,22

6-10 yıl arasında mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin okul malına verilen zararlarla karşılaşma sıklıklarına($\bar{X}$ = 68.72) ve okul malına zarar verilmesinin nedenlerine ($\bar{X}$ = 24.61) ilişkin görüşlere katılım düzeyleri, diğer mesleki kıdemlere sahip öğretmenlerin görüşlere katılım düzeylerinden daha yüksektir. 16-20 yılları arasında mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin okul malına zarar veren öğrencilerin özelliklerine ($\bar{X}$ = 58.50) ilişkin görüşleri ve mesleki kıdemi 1-5 yıl arasında olan öğretmenlerin, okul malına verilen zararları önlemeye($\bar{X}$ = 56.29) ilişkin görüşlere katılım düzeylerinin, diğer kıdem gruplarındaki öğretmenlerin aynı görüşlere katılım düzeylerinden daha yüksek olduğu görülmektedir.

Öğretmenlerin okul malına verilen zararlarla karşılaşma sıklıklarına, okul malına zarar verme nedenlerine, okul malına zarar veren öğrencilerin özelliklerine ve okul malına verilen zararları önlemeye ilişkin görüşlerinin meslekteki kıdem yıllarına göre anlamlı olarak değişip değişmediği tek yönlü varyans analizi yapılarak çözümlenmiştir ve bulguları Tablo 31' de gösterilmiştir.

Tablo 31. Mesleki Kıdemlerine Göre Öğretmen Görüşlerinin Karşılaştırılması

Öğretmenlerin görüşlerine göre		Karelerinin toplamı	Sd	Kareler ortalaması	F	P
Okul malına verilen zararların görülme sıklığı	Gruplar arası	721,45	4	180,36	0,613	0,654
	Gruplar içi	88.300,55	300	294,34		
	Toplam	89.022,00	304			
Okul malına zarar verilmesinin nedenleri	Gruplar arası	92,85	4	23,21	0,419	0,795
	Gruplar içi	16.603,19	300	55,34		
	Toplam	16.696,05	304			

Tablo 31'in Devamı

Öğretmenlerin görüşlerine göre		Karelerinin toplamı	Sd	Kareler ortalaması	F	P
Okul malına zarar veren öğrencilerin özellikleri	Gruplar arası	292,12	4	73,03	0,458	0,767
	Gruplar içi	47.873,04	300	159,58		
	Toplam	48.165,16	304			
Okul malına verilen zararları önleme	Gruplar arası	369,03	4	92,26	1,086	0,364
	Gruplar içi	25.489,08	300	84,96		
	Toplam	25.858,12	304			

*P<0.05

Varyans analizi sonuçlarına göre okul malına verilen zararlarla karşılaşma sıklıklarına, okul malına zarar verme nedenlerine, okul malına zarar veren öğrencilerin özelliklerine ve okul malına verilen zararları önlemeye ilişkin görüşlere katılım düzeyleri, onların mesleki kıdemlerine göre değişmemektedir.

Bu bulgu, alanla ilgili bir diğer çalışmanın (Yavuzer, 1998) bulgularıyla uyumludur. Niğde İlindeki Öğretmenlerin Okul Tahripçiliğine Karşı İdeolojik Yönelimleri adlı yüksek lisans tezinde, okul tahripçiliğinin nedenleri konusunda öğretmen görüşleri arasında anlamlı bir farklılığın bulunmadığı ifade edilmektedir.

Kıdemlerine Göre Yöneticilerin; Okul Malına Verilen Zararların Sıklığına, Okul Malına Zarar Verme Nedenlerine, Okul Malına Zarar Veren Öğrencilerin Özelliklerine ve Okul Malına Verilen Zararları Önlemeye İlişkin Görüşleri.

Yöneticilerin meslekteki kıdemlerine göre okul malına verilen zararlarla karşılaşma sıklıklarına, okul malına zarar verme nedenlerine, okul malına zarar veren öğrencilerin özelliklerine ve okul malına verilen zararları önlemeye ilişkin görüşlerine ait betimsel istatistikler Tablo 32'de gösterilmiştir.

Tablo 32. Meslekteki Kıdemlerine Göre Yönetici Görüşleri

Yöneticilerin görüşlerine göre		N	$\bar{X}$	S
Okul malına verilen zararların görülme sıklığı	1 - 5 yıl	36	63,11	13,64
	6 - 10 yıl	27	68,93	12,53
	11 - 15 yıl	24	69,13	14,70
	16 - 20 yıl	26	65,92	15,24
	21 yıl ve üzeri	6	51,50	12,08
	Toplam	119	65,67	14,29
Okul malına zarar verilmesinin nedenleri	1 - 5 yıl	36	25,86	8,05
	6 - 10 yıl	27	28,44	6,72
	11 - 15 yıl	24	26,96	6,86
	16 - 20 yıl	26	26,73	8,95
	21 yıl ve üzeri	6	25,17	9,39
	Toplam	119	26,82	7,75
Okul malına zarar veren öğrencilerin özellikleri	1 - 5 yıl	36	59,83	12,96
	6 - 10 yıl	27	59,19	10,95
	11 - 15 yıl	24	59,63	8,43
	16 - 20 yıl	26	58,92	10,34
	21 yıl ve üzeri	6	49,17	9,54
	Toplam	119	58,91	11,04
Okul malına verilen zararları önleme	1 - 5 yıl	36	55,25	8,82
	6 - 10 yıl	27	54,22	7,23
	11 - 15 yıl	24	55,96	5,88
	16 - 20 yıl	26	58,92	6,27
	21 yıl ve üzeri	6	56,17	8,26
	Toplam	119	56,01	7,44

16-20 yılları arasında mesleki kıdeme sahip yöneticilerin okul malına verilen zararlarla karşılaşma sıklıklarına ($\bar{X}$ = 65.92) ve okul malına verilen zararları önlemeye ($\bar{X}$ = 58.92) ilişkin görüşlere katılım düzeyleri, diğer mesleki kıdemlere sahip yöneticilerin, görüşlere katılım düzeylerinden daha yüksektir. 6-10 yıl arasında mesleki kıdeme sahip yöneticilerin okul malına zarar verme nedenlerine ilişkin görüşlere katılım düzeyleri($\bar{X}$ = 28.44), diğer kıdem gruplarına göre daha yüksektir. 1-5 yıl arasında mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin okul malına zarar veren öğrencilerin özelliklerine ($\bar{X}$ = 59.83) ilişkin görüşlere katılım düzeyleri de diğer

yıllarda mesleki kıdeme sahip yöneticilerin, görüşlere katılım düzeylerinden daha yüksektir.

Bulgulara göre uzun süre yöneticilik yapanlar, okullarda tahripçi davranışlarla, diğer kıdem gruplarına göre, daha az karşılaştıklarını belirtmektedir. Bu durum uzun süre yöneticilik yapanların bu tür sorunlardan bıkmaları, pes etmeleri ve durumu normal karşılamaları ile izah edilebilir.

Okul yöneticilerin okul malına verilen zararlarla karşılaşma sıklıklarına, okul malına zarar verme nedenlerine, okul malına zarar veren öğrencilerin özelliklerine ve okul malına verilen zararları önlemeye ilişkin görüşlerinin meslekteki kıdem yıllarına göre anlamlı olarak değişip değişmediği tek yönlü varyans analizi yapılarak çözümlenmiştir ve bulguları Tablo 33'te gösterilmiştir.

Tablo 33. Mesleki Kıdemlerine Göre Yönetici Görüşlerinin Karşılaştırılması

YÖNETİCİ		Kareler toplamı	Sd	Kareler ortalaması	F	P	Anlamlı Fark
Okul malına verilen zararların görülme sıklığı	Gruplar arası	2.014,84	4	503,71	2,599	0,040	*6-10 yıl ile 21 yıl ve üzeri
	Gruplar içi	22.095,38	114	193,82			*11-15 yıl ile 21 yıl ve üzeri
	Toplam	24.110,22	118				
Okul malına zarar verilmesinin nedenleri	Gruplar arası	121,41	4	30,35	0,497	0,738	
	Gruplar içi	6.967,88	114	61,12			
	Toplam	7.089,29	118				
Okul malına zarar veren öğrencilerin özellikleri	Gruplar arası	614,60	4	153,65	1,273	0,285	
	Gruplar içi	13.761,38	114	120,71			
	Toplam	14.375,98	118				
Okul malına verilen zararları önleme	Gruplar arası	327,94	4	81,98	1,508	0,205	
	Gruplar içi	6.199,05	114	54,38			
	Toplam	6.526,99	118				

*P<0.05

Okul malına verilen zararlarla karşılaşma sıklıklarına ilişkin okul yöneticilerinin görüşleri, onların mesleki kıdemlerine göre farklılaşmaktadır[F(4, 114)=2,599, P<0.05]. Bu farklılaşma, mesleki kıdemi 21 yıl ve üzeri olan yöneticilerin okul malına verilen zararlarla karşılaşma sıklıklarına ilişkin görüşleri ile mesleki

kıdemi 6-10 yıl ve 11-15 yılları arasında mesleki kıdemi olan okul yöneticilerinin okul malına verilen zararlarla karşılaşma sıklıklarına ilişkin görüşleri arasında bulunmuştur. Ancak okul yöneticilerinin yöneticilikteki kıdemlerine; okul malına zarar verilmesinin nedenlerine, okul malına zarar veren öğrencilerin özelliklerine ve okul malına verilen zararları önlemeye ilişkin görüşlere katılım düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Okul Türüne Göre Öğretmenlerin; Okul Malına Verilen Zararların Sıklığına, Okul Malına Zarar Verme Nedenlerine, Okul Malına Zarar Veren Öğrencilerin Özelliklerine ve Okul Malına Verilen Zararları Önlemeye İlişkin Görüşleri.

Öğretmenlerin; okul malına verilen zararlarla karşılaşma sıklıklarına, okul malına zarar verme nedenlerine, okul malına zarar veren öğrencilerin özelliklerine ve okul malına verilen zararları önlemeye ilişkin görüşleri görev yaptıkları okul türüne göre değişip değişmediği bağımsız örneklemler için t testi yapılarak çözümlenmiştir ve bulguları Tablo 34'te gösterilmiştir.

Tablo 34. Görev Yaptıkları Okul Türüne Göre Öğretmenlerin Görüşleri

Öğretmenlerin görüşlerine göre	Okul turu	N	$\bar{X}$	S	t	Sd	P
Okul malına verilen zararların görülme sıklığı	Genel Lise	197	64,12	16,93	4,067	303	0,000*
	Meslek Lisesi	108	72,25	16,25			
Okul malına zarar verilmesinin nedenleri	Genel Lise	197	23,86	7,30	0,336	303	0,737
	Meslek Lisesi	108	23,56	7,63			
Okul malına zarar veren öğrencilerin özellikleri	Genel Lise	197	56,41	12,39	2,353	303	0,019*
	Meslek Lisesi	108	59,93	12,68			
Okul malına verilen zararları önleme	Genel Lise	197	53,35	8,95	0,609	303	0,543
	Meslek Lisesi	108	54,02	9,73			

*P<0.05

Bulgulara göre meslek liselerinde görev yapan öğretmenlerin okul malına verilen zararlarla karşılaşma sıklıkları ($\bar{X}$ = 72,25), genel liselerde görev yapan öğretmenlerin okul malına verilen zararlarla karşılaşma sıklıklarından ($\bar{X}$ = 64.12) daha fazladır. Genel liselerde görev yapan öğretmenlerin okul malına verilen zararların nedenlerine ilişkin görüşlere katılım düzeylerinin ($\bar{X}$ = 23,86), meslek liselerinde görev yapan öğretmenlerin, okul malına verilen zararların nedenlerine ilişkin görüşlere katılım düzeylerinden ($\bar{X}$ = 23,56) daha yüksek olduğu görülmektedir. Meslek liselerinde görev yapan öğretmenlerin okul malına zarar veren öğrencilerin özelliklerine ilişkin görüşlere katılım düzeyleri ($\bar{X}$ = 59,93), genel liselerde görev yapan öğretmenlerin okul malına zarar veren öğrencilerin özelliklerine ilişkin görüşlere katılım düzeylerinden ($\bar{X}$ = 56,41) daha yüksek bulunmuştur. Meslek liselerinde görev yapan öğretmenlerin okul malına verilen zararları önlemeye ilişkin görüşlere katılım düzeyleri ($\bar{X}$ = 54,02), genel liselerde görev yapan öğretmenlerin okul malına verilen zararları önlemeye ilişkin görüşlere katılım düzeylerinden ($\bar{X}$ = 53,35) daha yüksektir.

İstatistiksel olarak; meslek liselerinde görev yapan öğretmenlerin, okul malına verilen zararlarla karşılaşma sıklıklarına ilişkin görüşleri arasında anlamlı farklılık bulunmuştur [t (303)= 4,07 p < 0.05]. Bulunan fark, meslek lisesi öğretmenlerinin lehinedir. Yani meslek lisesi öğretmenleri, öğrencilerin okuldaki tahripçi davranışlarına daha fazla tanık olmaktadır. Okul malına zarar veren öğrencilerin özelliklerine ilişkin görüşlerde de genel lise ve meslek lisesi öğretmenlerinin görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur [t (303) = 2,35, P<0.05]. Bulunan bu fark meslek liselerinde görev yapan öğretmenlerin görüşleri lehinedir. Okullarda tahripçi davranış gösteren öğrencilerin özelliklerine ilişkin ifadelere, meslek lisesi öğretmenleri daha yüksek düzeyde katılmışlardır.

Ancak, meslek liselerinde görev yapan öğretmenlerin, okul malına zarar verme nedenlerine ve okul malına verilen zararları önlemeye ilişkin görüşlere katılım düzeyleri ile genel liselerde görev yapan öğretmenlerin, okul malına zarar verme nedenlerine ve okul malına verilen zararları önlemeye ilişkin görüşlere katılım düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Okul Türüne Göre Yöneticilerin; Okul Malına Verilen Zararların Sıklığına, Okul Malına Zarar Verme Nedenlerine, Okul Malına Zarar Veren Öğrencilerin Özelliklerine ve Okul Malına Verilen Zararları Önlemeye İlişkin Görüşleri.

Okul yöneticilerinin; okul malına verilen zararlarla karşılaşma sıklıklarına, okul malına zarar verme nedenlerine, okul malına zarar veren öğrencilerin özelliklerine ve okul malına verilen zararları önlemeye ilişkin görüşlerinin, görev yaptıkları okul türüne göre değişip değişmediği bağımsız örneklemler için t testi yapılarak çözümlenmiştir ve bulguları Tablo 35'te gösterilmiştir.

Tablo 35. Görev Yaptıkları Okul Türüne Göre Yöneticilerin Görüşleri

Yöneticilerin görüşlerine göre	Okul turu	N	$\bar{X}$	S	t	Sd	P
Okul malına verilen zararların görülme sıklığı	Genel Lise	64	64,38	14,02	1,021	118	0,309
	Meslek Lisesi	56	67,04	14,50			
Okul malına zarar verilmesinin nedenleri	Genel Lise	64	26,50	8,08	0,441	118	0,660
	Meslek Lisesi	56	27,13	7,36			
Okul malına zarar veren öğrencilerin özellikleri	Genel Lise	64	58,91	11,34	0,172	118	0,863
	Meslek Lisesi	56	58,55	11,00			
Okul malına verilen zararları önleme	Genel Lise	64	57,25	7,14	2,001	118	0,048*
	Meslek Lisesi	56	54,57	7,51			

*P<0.05

Bulgulara göre meslek liselerinde görev yapan yöneticilerin, okul malına verilen zararlarla karşılaşma sıklıkları ($\bar{X}$ = 67,04), genel liselerde görev yapan yöneticilerin okul malına verilen zararlarla karşılaşma sıklıklarından ($\bar{X}$ = 64.38) daha fazladır. Meslek liselerinde görev yapan öğretmenlerin okul malına verilen zararların nedenlerine ilişkin görüşlere katılım düzeylerinin ($\bar{X}$ = 27,13), genel liselerde görev yapan öğretmenlerin, okul malına verilen zararların nedenlerine ilişkin görüşlere

katılım düzeylerinden ($\bar{X}$ = 26,50) daha yüksek olduğu görülmektedir. Genel liselerde görev yapan öğretmenlerin okul malına zarar veren öğrencilerin özelliklerine ilişkin görüşlere katılım düzeyleri ($\bar{X}$ = 58,91), meslek liselerinde görev yapan öğretmenlerin okul malına zarar veren öğrencilerin özelliklerine ilişkin görüşlere katılım düzeylerinden ($\bar{X}$ = 58,55) daha yüksek bulunmuştur.

Okullarda gözlenen tahripçi davranışların görülme sıklığı, bu davranışların nedenleri ve bu davranışları gösteren öğrencilerin özelliklerine ilişkin görüşler, yöneticilerin görev yaptıkları okul türüne göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Ancak, okul tahripçiliğinin önlenmesine ilişkin yönetici görüşlerinin okul türüne göre, anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmüştür [$t(118) = 2{,}001$, $p < 0.05$]. Bulunan fark genel lise yöneticilerinden yanadır ($\bar{X}$ = 57,25). Okul tahripçiliğini önlemeye dönük yaklaşımlara genel lise yöneticilerinin, meslek lisesi yöneticilerinden ($\bar{X}$ = 54,57) daha fazla katıldıkları belirlenmiştir.

BÖLÜM IV

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmanın bu bölümünde, elde edilen bulgulardan çıkan sonuçlara ve bu sonuçlara dayalı olarak geliştirilmiş olan önerilere yer verilmiştir.

Sonuçlar

Araştırmada elde edilen bulgulara dayalı olarak aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

1. Çankaya ve Mamak'ta bulunan genel lise ve meslek liselerindeki yönetici, öğretmen ve öğrencilerinin görüşlerine göre; sıraların üzerine yazı yazma, tuvalet kapılarına yazı yazma ve sıraların üzerine resim yapma davranışları, okullarda en sık rastlanan tahripçi davranışlardır.

Sınıf duvarlarına yazı yazma, tuvalet kapılarına resim çizme, okulun dış duvarlarına yazı yazma gibi davranışlar da bazen görülen davranışlardır.

Öğretmen masasını parçalama, bilgisayar, DVD ve VCD oynatıcılarını kırma, ders saatleri dışında öğretmenler odasındaki eşyalara zarar verme davranışları ise hemen hemen hiç rastlanmayan davranışlardır.

2. Öğrencilerin okul malına karşı tahripçi davranış göstermelerinin başlıca nedenleri; okullarda yeterli sosyal ve sportif etkinliklerin olmayışı ve derslerin sıkıcı geçmesidir.

Konuların ilgi çekici olmaması, öğretmenlerin okul malını koruma konusunda duyarsız oluşu gibi nedenlerin de bu tür davranışları kısmen etkilediği düşünülmektedir.

Okul yöneticilerinin öğrenciler arasında ayrım yapmaları, öğretmenlerin ve idarecilerin öğrencilere karşı katı tutum takınmalarının ise okul tahripçiliği üzerinde etkisinin çok az olduğu düşünülmektedir.

3. Okullarda tahripçi davranış gösteren öğrencilerin özellikleriyle ilgili olarak; derslerin akışını bozan, kavgacı ve geçimsiz, gelecekten ümitsiz öğrenciler olmaları en fazla kabul edilen özellikler olarak dikkat çekmektedir.

Tahripçi öğrencilerin dersleri ve öğretmenleri sevmedikleri, derslere aktif biçimde katılmadıkları, akademik yönden başarısız oldukları da kabul görmektedir.

Tahripçi davranış gösteren öğrencilerin düşük öğrenim düzeyindeki ailelerden geldikleri, madde bağımlısı ya da alkol kullanan öğrenciler oldukları, sınıflarda arka sıralarda oturdukları, fiziksel açıdan arkadaşlarından daha gelişkin oldukları gibi iddialar ise çok az kabul görmüştür.

4. Araştırmaya katılan yönetici, öğretmen ve öğrenciler, okullardaki tahripçi davranışları önleme konusunda; okulun fiziksel yapısının ve görünümünün güzelleştirilmesini ve okuldaki sosyal etkinliklerin arttırılmasını öncelikli olarak benimsemektedirler.

Derslere öğrencinin aktif katılımını sağlayacak yöntemlerin kullanılması, eğitsel kulüp çalışmalarının etkili biçimde gerçekleştirilmesi, okulun ders yılı başındaki ve ders yılı sonundaki durumunun fotoğraflarla belgelenmesi ve bunun öğrenciye gösterilmesi, okul mallarının dayanıklılığının arttırılması, okul malına verilen zararların öğrenci velisine ödetilmesi, okul mallarının kontrollerinin daha sık ve etkili yapılması, gibi önerilere de büyük ölçüde katılım olmuştur.

Okulun dış ve iç alanlarının kapalı devre televizyon sistemi ile izlenmesi, meydana gelen bütün tahripçilik vakalarının polise bildirilmesi gibi yaklaşımlar çok az benimsenmiştir.

5. Okullarda meydana gelen tahripçi davranışlarla karşılaşma sıklıklarında, yönetici, öğretmen ve öğrenciler arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Buna göre, okullardaki tahripçi davranışlarla en fazla öğretmenler karşılaşmaktadır. Öğrenciler ise tahripçi davranışlarla, öğretmen ve yöneticilere göre, daha az rastlamaktadırlar.

6. Okullarda meydana gelen tahripçi davranışların nedenlerine ilişkin, genel lise ve meslek lisesi yönetici, öğretmen ve öğrenci görüşleri arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Öğrenciler, okul tahripçiliğinin nedenlerine ilişkin görüşlere, öğretmen ve yöneticilerden daha fazla katılım göstermişlerdir. Görüşleri sorulan öğretmenler

ise, okul tahripçiliğinin nedenlerine ilişkin görüşlere en az katılım gösteren grup olmuştur.

7. Okul tahripçiliği yapan öğrencilerin özelliklerine ilişkin, genel lise ve meslek lisesi yönetici, öğretmen ve öğrencilerinin görüşleri arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Okullarda tahripçi davranış gösteren öğrencilerin özelliklerine ilişkin ifadelere en fazla katılan grup yönetici grubu olmuştur. Bu ifadelere en az katılımı ise öğrenciler göstermiştir.

8. Okul tahripçiliği vakalarına rastlama bakımından genel lise öğrencileriyle meslek lisesi öğrencileri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Meslek lisesi öğrencileri okul malına zarar veren davranışlarla, genel lise öğrencilerine göre, daha sık karşılaşmaktadır.

9. Meslek liselerinde öğrenim gören öğrenciler, okul tahripçiliği yapan öğrencilerin özelliklerine ilişkin ifadelere daha yüksek seviyede katılım göstermiştir.

10. Okullarda öğrencilerin gösterdikleri tahripçi davranışların türleri ve görülme sıklığıyla ilgili olarak, erkek öğrencilerle kız öğrencilerin görüşleri arasında, istatistiksel açıdan, anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Ancak, bulgulara göre erkek öğrenciler bu tür davranışlara daha sık rastlamaktadır.

11. Okul tahripçiliğinin nedenlerine ilişkin ifadelere erkek öğrenciler, kız öğrencilere göre, daha fazla katılmışlar ve ilgili ifadelere daha yüksek puanlar vermişlerdir. İstatistiksel açıdan iki grup arasında anlamlı bir fark yoktur.

12. Okullarda tahripçilik yapan öğrencilerin özelliklerine ilişkin maddelere kız öğrenciler, erkek öğrencilere göre, daha yüksek seviyede katılım göstermişlerdir. Ancak iki grup arasında, istatistiksel açıdan, anlamlı fark bulunamamıştır.

13. Okul tahripçiliğini önlemeye dönük ifadelere erkek öğrenciler, kız öğrencilere göre, daha yüksek seviyede katılım göstermişlerdir. Ancak, iki grup arasında, istatistiksel açıdan, anlamlı bir fark bulunamamıştır.

14. Bulgulara göre lise 1.sınıf öğrencileri, lise 2 ve lise 3.sınıf öğrencilerine göre, tahripçi davranışları daha sık gözlemlemektedir.

Okul tahripçiliği yapan öğrencilerin özelliklerine ilişkin görüşlerde, lise 1.sınıf öğrencilerinin görüşleri ile lise 3.sınıf öğrencilerinin görüşleri arasında, istatistiksel açıdan anlamlı fark bulunmuştur. Lise 1.sınıf öğrencilerinin, tahripçi öğrencilerin özelliklerine ilişkin maddelere katılım düzeyleri, diğer sınıflarınkinden yüksektir.

15. Öğretmenlerin, kıdemlerine göre, okullardaki tahripçi davranışlarla karşılaşma sıklığı, bu davranışların nedenleri, bu davranışları gösteren öğrencilerin özellikleri ve bu davranışları önlemeye dönük önerilere ilişkin görüşleri arasında, istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunamamıştır.

16. Yönetici görüşleri kıdeme göre karşılaştırıldığında 21 yıl ve üzeri kıdemli yöneticilerin, daha az kıdeme sahip yöneticilere göre tahripçi davranışlara, çok daha seyrek rastladıkları tespit edilmiştir.

Okul tahripçiliğinin nedenleri, okul tahripçiliği yapan öğrencilerin özellikleri ve bu davranışları önlemeye dönük yaklaşımlara ilişkin yönetici görüşleri arasında, kıdemlerine göre, istatistiksel açıdan anlamlı farklılıklar bulunamamıştır.

Öneriler

Araştırmanın bulgularına göre, okullarda en sık rastlanan tahripçi davranış sıraların üzerine yazı yazılmasıdır. Bu davranışı önlemek için yine araştırma bulgularına uygun olarak öğrenciyi ders esnasında derse yoğunlaştıracak yöntemler (grup ödevleri, sınıf içi tartışmalar, konulara güncel örnekler verilmesi vb.), öğretmenler tarafından kullanılmalıdır. Bu konuda öğretmenler, hizmetiçi eğitime alınmalıdır.

Okullarda yeterince sosyal ve sportif etkinliklerin düzenlenmediği, bunun da öğrencilerin okulu benimsemelerini engellediği araştırmadan çıkan sonuçlardandır.

Buna göre şiir dinletisi, tiyatro gösterimi, sanat etkinlikleri; sportif turnuvaların okullarda yaygınlaştırılması tahripçi davranışların azaltılmasında etkili olacaktır.

Okulların fiziksel yetersizlikleri ve bakımsızlıkları, hem alanyazına göre hem de araştırma bulgularına göre, okul tahripçiliğinin nedenlerindendir. Bu konuda sorumluluğun önemli kısmı okul yöneticilerine düşmektedir. Okulun fiziksel yönden geliştirilmesi ve bakımının düzenli yapılması, maddi olanaklarla mümkündür. Bu konuda okul yöneticileri, okul-aile birlikleriyle işbirliğine gitmelidir.

Okulun fiziki yönden geliştirilmesinin yanında koruyucu önlemlere de mutlaka önem verilmelidir. Okulun, okul alanlarının, okul mallarının durumu ders yılı başında ve sonunda fotoğraflarla tespit edilmeli, öğrencilere bu karşılaştırma gösterilmelidir. Bunun yanında, imkanı olan okulların okulun iç ve dış mekanlarının kapalı devre televizyon sistemleri ile izlenmesi de önerilebilir.

Okul tahripçiliğinin hedefi olan eşyaların güçlendirilmesi de tahripçilikle mücadelede bir yöntem olarak benimsenmelidir. Sıra ve masaların sınıf zeminine cıvata ile sabitlenmesi, sıra ve masaların sert plastik malzemeden yapılması, sınıf ve okul duvarlarında yazmayı ve çizmeyi zorlaştıracak pürüzlü yüzeylerin kullanılması belli tahripçilik türlerinin önlenmesinde ya da azaltılmasında yardımcı olacaktır.

Eğitici – öğretici kulüplerden Okul Araçlarını Koruma Kulübü, okul tahripçiliği konusunu çalışma planlarına almalı ve etkin biçimde uygulamalıdır. Bu kulübe, okul araçlarını koruma konusunda ciddi sorumluluklar verilmeli ve kulüp, okul yönetimi tarafından desteklenmelidir.

Yılda üç defa yapılan öğretmenler kurulunda, okul tahripçiliği konusunun gündeme alınarak tartışılması, bu gündemle ilgili kararların alınması ve bu kararların uygulanması da okul tahripçiliğiyle mücadelede yararlı olacaktır.

Araştırma bulgularına göre meslek liselerinde tahripçilik olayları, genel liselere göre daha fazla yaşanmaktadır. Bunun nedeni, akademik başarısı düşük öğrencilerin son çare olarak meslek liselerine yönlendirilmeleri ve okul sonrası ile ilgili beklentilerinin bulunmayışı olabilir. Katsayı uygulamasının yeniden düzenlenmesi,

meslek liselerinin daha cazip hale getirilmesi, akademik başarısı yüksek öğrencilerin bu okullara yönlendirilmesi, meslek liselerinde tahripçiliğin önlenmesine katkıda bulunacaktır.

Anadolu liseleri, fen liseleri ve özel okullarda, okul tahripçiliğiyle ilgili bir çalışma bulunmamaktadır. Akademik yönden seçkin, sosyoekonomik yönden üst seviyelerde öğrencilerin öğrenim gördükleri bu okulları kapsayan bir araştırma yapılmalıdır.

Üniversitelerde de okul tahripçiliği vakaları sıkça yaşanmaktadır. Ancak bu konuda yapılmış yerli bir çalışmaya rastlanmamıştır. Üniversitelerdeki tahripçilik olaylarının araştırılmasında yarar vardır.

Tahripçiliğin ve okul tahripçiliğinin parasal maliyetleriyle ilgili araştırmalar özellikle Amerika'da, Avrupa ülkelerinde ve Avustralya'da yapılmaktadır. Bu olayların ülkemizdeki parasal maliyetine ilişkin bir araştırmaların yapılması gerekir.

KAYNAKÇA

Alkan, C., Doğan, H.ve Sezgin, İ. (2001). **Mesleki ve Teknik Eğitimin Esasları.** Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Arlı, M.ve Nazik, M.H. (2004). **Bilimsel Araştırmaya Giriş.** Ankara: Gazi Kitabevi.

Aydın, İ.P. (2006). **Eğitim ve Öğretimde Etik.** Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Aydın, İ.P. (2002). **Yönetsel Mesleki ve Örgütsel Etik.** Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Bakıcı, S. (1998). **Notlu İçtihatlı Türk Ceza Kanunu Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu Cezaların İnfazı Hakkında Kanun.** Ankara: Adalet Yayınevi.

Balcı, A. (2005). **Sosyal Bilimlerde Araştırma (Yöntem Teknik ve İlkeler).** Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Başaran, İ.E. (2000). **Örgütsel Davranış (İnsanın Üretim Gücü).** Ankara: Feryal Matbaası.

Boz, B.ve Beyaztaş, F.Y. **"Vandalizm"** http:// ttb.org.tr/STED/sted0301/5.html (ET: 15.12.2006)

Büyüköztürk, Ş. (2003). **Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı.** Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Cohen, S. (1973). Property destruction: motives and meanings. Ward, C. (Ed.), **Vandalism.** (s. 23 – 68). London: The Architectural Pres.

Cohen, S. (1973). Campaigning against vandalism. Ward, C. (Ed.), **Vandalism.** (s. 215 – 258).

Day, N. (1996). **Violence in Schools: Learning in Fear.** USA: Enslow Publishers Inc.

Dicanio, M. (1993). **The Encyclopedia of Violence.** New York: Facts on File Inc.

Dönmezer, S. (1998). **Kişilere ve Mala Karşı Cürümler.** İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş.

Endler, N.S. ve Magnusson, D.(1976). **Interactional Psychology and Personality.** Washington: Hemisphere Pub Corp New York

Erdoğdu, M.Y. (2005). "Suça Yönlendirilen ve Yönlendirilmeyen Çocukların Aile İlişkileri ile Saldırganlık Davranışlarının Karşılaştırılması." **Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi.** Cilt: 12 Sayı: 3. Ankara.

Eren, A. (2005). "Korku Kültürü, Değerler Kültürü ve Şiddet." **Aile ve Toplum Eğitim Kültür ve Araştırma Dergisi.** Cilt: 2 Sayı: 8. Ankara: T.C. Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü.

Geason ve Wilson (1990). **Preventing Graffiti and Vandalism.** Canberra: Australian Institute of Criminology.
http://www.aic.gov.au/publications/crimprev/graffiti (ET:11.11.2006).

Goldstein, A.P. (2004). Controlling Vandalism. The Person – Environment Duet. Conoley, J.C.ve Goldstein, A.P. (Ed.) **School Violence Intervention.** New York: The Guilford Pres.

Gülan, A. (1999). **Kamu Mallarından Yararlanma Usullerinin Tabi Olduğu Hukuki Rejim.** İstanbul: Alfa Basım Yayım Dağıtım.

Heimstra, N.W. (1978). Environmental Psychology. California: Brooks / Cole Publishing Company.

Holyst, B. (2005). Vandalism. Wright, R.A.ve Miller, J.M. (Ed.) **Encyclopedia of Ciriminology.** Volume 3 Q – Z Index (s. 1697 – 1698). New York: Routledge.

Horowitz ve Amir (1999). School Vandalism: Individual and Social Context. http://www.ebscohost.com (ET: 13.01.2008).

Johnson, K.D. (2005). **School Vandalism and Break-Ins.** Problem Oriented Guides For Police. Problem Specific Guide Series: 35 http://www.cops.usdoj.gov. (ET: 12.05.2007).

Kalaycı, Ş. (2006). **Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri.** Ankara: Asil Yayıncılık

Karasar, N. (2005). **Bilimsel Araştırma Yöntemi (Yöntem Teknik ve İlkeler).** Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Lee, T. (1976). School Buildings and Pupil Behaviour. Lee, T. (Ed.) **Psychology and the Environment.** (s. 80 – 104). London: The Chaucer Press Ltd.

Marshall, G. (1999). **Sosyoloji Sözlüğü.** Çev. Osman Akınhay ve Derya Kömürcü. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.

Öğülmüş, S. (1993). "Tahripçilik" **Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi.** Cilt: 26, Sayı: 2

Öğülmüş, S. (1994). "Öğretmenlerin Okuldaki Tahripçilik Olgusuna Karşı İdeolojik Yönelimleri." **III.Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi Program ve Bildiri Özetleri.** Bursa: Uludağ Üniversitesi.

Öğülmüş, S. (1995). **Okullarda (Liselerde) Şiddet ve Saldırganlık.** Araştırma Raporu. Ankara Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Fakültesi.

Öğülmüş, S. (2000). "Tahripçilik (Vandalism): Düşük Yoğunluklu Bir Sapma." **Polis Bilimleri Dergisi.** Cilt: 2 Sayı: 7 – 8. Ankara.

Özçağın, H.M. (2001). **Algılanan Adalet ve Denetim Düzeyleri Farklı Öğrencilerin Okullarda Tahripçilik (Vandalizm) Olarak Nitelendirilen Davranışlarda Bulunma Sıklığının Karşılaştırılması.** Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara.

Pullen, D. (1973). Community Invovement. Ward, C. (Ed.) **Vandalism.** (s. 259 – 276). London: The Architectural Pres.

Türkoğlu, G. (1990). **Design for Preventing Vandalism on Street Furniture.** A Master Thesis. ODTÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.

Usal, A.ve Kuşluvan, Z. (1999). **Davranış Bilimleri (Sosyal Psikoloji).** İzmir: Şafak Matbaacılık.

Yavuzer, Y. (1998). **Niğde İlindeki Öğretmenlerin Okul Tahripçiliğine Karşı İdeolojik Yönelimleri.** Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara

Ward, C. (1973). **Notes on the future of vandalism.** Ward, C. (Ed.) **Vandalism.** (s. 277 – 311). London: The Architectural Press.

Ek 1. Çankaya İlçesinde Bulunan Liseler

Sıra No	Okul Adı
1	100.Yıl Anadolu Meslek Lisesi ve Meslek Lisesi
2	50.Yıl Lisesi
3	Akdere Ticaret Meslek Lisesi
4	Ankara Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi
5	Ankara Anıttepe Lisesi
6	Ankara Atatürk Lisesi
7	Aziz Altınpınar Lisesi
8	Ankara Fen Lisesi
9	Ayrancı Anadolu Lisesi
10	Ayrancı Lisesi
11	Ayrancı Ticaret Meslek Lisesi ve Akşam Ticaret Lisesi
12	Bahçelievler Anadolu Lisesi
13	Bahçelievler Deneme Lisesi
14	Balgat Aliye Yahşi Anadolu Meslek ve Meslek Lisesi
15	Balgat Anadolu Teknik Lisesi Anadolu Meslek Lisesi ve Endüstri Meslek Lisesi
16	Cumhuriyet Anadolu Ticaret Meslek Lisesi ve Ticaret Meslek Lisesi
17	Cumhuriyet Lisesi
18	Çankaya Anadolu Lisesi
19	Çankaya İMKB Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi
20	Çankaya Lisesi
21	Çankaya Milli Piyango Anadolu Lisesi

22	Dikmen Anadolu Lisesi
23	Dikmen Anadolu Meslek Lisesi ve Endüstri Meslek Lisesi
24	Dikmen Lisesi
25	Dikmen Nevzat Ayaz Anadolu Meslek Lisesi ve Endüstri Meslek Lisesi
26	Dr.Binnaz Ege – Dr. Rıdvan Ege Anadolu Lisesi
27	Gaziosmanpaşa Anadolu Meslek Lisesi ve Meslek Lisesi
28	Hacı Ömer Tarman Anadolu Lisesi
29	Hasan Ali Yücel Anadolu Öğretmen Lisesi
30	İncesu Lisesi
31	Karakusunlar İMKB Anadolu Teknik Lisesi ve Endüstri Meslek Lisesi
32	Kılıçarslan Lisesi
33	Kırkkonaklar Anadolu Lisesi
34	Kirami Refia Alemdaroğlu Lisesi
35	Kocatepe Mimar Kemal Lisesi
36	Kurtuluş Lisesi
37	Mehmet Emin Resulzade Anadolu Lisesi
38	Ömer Seyfettin Lisesi
39	Reha Alemdaroğlu Anadolu Lisesi
40	Reha Alemdaroğlu Lisesi
41	Öğretmen Necla Kızılbağ Lisesi
	Tablonun Devamı
42	Sancak Lisesi
43	Sokullu Mehmet Paşa Lisesi

44	Anadolu Tapu Meslek Lisesi
45	Çankaya Anadolu Tarım Meslek Lisesi
46	Tınaztepe Lisesi

Kaynak: Çankaya İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü, 2008

Ek 2. Mamak İlçesinde Bulunan Liseler

Sıra No	Okul Adı
1	Abidinpaşa Anadolu Teknik Lisesi Anadolu Meslek Lisesi ve Endüstri Meslek Lisesi
2	Abidinpaşa Lisesi
3	Ali Naili Erdem Anadolu Lisesi
4	Ali Naili Erdem Lisesi
5	Başkent Lisesi
	Tablonun Devamı
6	Battalgazi Anadolu Meslek Lisesi Teknik Lise ve Endüstri Meslek Lisesi
7	Cebeci Anadolu Meslek ve Kız Meslek Lisesi
8	Cumhuriyet Anadolu Lisesi
9	Çağrıbey Anadolu Lisesi
10	Ege Lisesi
11	Gülveren Lisesi
12	Hurin Yavuzalp Lisesi
13	İmam Hatip Lisesi ve Anadolu İmam Hatip Lisesi
14	Kutludüğün İMKB Çok Programlı Lisesi
15	Mamak Anadolu Meslek ve Gıda Teknolojisi Pastacılık Kız Meslek Lisesi
16	Mamak Lisesi
17	Nahit Menteşe Lisesi
18	Niğbolu Lisesi
19	Ortaköy 80.Yıl Anadolu Teknik Lisesi
20	Prof.Dr.Ragıp Üner Sağlık Meslek Lisesi

21	Tuzluçayır Anadolu Lisesi
22	Tuzluçayır Lisesi
23	Türközü Oğuzhan Anadolu Meslek Lisesi ve Endüstri Meslek Lisesi
24	Türközü Şehit Nuri Pamir Lisesi
25	Üreğil Kız Meslek Lisesi
26	Yavuz Sultan Selim Anadolu Lisesi
27	Yunus Büyükkuşoğlu Lisesi
28	Yunus Emre Ticaret Meslek Lisesi

Kaynak: Mamak İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü, 2008

Sayın Yönetici,

Bu anket, genel lise ve meslek lisesi öğrencilerinin okul malına verdikleri zararlarla ilgili olarak okul yöneticisi, öğretmen ve öğrenci görüşlerini saptamak amacıyla hazırlanmıştır.

Anketteki soruları, her bölümün başındaki açıklamaları dikkatle okuyarak ve sorulara ilişkin görüşlerinizi yansıtacak bir biçimde cevaplandırmanız beklenmektedir. Anketteki sorulara verdiğiniz cevaplar, yalnızca bu araştırmanın amaçları doğrultusunda kullanılacağından, başka bir kişi veya kuruma verilmeyeceğinden emin olabilirsiniz.

İşbirliğiniz ve yardımlarınız için şimdiden teşekkür ederim.

Mevlüt ORUÇ

Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Öğrencisi

İletişim: mevlutmail@hotmail.com Tel: 0 505 333 35 81

ÖĞRENCİLERİN OKUL MALINA ZARAR VEREN DAVRANIŞLARI İLE İLGİLİ ÖĞRENCİ, ÖĞRETMEN VE YÖNETİCİ GÖRÜŞLERİ ANKETİ

BÖLÜM 1.KİŞİSEL BİLGİLER

1. Okul Türü	Genel Lise ( )	1	Meslek Lisesi ( )	2						
2. Göreviniz	Öğretmen ( )	1	Yönetici ( )	2						
3. Meslekteki Kıdeminiz	1 – 5 yıl ( )	1	6 – 10 yıl ( )	2	11 – 15 yıl ( )	3	16 – 20 yıl ( )	4	21 yıl ve üzeri ( )	5
4. Yöneticilikteki Kıdeminiz	1 – 5 yıl ( )	1	6 – 10 yıl ( )	2	11 – 15 yıl ( )	3	16 – 20 yıl ( )	4	21 yıl ve üzeri ( )	5

BÖLÜM 2. OKULDA ÖĞRENCİLERİN OKUL MALINA ZARAR VEREN DAVRANIŞLARIYLA İLGİLİ GÖRÜŞLER

A. OKUL MALINA VERİLEN ZARARLARIN TÜRLERİ VE GÖRÜLME SIKLIĞI

	Bu bölümde öğrencilerin okul malına zarar verici davranışlarının türleri ile ilgili ifadeler yer almaktadır. Bu davranışları ne sıklıkta gözlediğinizi size uygun gelen seçeneğe (x) işareti koyarak belirtiniz. Öğrencilerin;	Hiçbir zaman	Nadiren	Bazen	Sık sık	Her zaman
1	Sıraların üzerine yazı yazmaları,					
2	Sıraların üzerine resim yapmaları,					
3	Sıraları parçalamaları,					
4	Öğretmen masasının üstüne ve kenarlarına yazı yazmaları,					
5	Öğretmen masasının üstüne, kenarlarına resim çizmeleri,					
6	Öğretmen masasını parçalamaları,					
7	Sınıf duvarlarına yazı yazmaları,					
8	Sınıf duvarlarına resim çizmeleri,					
9	Okulun dış duvarlarına yazı yazmaları,					
10	Okulun dış duvarlarına resim çizmeleri,					
11	Sınıf kapılarını kırmaları,					
12	Sınıf pencerelerinin kollarını kırmaları,					
13	Sınıf camlarını kırmaları,					
14	Sınıf defterinin kapağına ve sayfalarına yazı yazmaları,					
15	Sınıf defterinin kapağını ve sayfalarını yırtmaları,					
16	Tuvalet kapılarına yazı yazmaları,					
17	Tuvalet kapılarına resim çizmeleri,					
18	Tuvaletlerde pisuvarları kırmaları,					
19	Bilgisayar, projeksiyon, DVD, VCD oynatıcılarını kırmaları,					

Tablonun Devamı						
	Bu bölümde öğrencilerin okul malına zarar verici davranışlarının türleri ile ilgili ifadeler yer almaktadır. Bu davranışları ne sıklıkta gözlediğinizi size uygun gelen seçeneğe (x) işareti koyarak belirtiniz.	Hiçbir zaman	Nadiren	Bazen	Sık sık	Her zaman
	Öğrencilerin;					
20	Ders saatleri dışında öğretmenler odasındaki eşyalara zarar vermeleri,					
21	Öğretmenlerin ve idarecilerin arabalarının kaportalarını çizmeleri,					
22	Spor alanlarındaki pota ve direkleri kırmaları,					
23	Okul bahçesindeki ağaçların dallarını kırmaları,					
24	Kütüphanedeki kitapların sayfalarını kopartmaları,					
25	Sınıflardaki florasan lambaları kırmaları,					
26	Elektrik düğme ve prizlerini kırmaları.					

Lütfen başka varsa belirtiniz.

B. OKUL MALINA ZARAR VERİLMESİNİN NEDENLERİ

	Bu bölümdeki soruları cevaplandırırken, öğrencilerin okul malına zarar verme nedenleri ile ilgili olarak ileri sürülen görüşlere katılma derecenizi, karşılarında belirtilen ölçekte size uygun gelen seçeneğe (x) işareti koyarak belirtiniz.	Hiç katılmıyorum	Az katılıyorum	Kısmen katılıyorum	Büyük ölçüde katılıyorum	Tamamen katılıyorum
	Öğrenciler, aşağıdaki nedenlerden dolayı okul malına zarar vermekteler:					
1	Okul yönetiminin sert tutumundan dolayı,					
2	Öğretmenlerin katı tutumlarından dolayı,					
3	Öğretmenlerin okul malını koruma konusundaki duyarsızlıklarından dolayı,					
4	Öğretmenlerin not vermedeki adaletsizliklerinden dolayı,					
5	Öğretmenlerin öğrenciler arasında ayrım yapmalarından dolayı,					
6	İdarecilerin öğrenciler arasında ayrım yapmalarından dolayı,					
7	Derslerin sıkıcı geçmesinden dolayı,					
8	Konular ilgi çekici olmadığından dolayı,					
9	Öğretmenlerin dikkatini çekebilmek için,					
10	Okulda yeterince sosyal etkinlik (gezi, inceleme vb.) olmadığı için,					
11	Okulda yeterince sportif etkinlik (turnuva, müsabaka vb.)olmadığı için,					

Lütfen başka varsa belirtiniz.

C. OKUL MALINA ZARAR VEREN ÖĞRENCİLERİN ÖZELLİKLERİ

	Aşağıda, okul malına zarar veren öğrencilerin özellikleri ile ilgili görüşler belirtilmiştir. Bu görüşlere katılma düzeyinizi size uygun gelen seçeneğe (x) işareti koyarak belirtiniz. Okul malına zarar veren öğrenciler;	Hiç katılmıyorum	Az katılıyorum	Kısmen katılıyorum	Büyük ölçüde katılıyorum	Tamamen katılıyorum
1	Lise son (üçüncü sınıf) öğrencileridir.					
2	Fiziksel açıdan, arkadaşlarından daha gelişkin olan öğrencilerdir.					
3	Sınıfta arka sıralarda oturan öğrencilerdir.					
4	Derslerde aktif katılımı olmayan öğrencilerdir.					
5	Derslerin akışını bozan öğrencilerdir.					
6	Sosyal ve sanatsal etkinliklere (gezi, yarışma, tiyatro, şiir yazma ve okuma, enstrüman çalma vb.) katılmayan öğrencilerdir.					
7	Sportif etkinliklere katılmayan öğrencilerdir.					
8	Dersleri ve öğretmenleri sevmeyen öğrencilerdir.					
9	Derslerde başarısız öğrencilerdir.					
10	Sınıf tekrarı yapan öğrencilerdir.					
11	Devamsızlık sorunu olan öğrencilerdir.					
12	Gelecekten ümitsiz öğrencilerdir.					
13	Ailelerinin öğrenim düzeyi düşük olan öğrencilerdir.					
14	Kavgacı ve geçimsiz öğrencilerdir.					
15	Arkadaş gruplarına alınmayan öğrencilerdir.					
16	Alkol kullanan öğrencilerdir.					
17	Madde (uyuşturucu, tiner, bali vb.) bağımlısı olan öğrencilerdir.					
18	Psikolojik rahatsızlıkları olan öğrencilerdir.					

Lütfen başka varsa belirtiniz.

Ç. OKUL MALINA VERİLEN ZARARLARI ÖNLEMEK İÇİN HANGİ ÖNLEMLER ALINMALIDIR?

	Aşağıda, öğrencilerin okul malına verdikleri zararların önlenmesi ya da azaltılmasıyla ilgili öneriler sunulmuştur. Karşılarındaki ölçekte size uygun gelen seçeneğe (x) işareti koyarak belirtiniz.	Hiç katılmıyorum	Az katılıyorum	Kısmen katılıyorum	Büyük ölçüde katılıyorum	Tamamen katılıyorum
1	Öğrencilerin okulu ve okul malını sahiplenmelerini sağlayacak eğitsel etkinlikler (toplantı, seminer vb.) düzenlenmeli.					
2	Okulu ve okul mallarını korumak için velilerle işbirliğine gidilmeli.					
3	Okul malına verilen zararlar öğrencinin velisine ödetilmeli.					
4	Sıra, masa gibi okul eşyaları daha sağlam malzemelerden yapılmalı.					
5	Her hafta sıra, masa ve duvar kontrolleri yapılmalı.					
6	Okulun fiziksel durumu sene başında ve sene sonunda çekilecek fotoğraflarla karşılaştırılmalı ve bu karşılaştırma öğrenciye de gösterilmeli.					
7	Okulun dış alanları, koridorları, sınıfları ve benzerleri kapalı devre televizyon sistemi ile izlenmeli.					
8	Geceleri okul ve çevresinin aydınlatılması arttırılmalı.					
9	Okula ve okul malına verilen bütün zararlar polise bildirilmeli.					
10	Okulun bakım ve onarımları düzenli olarak yapılmalı.					
11	Okulun çevre düzenlemesi yapılarak estetik bir görünüme kavuşturulmalı.					
12	Eğitsel kulüp çalışmaları arttırılmalı ve öğrencilerin katılımı sağlanmalı.					
13	Okulda tiyatro, sinema, şiir günleri düzenlenmeli.					
14	Derslere öğrencilerin aktif katılımını sağlayacak yöntemler (tartışma, grup ödevleri vb.) kullanılmalı.					

Lütfen başka varsa belirtiniz.

T.C.
ANKARA VALİLİĞİ
Milli Eğitim Müdürlüğü

BÖLÜM : Strateji Geliştirme
SAYI : B B.08.4.MEM.4.06.00.04-312/19869 21.04.2008
KONU : Mevlüt ORUÇ

VALİLİK MAKAMINA

İLGİ : a) M.E.B. Bağlı Okul ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma ve Araştırma Desteğine Yönelik İzin ve Uygulama Yönergesi.
b) Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nün 11.04.2008 tarih ve 1676 sayılı yazısı.

Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Yönetimi ve Politikası Anabilim Dalı/Eğitim Yönetimi Bilim Dalı /Eğitim Yönetimi ve Politikası Yüksek Lisans programı öğrencisi Mevlüt ORUÇ'un "Lise Öğrencilerinin Okul Malına Karşı Gösterdikleri Tahripçi Davranışlarla İlgili Olarak Yönetici Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri(Ankara ili Çankaya ve Mamak İlçeleri Örneği) konulu anketin, İlimiz okullarında uygulama isteği ilgi (a) yönerge doğrultusunda Müdürlüğümüz Değerlendirme Komisyonu tarafından incelenmiş olup, ekte belirtilen okullarda gönüllülük esasına dayalı olarak (Öğrenci, Öğretmen ve Yönetici Görüşleri Anketi 4 sayfa, 4 bölümden oluşan) uygulama isteği Müdürlüğümüzce uygun görülmüştür.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde Olurlarınıza arz ederim.

Murat Rey BALTA
Milli Eğitim Müdürü

OLUR
../../2008

Mehmet KURTOĞLU
Vali a.
Vali Yardımcısı

Ekler:
1-Anket (4 sayfa)
2-Okul Listesi (1 sayfa)

T.C.
ANKARA VALİLİĞİ
Milli Eğitim Müdürlüğü

BÖLÜM : Strateji Geliştirme
SAYI : B B.08.4.MEM.4.06.00.04-312/3911
KONU : Mevlüt ORUÇ

21.04.2008.

ANKARA ÜNİVERSİTESİNE
(Eğitim Bilimleri Enstitüsü)

İLGİ : a) Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nün 11.04.2008 tarih ve 1676 sayılı yazısı.
b) 21.04.2008 tarih ve 38863 sayılı Valilik Oluru.

Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Yönetimi ve Politikası Anabilim Dalı/Eğitim Yönetimi Bilim Dalı/ Eğitim Yönetimi ve Politikası Yüksek Lisans programı öğrencisi Mevlüt ORUÇ'un " Lise Öğrencilerinin Okul Malına Karşı Gösterdikleri Tahripçi Davranışlarla İlgili Olarak Yönetici Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri" (Ankara ili Çankaya ve Mamak İlçeleri Örneği) konulu anketin, İlimiz Okullarında uygulama isteği ilgi (b) Valilik Oluru ile uygun görülmüş olup,

Mühürlü anket örneği (Öğrenci,Öğretmen ve Yönetici Görüşleri Anketi 4 sayfa, 4 Bölümden oluşan) ve uygulanacak okul listesi yazımız ekinde gönderilmiş olup, uygulama yapılacak sayıda çoğaltılması ve çalışmanın bitiminde iki örneğinin (CD/ disket) Müdürlüğümüz Strateji Geliştirme Bölümüne gönderilmesi hususunda bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Murat Bey BALTA
Vali a.
Milli Eğitim Müdürü

EK: 1- Anket (4 sayfa)
2-Valilik Onayı (1 sayfa)
3-Okul Listesi (1 sayfa)